

5. 041323

МѢСЯЩОСЛОВЪ

ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ

НА 1862 ГОДЪ.

KALENDARZ

GOSPODARSKI

NA ROK 1862

Цѣна 17½ коп.

ВІЛЬНО.

Въ Типографіи Р. М. Ромма.

НАЧАЛО ЧЕТЫРЕХЪ ВРЕМЕНЬ ГОДА.

ZMIANY CZTERECH POR ROKU.

Весны, Марта 8 (20)

Wiosny, Marca 8 (20)

Въ Вильнѣ Въ 10 час. 18 мин. по полуд.
— Ковнѣ } — 10 час. 12 мин. —
— Гроднѣ }
— Минскѣ — 10 час. 27 мин. —

W Wilnie o g. 10 min. 18 po południu.
— Kownie } o g. 10 min. 12 —
— Grodnie }
— Mińsku o g. 10 min. 27 —

Лѣта, Юня 9 (21)

Lato, Czerwca 9 (21)

Въ Вильнѣ Въ 6 час. 53 мин. по полудни
— Ковнѣ } — 6 час. 47 мин. —
— Гроднѣ }
— Минскѣ — 7 час. 2 мин. —

W Wilnie o g. 6 min. 53 po południu.
— Kownie } o g. 6 min. 47 —
— Grodnie }
— Mińsku o g. 7 min. 2 —

Осени, Сентября 11 (23)

Jesień, Września 11 (23)

Въ Вильнѣ Въ 9 час. 1 мин. утра.
— Ковнѣ } — 8 час. 55 мин. —
— Гроднѣ }
— Минскѣ — 9 час. 10 мин. —

W Wilnie o g. 9 min. 1 rano.
— Kownie } o g. 8 min. 55 —
— Grodnie }
— Mińsku o g. 9 min. 10 —

Зимы, Декабря 10 (22)

Zima, Grudnia 10 (22)

Въ Вильнѣ Въ 2 час. 54 мин. утра.
— Ковнѣ } — 2 час. 48 мин. —
— Гроднѣ }
— Минскѣ — 3 час. 3 мин. —

W Wilnie o g. 2 min. 54 rano.
— Kownie } o g. 2 min. 48 —
— Grodnie }
— Mińsku o g. 3 min. 3 —

Drukować wolno.— Wilna Lipca 11 dnia 1861 roku.

Za Biskupa Wileńskiego, Prałat Proboszcz, Katedry Wileńskiej.

Józef Bowkiewicz.

Печатать позволяется съ тѣмъ, чтобы по напечатаніи представлено было въ Цензурный Комитетъ узаконенное число экземпляровъ.— Вильно, 11 Юля 1861 года.

Ценсоръ, П. Кукольникъ.

МѢСЯЦОСЛОВЪ

ХОЗЯЙСТВЕННЫЙ

НА ЛѢТО ХРИСТОВО

1862,

КОТОРОЕ ЕСТЬ ПРОСТОЕ, СОДЕРЖАЩЕЕ ВЪ СЕБѢ 365 ДНЕЙ.

съ означеніемъ въ ономъ Праздниковъ Православныхъ и Римско-Католическихъ по старому и новому стилю, Табельныхъ дней, указателя восхождения и захожденія Солнца, перемѣнъ Мѣсяца и другихъ небесныхъ явленій, статей хозяйственныхъ, прихода Почты въ Вильнѣ, знатнѣйшихъ Ярмарокъ и праздниковъ Еврейскихъ.

KALENDARZ

GOSPODARSKI

NA ROK PAŃSKI

1862,

KTÓRY JEST ROKIEM ZWYCZAJNYM, ZAWIERAJĄCYM W SOBIE DNI 365,

z oznaczeniem w nim Świąt Prawosławnych i Rzymsko-Katolickich, według starego i nowego stylu, dni galowych, tabelli wschodu i zachodu Słońca, odmian Księżyca i innych zjawisk niebieskich, artykułów gospodarskich, chodu Poczt w Wilnie, znacznějších Jarmarków i Świąt Starozakonnych.

ВИЛЬНО.

Въ Типографіи Р. М. Ромма.

ИЗЪЯСНЕНІЕ ЗНАКОВЪ.
OBJAŚNIENIE ZNAKOW.

1) Дни недѣли. Dni tygodnia.

☉ Воскресенье, Niedziela.
☽ Понедѣльникъ, Poniedziałek.
☿ Вторникъ, Wtorek.
♁ Среда, Środa.
♃ Четвергъ, Czwartek.
♅ Пятница, Piątek.
♁ Суббота, Sobota.

2) Знаки зодиака. Znaki zwierzęcые.

♈ Овцы, Мартъ. Baran, Marzec.
♉ Телцы, Апрель. Byk, Kwiecień.
♊ Близнецы, Май. Bliźnięta, Maj.
♋ Ракъ, Июнь. Rak, Czerwiec.
♌ Левъ, Июль. Lew, Lipiec.
♍ Дѣва, Августъ. Panna, Sierpień.
♎ Вѣсы, Сентябрь. Wagi, Wrzesień.
♏ Скорпионъ, Октябрь. Niedźwiadek, Październik.
♐ Стрѣлецъ, Ноябрь. Strzelec, Listopad.
♑ Козерога, Декаб. Koziorożec, Grudzień.
♒ Водолей, Январь. Wodnik, Styczeń.
♓ Рыбы, Февраль. Ryby, Luty.

3) Знаки лунныхъ фазъ.

Znaki zmian księżycowych.

● Новый мѣсяць. Now.
☾ Первая четверть. Pierwsza kwadra.
☽ Полный мѣсяць. Pełnia.
☾ Последняя четв. Ostatnia kwadra.

4) Знаки 8-ми большихъ планетъ.

Znaki 8 większych planet.

☿ Меркурій, Merkury.
♀ Венера, Wenus.
♁ Земля, Ziemia.
♂ Марсъ, Mars.
♃ Юпитеръ, Jowisz.
♄ Сатурнъ, Saturn.
♅ Уранъ, Uranus.
♆ Нептунъ, Neptun.

ЦЕРКОВНОЕ СЧИСЛЕНИЕ.

Индикта . . . . . E. . . . . 5.
Кругъ Солнцу . . . . . S. . . . . 6.
Вруць лѣто . . . . . Z. . . . . 7.
Кругъ Лунѣ . . . . . 3I. . . . . 17.
Основаніе . . . . . KA. . . . . 21.
Эпакта . . . . . I. . . . . 10.
Ключъ Границъ . . . . . P. . . . . 100.

Подвижные Праздники.

Триодъ начинается . . . . . — 28 Января.
Недѣля мясопустная . . . . . — 11 Февраля.
Недѣля сыропустная . . . . . — 18 Февраля.
Пасха ХРИСТОВА . . . . . — 8 Апрелья.
Вознесеніе Господне . . . . . — 17 Мая.
Пятидесятница . . . . . — 22 —
Мясопустъ Петровъ . . . . . — 3 Июня.
Петрова поста . . . . . — 3 Недѣли и 4 дня.
Мясопустъ Успенскій . . . . . — 31 Июля.
Мясопустъ Филипповъ . . . . . — 14 Ноября.
Мясопустіе продолжается . . . . . — 7 Недѣль.

LICZBY ZWRÓTÓW KOŚCIELNYCH.

Podług Star. Kal.		Podług Now. Kal.	
I.	Złota Liczba . . . . . I.	I.	Złota Liczba . . . . . I.
XXIII.	Okrąg Słońca . . . . . XXIII.	XXIII.	Okrąg Słońca . . . . . XXIII.
X.	Epakta . . . . . O.	X.	Epakta . . . . . O.
V.	Poczet Rzymski . . . . . V.	V.	Poczet Rzymski . . . . . V.
G.	Litera Niedzielną . . . . . E.	G.	Litera Niedzielną . . . . . E.

Święta Ruchome.

4 Lutego. Niedz. Starozapust. 16 Lutego.
21 Lutego. Popielec . . . . . 5 Marca.
8 Kwiet. Wielkanoc . . . . . 20 Kwiet.
14 15, i 16, Maja Krzyż. dni. 26 27 i 28 Maja.
17 Maja. Wniebowstap. Pań. 29 Maja.
27 — — Zesłanie Ducha S-go 8 Czerwca.
7 Czerwca. Boże Ciało . . . . . 19 Czerwca.
26 — — Niedziel. po Zielon. Sw. 24 Czerwca
2 Grudnia. 1 Niedz. Adv. . . . . 30 Listopada.
Mięsopustu od Nowego Roku do Popielcu Niedziel 7 i dni 2.
Wielkanoc Ruska razem z Rzymską.

SUCHEDNI PRZYPADAJĄ.

Podług Staro- wego kalen- darza.	}	Lutego 28, i 2 3 Marca . . . . . Piérwsze, ... 12, 14, i 15, Marca.	}	Podług No- wego ka- lendarza.
		Maja 30, i 1 3 Czerwca . . . . . Drugie, ... 11, 13, i 14, Czerwca.		
		Września 19, 21, i 22. . . . . Trzecie, ... 17, 19, i 20, Września.		
		Grudnia 19, 21, i 22. . . . . Czwarte, ... 17, 19, i 20, Grudnia.		

WSTĘP DO KALENDARZA.

... novi incipiunt menses.
VIRGILIUS — Poëto.

Witajcie, nowej epoki czasy.
Was spotykamy z chlebem i solą!
Idź, stara nędzo na suche lasy,
Idź na dno piekła, stara niewolo!
Kmiotek litewski, co orząc łau,
Zył i umierał na cudzej grzędzi,
Dz is uroczyscie został wezwany
Zając swe miejsce w społecznym rządzie.
Aż poświęcił do społecznym rządzie.
Poweselało na polu zboże,
Gdy mu rzezono: „Rolniku-bracie,
„Ziemia twych ojców twoja być może!
Szlachcie ją zdobył krwią swego przodka,
Ty ją zdobyłeś trudem mozolnym;
Jeszcze zdroj potu! . . . nagroda słodka...
Rzeczysz do syna: „ty jesteś wolnym!“

Ale do tego trzeba ofiary,
Przez nią do szczęścia jedyna droga
Potrzeba nałóg porzucić stary,
I trzeźwą myślą czcić Pana Boga.
Starą nienawiść do starszej brać,
Niech zapomnienie wieczne przygniecie;
Trzeba przebaczyć, że są bogaci,
Dziś bogatyni zostać możecie.
Promienie światła, nauk możoty,
To tajemnica bogactwa cała:
Do szkoły dźwiatwę, szlijcie do szkoły!
Już dziś ciemnota wam nie przystała!
Dziady szlacheckie z dziady waszemi
Przeżyły wieki doli, niedoli;
Wnuki z wnukami na tejże ziemi
Obywatelska miłość zespoli.
Tak siła z siłą dwoiście złana,
Dzielniej społeczną wesprze budowę
Śmiałej będziemy prosić u Pana
Błogostawieństwa na nasze głowę.

Wł. Syrokoma.
1*

ГЛАВНѢЙШИЯ ЭПОХИ И ВРЕМЯ ВАЖНѢЙШИХЪ СОБЫТІЙ.

- Годъ.**
 1862. Христіанскаго лѣтосчисленія.
 7370. Византійскаго лѣтосчисленія.
 6375. Юліанскаго лѣтосчисленія.
 5623. Еврейскаго лѣтосчисленія.
 2638. Олимпіадъ.
 1000. Отъ начала Русскаго Государства.
 1002. Отъ начала Литвы.
 872. Отъ введенія Христіанской вѣры въ Россію.
474. Отъ введенія Христіанской вѣры въ Литвѣ.
 370. Отъ открытія Америки.
 422. Отъ изобрѣтенія книгопечатанія Гуттенбергомъ.
 581. Отъ изобрѣтенія пороха.
 715. Отъ основанія Москвы.
 158. Отъ основанія Петербурга.
 594. Отъ основанія Вильны.
44. Отъ рожденія Его Величества АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА Императора Всероссийскаго и Короля Польскаго.
 7. Отъ вступленія на престолъ Его Императорскаго Величества АЛЕКСАНДРА II, Императора Всероссийскаго и Короля Польскаго.
 2. Годъ 1861 составляетъ блистательную эпоху и будетъ отмѣченъ немерцающимъ блескомъ на страницахъ исторіи: въ немъ совершилось по волѣ Августѣйшаго Императора АЛЕКСАНДРА II, освобожденіе отъ крѣпостной зависимости крестьянъ и чрезъ то открыто доступъ миліонамъ людей къ приобрѣтенію гражданскихъ правъ въ обществѣ. Прекрасный историческій фактъ составляетъ и то, что сами дворяне помѣщики, первоначально 4-хъ западныхъ губерній, а потомъ и другихъ, повергли о томъ всеподданнѣйшее прошеніе къ Престолу, которое всемилостивѣйше было принято и удовлетворено.
 3. Важное также воспоминаніе для Вильны составляетъ прибытіе перваго поѣзда по желѣзной дорогѣ, послѣдовавшее 4 сентаб. 1860 года.

ЕРОКИ ГЛѢВНЕ I DATY WAŹNIEJSZYCH WYPADKŌW.

- Rok.**
 1862. Ery Chrześcijskiej.
 7370. Ery Bizantyjskiej.
 6375. Peryodu Julijańskiego.
 5623. Ery Hebrajskiej.
 2638. Olimpijad.
 1000. Od początku Państwa Rosyjskiego.
 1002. Od początku Litwy.
 872. Od wprowadzenia wiary Chrześcijskiej w Rosyji.
 474. Od wprowadzenia wiary Chrześcijskiej do Litwy.
 370. Od odkrycia Ameryki.
 422. Od wynalezienia druku przez Guttenberga.
 581. Od wynalezienia prochu.
 715. Od założenia Moskwy.
 158. Od założenia Petersburga.
 594. Od założenia Wilna.
44. Od urodzenia ALEKSANDRA MIKOŁAJEWICZA Cesarza wszech Rosyji i Króla Polskiego.
 7. Od wstąpienia na tron Jego Cesarskiej Mości ALEKSANDRA II, Cesarza wszech Rosyji i Króla Polskiego.
 2. Rok 1861 stanowi świetną epokę i niezagasytym blaskiem świecić będzie na kartach dziejów: w nim bowiem dokonane zostało z woli MONARCHY NAJJAŚNIEJSZEGO ALEKSANDRA II, oswobodzenie z poddańczej zależności włościan, a przez to przypuszczenie milijonów ludu do używania praw obywatelstwa w narodzie. Pięknym faktem dziejowym jest i to, że sama szlachta obywateli ziemscy, najprzód 4-ch gubernij tutejszych, a za nimi i innych, zanieśli o to prośbę do Tronu, która łaskawie przyjętą i wysłuchaną została.
 3. Ważną także pamiątką dla Wilna jest przyjęcie pierwszego pociągu po drodze żelaznej, co nastąpiło 4 września 1860 roku.

ИЗЪЯСНЕНІЕ УПОТРЕБЛЕНІЯ МѢСЯЦОСЛОВА.

Въ новомъ Календарѣ въ послѣдней графѣ для каждаго мѣсяца показано: когда Солнце вступаетъ въ новый знакъ зодіака; а эти знаки раздѣляютъ эклиптику на 12 равныхъ частей и каждая часть содержитъ 30 град. Далѣе показано время лунныхъ фазъ и разстояній кратчайшаго и дальнѣйшаго луны. Въ эти времена даны по Виленскимъ часамъ; а если бы кто захотѣлъ знать когда именно будетъ напр. Мартовское полнолуніе въ Минскѣ по тамошнимъ часамъ; то долженъ смотрѣть на таблицу IV въ прибавленіи, гдѣ въ графѣ 4 показано для многихъ мѣсть на сколько минутъ и секундъ должны разниться мѣстные часы отъ Виленскихъ.

Въ таблицѣ восхожденія и захожденія солнца показано время, когда центръ онаго по видимому будетъ находиться на горизонтѣ. По этимъ числамъ можно даже приблизительно повѣрить часы. Но кто имѣетъ вѣрно установленные солнечные часы, или самъ умѣетъ начертить полуденную линію; тотъ въ каждый ясный день можетъ повѣрить свои стѣнные, или карманные часы еще съ большею точностію. А именно, въ самый полдень по солнечнымъ часамъ онъ долженъ поставить стрѣлки минутную и секундную такъ, какъ показано въ предпоследней графѣ этой таблицы. И если стѣнные или карманные часы идутъ хорошо; то на слѣдующіе дни при повѣркахъ не требуется прибавлять или убавлять ходу. Если же нѣтъ, то надобно регулировать до тѣхъ поръ, пока ходъ часовъ будетъ незначителенъ.

Эта же таблица можетъ служить и для многихъ другихъ мѣсть здѣшняго края; а именно напр. Виленская для всѣхъ тѣхъ мѣсть, которыхъ географическая широта мало разнится отъ широты Вильны (см. таб. III), подобнымъ образомъ служатъ таб. и для другихъ 3-хъ мѣсть.

Въ таблицѣ III кромѣ географической широты и долготы многихъ мѣсть, по которымъ можно отыскать или назначить мѣсто на картѣ, показано въ графѣ 4 разность времени считае-мыхъ въ одинъ и тотъ же моментъ въ различныхъ мѣстахъ сравнительно съ Виленскимъ, (т. е. раз-

OBJAŚNIENIE JAK UZYWAĆ KALENDARZA.

W nowym kalendarzu w ostatniej rubryce na każdy miesiąc pokazano: kiedy słońce wstępuje w nowy znak zodiaku; a znaki te dzielą ekliptykę na 12 części równych i każda część zawiera 30°. Dalej pokazany jest czas odmian księżyca i odległości najdalszej i najbliższej księżyca. Wszystkie te czasy oznaczone są podług zegaru wileńskiego; a gdyby kto zażądał wiedzieć kiedy mianowicie będzie np. pełnia marcowa w Mińsku podług tamecznego zegaru; powinien patrzeć na tablicę IV w dodatku, gdzie w rubryce 4 pokazano dla wielu miejsc na ile minut i sekund różnić się powinien zegar miejscowy od wileńskiego.

W tablicy wschodu i zachodu słońca oznaczono czas, kiedy środek jego *widzialnie* będzie na horyzoncie zostwał. Podług tych liczb można nawet przez przyżycie e konfrontować zegar. Lecz kto ma dokładnie ustawiony zegar słoneczny, albo sam umie nakreślić linią południową; ten w każdym dniu p godnym może regulować swój zegar ścienny, lub kieszonkowy z największą akuracnością. A mianowicie, w samo południe podług zegaru słonecznego powinien postawić minutnik i skazówkę sekundową tak, jak w rubryce tej tablicy pokazano. I jeżeli zegar ścienny lub kieszonkowy dobrze idzie, w dni następne przy regulowaniu nie trzeba posuwać lub cofać skazówki. Jeżeli zaś nie, wtedy należy regulować zegarek dopóty, dopóki zboczenie nie będzie nieznaczące.

Taż tablica posługiwać może i dla wielu innych miejsc kraju tutejszego; a mianowicie np. wileńska dla wszystkich tych miejsc, których szerokość geograficzna mało się różni od szerokości Wilna (p. tabl. III), podobnie służyć mogą tablice i dla innych 3-ch miejsc.

W tablicy III oprócz szerokości geograficznej i długości wielu miejsc, podług których można szukać lub oznaczyć miejsce na mapie, pokazana jest w rubryce 4 różnica czasów liczonych w jednym i tymże momencie w rozmaitych miejscach, ponownym i tymże momencie w rozmaitych miejscach, porównując z wileńskim, (t. j. różnica długości

ность географической долготы мѣстъ съ Вильною, выраженная во времени). Тѣ мѣста, которыя лежатъ къ Востоку отъ Вильны, считаютъ въ одно и то же время *больше* часовъ, нежели въ Вильнѣ и это означено въ таблицѣ знакомъ +. Мѣста лежащая къ Западу отъ Вильны напротивъ имѣютъ всѣ часы дня позже и это означено знакомъ —. Такимъ образомъ въ каждый моментъ, на всякомъ мѣстѣ можно узнать, сколько часовъ, минутъ и секундъ считаютъ въ то же время въ Вильнѣ. На оборотъ повѣривъ часы въ Вильнѣ и прѣхавши въ одно изъ показанныхъ въ таблицѣ мѣстъ (для которыхъ даны числа въ этой графѣ), можно тотчасъ поправить часы такъ, какъ они должны показывать въ томъ мѣстѣ. А именно если въ таблицѣ стоитъ +; то должно подвинуть стрѣлки впередъ на столько минутъ и секундъ, сколько тамъ показано; если же —; то назадъ.

geograficznój miejsc z Wilnem wyrażona w czasie). Te miejsca, które leżą na wschód od Wilna, liczą w jednym i tymże czasie *więcej* godzin, niż w Wilnie i to oznaczone jest w tablicy znakiem +. Miejsca leżące na zachód od Wilna, przeciwnie, mają wszystkie godziny dnia *poźniej* i to pokazano znakiem —. Takim sposobem w każdym momencie na każdym miejscu można się dowiedzieć ile godzin, minut i sekund liczą w tymże czasie w Wilnie. Na odwrót, nastawiwszy zegarek w Wilnie i przyjechawszy do jednego ze wskazanych miejsc na tablicy (dla których dane są liczby w tej rubryce), natychmiast można poprawić zegarek tak, jak w tém miejscu wskazywać powinien. A mianowicie jeżeli w tablicy stoi +; wtedy należy posunąć skazówki naprzód na tyle minut i sekund, ile tam pokazano; jeżeli zaś —; to cofnąć w tył.

Благословеннымъ именемъ дѣла благодѣи твоя, Господи!
ЯНВАРЬ 31 ДНЕЙ. JANUARIUS. STYCZEŃ ma dni 31.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Staroego Kalendarza.	L.	Ś. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Luty w Styczniu.	МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.
<p><i>Апост. 254. Ев. Луки 6.</i> ОБРЪЗАНІЕ ГОСПОД. <i>Onadaniu Im. Jezus Łuk. 2.</i> Styczeń.</p>						
1	☽	☾	☾	☾	☾	8 (20) Солице вступаєт въ знакъ Водолея въ 7 час. 46 мин. утра.
2	☽	☾	☾	☾	☾	8 (20) Stołce wstępuje w znak Wodnika o god. 7 min. 46 rano.
3	☽	☾	☾	☾	☾	☾ 4 (16) Полнолуние въ 3 ч. 36 мин. утра.
4	☽	☾	☾	☾	☾	4 (16) Pełnia o god. 3 min. 36 rano.
5	☽	☾	☾	☾	☾	☾ 41 (23) Последняя четверть въ 8 час. 18 мин. утра.
6	☽	☾	☾	☾	☾	41 (23) Ostatnia kwadra o g. 8 min. 18 rano.
<p><i>Апост. 224. Ев. Матѣ 8.</i> НЕДѢЛЯ по Просвѣщеніи. <i>O utracie, i znalezieniu Jezusa w Kościele. Łuk. 2.</i> Epist. Ewangelija Rom. 12 u Jana 2.</p>						
7	☽	☾	☾	☾	☾	☾ 18 (30) Новолуние въ 4 час. 31 мин. утра.
8	☽	☾	☾	☾	☾	18 (30) Now o god. 4 min. 31 rano.
9	☽	☾	☾	☾	☾	☾ 25 (Фев. 6) Первая четв. въ 9 ч. 52 м. по полудни.
10	☽	☾	☾	☾	☾	25 (6 Lut.) Pierwsza kwadra o g. 9 m. 52 po południu.
11	☽	☾	☾	☾	☾	Луна въ перигей 14 (26) въ 4 часа утра.
12	☽	☾	☾	☾	☾	Księżyc w przybliżeniu 14 (26) o g. 4 rano.
13	☽	☾	☾	☾	☾	Луна въ апогей 26 (Февр. 7) въ 6 ч. утра.
<p><i>Апост. 258. Ев. Луки 89.</i> НЕДѢЛЯ 31 по Пятидесят. <i>O przemianie wody w wino na godoch. Joan. 2.</i> Epist. Ewangelija Rom. 12. Mat. 8.</p>						
14	☽	☾	☾	☾	☾	7) Księżyc w oddaleniu 26 (7 Lut.) o g. 6 rano.
15	☽	☾	☾	☾	☾	
16	☽	☾	☾	☾	☾	
17	☽	☾	☾	☾	☾	
18	☽	☾	☾	☾	☾	
19	☽	☾	☾	☾	☾	
20	☽	☾	☾	☾	☾	
<p><i>Апост. 230. Ев. Луки 93.</i> НЕДѢЛЯ 32 по Пятидесят. <i>O uzdrowieniu trędowatego, i o Setniku. Mat. 8.</i> Epist. Ewangelija Rom. 13. Mat. 8.</p>						
21	☽	☾	☾	☾	☾	
22	☽	☾	☾	☾	☾	
23	☽	☾	☾	☾	☾	
24	☽	☾	☾	☾	☾	
25	☽	☾	☾	☾	☾	
26	☽	☾	☾	☾	☾	
27	☽	☾	☾	☾	☾	
<p><i>Апост. 257. Ев. Луки 85.</i> НЕДѢЛЯ МЫТАР. и ФАРИСЕЯ. <i>O wielkiej nawalnicy na morzu. Mat. 8.</i> Epist. Ewangelija Kol. 3. Mat. 13.</p>						
28	☽	☾	☾	☾	☾	
29	☽	☾	☾	☾	☾	
30	☽	☾	☾	☾	☾	
31	☽	☾	☾	☾	☾	

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ.— 5622 годъ отъ сотворенія міра, високосный, полный, содержащій 385 дней. Мѣсяць 6-й Адаръ 1-й (30 дней). 4-е въ Субботу 20 Января (1 Феврала).

KALENDARZ ZYDOWSKI Rok 5622 od stworzenia świata, przyb. peł. zawierający dni 385. Miesiąc 6-ty Adar 1-szy (dni 30). 1-szy w Sobotę Stycz. 20 (Luty 1).

ФЕВРАЛЬ 28 дней.

FEBRUARIUS.

LUTY ma dni 28.

МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.

LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘZYCA.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Marzec w Lutym.
1	Муч. Трифона и Вендима.	C.	Ignacego B. M. <i>Wigil.</i>	13	Julijana B. M.
2	СРѢТЕНИЕ ГОСПОД.	P.	N. M. P. <i>GROMNICZ.</i>	14	Walentego M.
3	Ирв. Симео. и Анны.	S.	Włazeja M. i Salwatora.	15	Faust. i Jowity.
<p>НЕДѢЛЯ О блудномъ Сынѣ. <i>O robotnikach do pracy w winnicy najetych.</i> Mat. 20. <i>Epist. 1. Kor. 9 i 10. Ewan. Mat. 20.</i></p>					
4	Прп. Исидора и Кирилла.	N.	STAROZAP. Ansgar. B.	16	N. STAROZAP.
5	Муч. Агаѳии и Θεодуліи.	P.	Agaty P. i Izydora Mm.	17	Romulusa M.
6	Преп. Вуккола Смирн. Еп.	W.	Teofila, i Doroty P. M.	18	Konstancyi P. M.
7	Прс. Парвенія Еписк.	S.	Romualda i Rycharda.	19	Konrada Wyzn.
8	Великомуч. Θεодора.	C.	Juwencyusza Bisk.	20	Eucharego B.
9	Мучен. Никифора.	P.	Apollonii i Nicefora.	21	Eleonory P. M.
10	Мучен. Харлампія.	S.	Scholastyki i Sylwana.	22	Kat. s. Pio. w An.
<p>НЕДѢЛЯ МЯСОПУСТНАЯ. <i>O zbożu na rozmaitej roli zasianem.</i> Łuk. 8. <i>Epist. 1. Kor. 11 i 12. Ewan. Łuk. 8.</i></p>					
11	Свящ. Муч. Власія.	N.	MIESOPUST. Lucyusza.	23	N. MIESOPUST.
12	Мелетія, и Алексія.	P.	Modesta i Eufalii P.	24	Macieja Apost.
13	Преп. Мартиціана.	W.	Benigna i Fuski P. M.	25	Flawijana M.
14	Преп. Авксентія.	S.	Walentego, i Zenona M.	26	Alexandra B. M.
15	Ап. Онисима и Евсевія.	C.	Faustyna, i Jowity M.	27	Leandra Bisk.
16	М. Памфила и Валента.	P.	Onezyma B. i Julii P. M.	28	Romana Opata.
17	Муч. Θεодора Турона.	S.	Romulusa i Foedula M.	1	Mar. Albina B.
<p>НЕДѢЛЯ СЫРОПУСТНАЯ. <i>O uleczeniu ślepego pod Jerychem.</i> Łuk. 18. <i>Epist. 1. Kor. 13. Ewan. Łuk. 18.</i></p>					
18	Льва Папы Римскаго.	N.	ZAPUSTNA. Symeona.	2	N. ZAPUSTNA.
19	Апостола Архіпіа.	P.	Publiusza, i Gabina Mm.	3	Fortunata M.
20	Льва Еписк. Катанск.	W.	Eleuteryusza, i Amaty P.	4	Kazim. Krole.
21	Препод. Тимоѳеа.	S.	Fortunata, i Eleonory.	5	Fryderyka (Pop.)
22	Обр. Мощ. М. во Евген.	C.	Kat. s. Piot. w Ant. (Pop.)	6	Kolety Panny.
23	Свмучен. Поликарпа.	P.	Fulgentego, i Romany.	7	Tom. z Akwinu.
24	Обрѣт. Гл. Иоан. Пред.	S.	Macieja Ap. i Flawijana.	8	Filemона Мecz.
<p>НЕДѢЛЯ 1 Поста. <i>O poście, i kuszeniu Chrystusa na puszcy.</i> Mat. 4. <i>Epist. 2. Kol. 6. Ewan. Mat. 4.</i></p>					
25	Св. Тарасія Архіеп.	N.	1 WSTEP. Awertana.	9	N. WSTEPNA.
26	С. Порфирія Архіеписк.	P.	Nestora B. i Dyodora M.	10	40 Meczennikow.
27	Прп. Проконія и Тига.	W.	Leonarda, i Anastazyi.	11	Sofronijusza B.
28	Прп. Василія и Домникіи	S.	Serapiona M. Such.	12	Grzegor. W. Su.

6 (18) Солнце вступаетъ въ знакъ Рыбъ въ 10 ч. 25 мин. вечера.
6 (18) Стоице вступеje въ знакъ Рыбъ о г. 10 м. 25 виеczorem.

2 (14) Полнолуние въ 6 час. 47 мин. вечера.
2 (14) Pełnia o god. 6 min. 47 wieczorem.

9 (21) Последняя чет-верть въ 3 час. 58 мин. вечера.
9 (21) Ostatnia kwadra o g. 3 min. 58 wieczorem.

16 (28) Новолуние въ 6 ч. 31 мин. вечера.
16 (28) Now o god. 6 min. 31 wieczorem.

24 (8 Марта) Первая чет-верть въ 7 час. 2 мин. вечера.
24 (8 Mar.) Pierwsza kw. o god. 7 min. 2 wieczorem.

Луна въ перигей 7 (19) въ 11 ч. вечера.
Луна въ перигей 7 (19) o g. 11 wieczorem.

Луна въ апогей 23 (7 Марта) въ 3 час. утра.
Луна въ апогей 23 (7 Marca) o g. 3 rano.

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ Мѣсяць 7-й Адаръ 2-й (29 дней).
1-е въ Понедѣльникъ 19 Февраля (2 Марта).
Нуримъ (торжест. день по поводу гибели Амана въ Персид-скомъ Царствѣ.) 4 (16) Марта.

KALENDARZ ZYDOWSKI Місяць 7-му Адаръ 2-гі (дни 29).
1-шы в Понедzialek Luty 19 (Marca 2).
Puryum (dzień wielce radosny ze zguby Hamana w królestwie Perskiém) Marca 4 (16).

МАРТЪ 31 дней.

MARTIUS

MARZEC ma dni 31.

МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.

LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘZYCA.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Kwiecień w Marcu.
1	М. Евдокии и Нестора.	C.	Albina B. i Antoniny.	13	Nicefora M.
2	Свмч. Θεодота и Арсенія.	P.	Januaryi P. M. Such.	14	Matyldy Such.
3	М. Евтропіа и Клеоника.	S.	Tycyusza M. Such.	15	Cyryaka Such.
<p>НЕДѢЛЯ 2 Поста. <i>O przemienieniu się Chrystusa na gorze.</i> Mat. 17. <i>Episs. 1. Thess. 4. Ewan. Mat. 7.</i></p>					
5	Прп. Герасима и Юліан.	N.	2 SUCH. KAZIM. KRO.	16	N. 2 SUCHA.
6	Мучен. Конона Исавр.	P.	Adryana i Euzebii.	17	Patrycyusza B.
4	Муч. Θεοφιλα и Агадр.	W.	Konona M. i Kolety P.	18	Gabryela Arch.
7	Свмч. Василія и Евгенія.	S.	Toma, z Akw. i Felicy.	19	Józ. Oblu. N. P.
8	Препод. Θεοφιлакτα.	C.	Filemiona, i Beaty M.	20	Joachi. Oj. N. P.
9	40 М. Севастійскихъ.	P.	Franciszki Rzym. Wd.	21	Benedykta Op.
0	М. Кондрата и Кириана.	S.	40-tu Mecz. i Cyryona.	22	Benwenuta B.
<p>НЕДѢЛЯ 3 Поста. <i>O wyrzucaniu czartow z opętanych.</i> Łuk. 11. <i>Epist. Efez. 5. Ewan. Łuk. 11.</i></p>					
11	Софронія Патр. Іерус.	N.	3 GŁUCHA Firmana.	23	N. 3 GŁUCHA.
12	Препод. Θεοφана.	P.	Grzego. W. i Justyny P.	24	Teodozyi M.
13	Пр. Мощ. Никиф. Патр.	W.	Nicefora i Modesty P.	25	ZWIAS. N. P. M.
14	Препод. Венедикта.	S.	Longina M. i Matyldy.	26	Ludgera Bisk.
15	М. Агапіа, и Александ.	C.	Cyryaka, i Patrycyi M.	27	Ruperta Bis.
16	Муч. Савина и Трофіма.	P.	Tacyана i Abrach. pust.	28	Doroteusza M.
17	Пр. Алексія, и Макара.	S.	Patrycego B. i Gertrudy.	29	Eustazego M.
<p>НЕДѢЛЯ 4 Поста. <i>O nakarmieniu 5,000 ludzi pięcią chlebami.</i> Jan. 6. <i>Epist. Galat. 4. Ewan. Jana 6.</i></p>					
8	Св. Кирилла Іерусал.	N.	4 SRZODOPOSTNA.	30	N. 4 SRZODOP.
9	Хрвсана, и Дарія Муч.	P.	Jozefa Oblub. N. M. P.	31	Kornelii M.
0	Пр. Сергія и Патрікіа.	W.	Eugenijusza, i Fotyny.	1	Apr. Teodory P.
1	Пр. Іакова Епископа.	S.	Benedykta Op. i Anieli.	2	Teodozyi P. M.
2	Свящ. Муч. Василія.	C.	Oktawijana i Bazylissy.	3	Rycharda Bis.
3	Муч. Никола и Лидіи.	P.	Nikona i Teodozyi M.	4	Izydora Bisk.
4	Св. Артемона и Захаріи.	S.	Aldemara Op. i Berty P.	5	Winecent. Ferrer.
<p>НЕДѢЛЯ 5 Поста. <i>O porwaniu się żydow do kamieni na Jezusa.</i> Jan. 8. <i>Epist. żyd. 9. Ewan. Jusa 8.</i></p>					
25	БЛАГОВѢЩ. БОГОР.	N.	5 BIAŁA. ZWIAS. N. P.	6	N. 5 BIAŁA.
26	Соб. Арх. Гаврііла.	P.	Ludgera B. i Kastula.	7	Epifanijusza B.
27	Муч. Матроны Селунс.	W.	Narsesa i Lidyi MM.	8	Hugona Bisk.
28	Препод. Іларіона.	S.	Syxta i Wenturyна P.	9	Maryi Egipe.
29	Пр. Марка, и Кирилла.	C.	Jonasza, i Eustazego.	10	Ezechiela Pror.
30	Пр. Іоанна Зосимъ.	P.	N. P. Boles. Kwiryna.	11	Leona W. Pap.
31	Свмч. Іпатія и Іоны.	S.	Benjamin. Balbiny M.	12	Juliusza Pap. M.

8 (20) Солнце вступаетъ въ знакъ Овна въ 10 ч. 18 м. вечера.
8 (20) Stoице wstępuje w znak Barana o g. 10 m. 18 wieczorem.

4 (16) Полнолуние въ 6 ч. 54 м. утра.
4 (16) Pełnia o god. 6 min. 58 rano.

10 (22) Последняя чет-верть въ 11 ч. 30 м. вечера.
10 (22) Ostatnia kwadra o g. 11 m. 30 wieczorem.

18 (30) Новолуние въ 9 ч. 27 м. утра.
18 (30) Now o god. 9 min. 27 rano.

26 (Apr. 7) Первая чет-верть въ 1 ч. 54 м. по полудни.
26 (7 Kwiet.) Pierwsza kw. o g. 1 m. 54 po południu.

Луна въ перигей 6 (18) въ 10 ч. вечера.
Луна въ перигей 6 (18) o g. 10 wieczorem.

Луна въ апогей 22 (Apr. 3) въ 8 ч. вечера.
Луна въ апогей 22 (3 Kwiet.) o g. 8 wieczorem.

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ Мѣсяць 8-й Нисанъ (30 дней).
1-е во Вторникъ 20 Мар. (1 Apr.) Пейсахъ (1-е 2 д. Пас.), или исхода изъ Егип. Вторникъ и Середа 3 и 4 (15 и 16) Apr. Холмагосадъ, будничные дни между праздниками въ Четвергъ—Воскресенье 5,—8, (17, 18, 19 и 20 Apr.)
Посадъ. д. празд., Понѣд. и Втор. 9, и 10, (21 и 22 Apr.)

KALENDARZ ZYDOWSKI Місяць 8-й Нисанъ (дни 30).
1-е we Wtorek 20 Mar. (1 Kw.) Pейсахъ 1-шы (дни 2-5 Wielkanoc) czyli wyjście z Egiptu, we Wtorek i Sroda 3 i 4 (15 i 16 Kwiet.). Cholmagosad, powszednie dni między świętami, we Czwartek—Niedziela 5,—8 (17, 18 i 19 20) Kwiet. Ostat. dni S. w Poniedz. i Wtor. 9 i 10, (21 i 22) Kw.

АПРѢЛЬ 30 дней. APRILIS. KWIECIEŃ ма dni 30.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Maj w Kwietniu.	МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.	LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘŻYCA.
НЕДѢЛЯ 6 ВАИЙ.			O <i>wjeździe Chrystusa do Jeruzalem.</i> Mat. 21.			Epist. Filip. 2. Ewan. Mat. 21.	
1	Преп. Маріи Египет.	N.	KWIETNIA, Hugona B.	13	N. 6 KWIETNIA	 <p>8 (20) Солнце вступает въ знак Тельца въ 10 ч. 23 мин. утра. 8 (20) Słońce wstępuje w znak Byka o g. 10 m. 23 rano. ☉ 2 (14) Полнолуние въ 4 ч. 39 м. по полудни. ☾ 2 (14) Pełnia o g. 4 m. 39 po południu. ☾ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
2	Прп. Тита и М. Поликар.	P.	Ambiana, i Teodozyi P.	14	Tyburcyusza M.		
3	Преподоби. Никиты.	W.	Rycharda B. i Chionii M.	15	Ludwiki Wd.		
4	Прп. Иосифа и Зосимы.	S.	Izydora B. i Platona.	16	Lamberta B.		
5	Великій Четвертокъ.	C.	Wielki. Wineen. Ferr.	17	Wielki Czwar.		
6	Великій Пятокъ.	P.	Wielki. Syxta Pap. M.	18	Wielki Piątek.		
7	Великая Суббота.	S.	Wielka. Epifanijusza.	19	Wielka Sobota.		
НЕДѢЛЯ СВЯТЫЯ ПАСХА.			O <i>Zmartwychwstaniu Chrystusa.</i> Mark. 16.			Epist. I. Kol. 5. Ewan. Mar. 16.	
8	ПАСХА ХРИСТОВА.	N.	ZMARTWYCH PANS.	20	ZMARTW. PAN.	<p>☽ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
9	ПОНЕДѢЛЬН. СВѢТ.	P.	PONIEDZ. WIELKAN.	21	PONIED. WIEL.		
10	М. Терентія и Максим.	W.	Ezechiela Pr. i Makaryi.	22	Sotera i Kajusa.		
11	Свящмучен. Антипы.	S.	Leona W. Papieža.	23	Wojciecha B. M.		
12	Преп. Василия Парійск.	C.	Juliusza Pap. M.	24	Jerzego i Bony M.		
13	См. Артемона и Омаиды.	P.	Hermenegilda króla M.	25	Marka A. i Ew.		
14	3-хъ Виленскихъ Муч.	S.	Waleryana, i Dominy.	26	Kleta, i Marcell.		
НЕДѢЛЯ 2 по Пасхѣ о Томѣ.			O <i>niedowiarstwie Tomasza Apostofa.</i> Joan. 20.			Epist. I. Jana 5. Ewan. Jana 20.	
15	Апостола Аристарха.	N.	PRZEWOD. Olimpii P.	27	N. PRZEWOD.	<p>☽ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
16	Муч. Ирины, и Агании.	P.	Lamberta B. i Julii P.	28	Witalisa Męcz.		
17	Преп. Симеона и Акак.	S.	Aniceta Pap. Męcz.	29	Tertulli P. M.		
18	М. Виктора и Зинона.	W.	Eleuteryusza Pap. M.	30	Marcyana Męcz.		
19	Иоанна Ветхопещерн.	C.	Celestyna Pap. Tymona.	1	Maj. Fili. i Jak.		
20	Пр. Θεодора и Анастасія.	P.	Cezarego, i Teoty M.	2	Atanazego Bis.		
21	Свящмуч. Гануарія.	S.	Anzelma B. i Teony M.	3	Znale. S. Krzy.		
НЕДѢЛЯ 3 по Пас. о Мирносе.			O <i>Chrystusie dobrym Pasterzu.</i> Joan. 10.			Epist. I. Piotra 2. Ewan. Jana 10.	
22	Преп. Θεодора Сувеота.	N.	2 PO WIELK. Gr. Chry.	4	N. 2 PO WIELK.	<p>☽ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
23	ВЕЛИКМУЧ. ГЕОРГІЯ.	P.	Jerzego M. i Bony P. M.	5	Pijusa 5 Pap.		
24	Муч. Саввы Стратилата.	W.	Wojcie. I Arcyb. Gniez.	6	Jana A. w Ole.		
25	Ап. и Еванг. Марка.	S.	Marka Ap. i Gerarda.	7	Domicelli P. M.		
26	Свм. Василия Амасійск.	C.	Kleta; i Marcellina M.	8	STANIŚE. B. M.		
27	См. Симеона Срод. Гос.	P.	Antyma, B. i Zyty P. M.	9	Grzeg. Nazyanz.		
28	Св. Апостола Гасона.	S.	Witalisa, i Tedory P. M.	10	Antonina Bis.		
НЕДѢЛЯ 4 по Пас. о разславл.			O <i>przyjęciu smutku, i radości Apostolowo.</i> Jan. 16.			Epist. I. Piotra 2. Ewan. Jana 16.	
29	Св. 9 Муч. въ Уздѣ.	N.	3 PO WIEL. Op. S. Joz.	11	N. 3 PO WIELK.	<p>☽ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
30	Св. Апостола Якова.	P.	Katar. Sou. P. i Eutrop.	12	Achileusza M.		

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ мѣсяць 9-й Ирѣ 29 дней. 1-й въ Четвергъ 19 Апрель (1 Мая).
 КАЛЕНДАРЗ ЖЫДОВСКИ Мѣсяць 9-ты Ир (дни 29). 1-шы во Четверек Квѣтнія 19 (Мая 1).

МАЙ 31 дней. MAJUS. MAJ ма dni 31.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Czerwiec w Maju.	МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.	LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘŻYCA.
НЕДѢЛЯ 5 по Пас. о Самарян.			O <i>przyczynie odejś. Chryst. od uczniów jego.</i> Joan. 16.			Epist. Jakob. I. Ewan. Jana 16.	
1	Св. Пророка Іереміа.	W.	Filipa i Jakuba Apost.	13	Serwacego B.	 <p>9 (21) Солнце вступает въ знакъ Близнецовъ въ 10 ч. 26 м. утра. 9 (21) Słońce wstępuje w znak Bliźniąt o g. 10 m. 26 rano. ☉ 2 (14) Полнолуние въ 0 час. 41 мин. по полуночи. ☾ 2 (14) Pełnia o g. 0 m. 41 po północy. ☽ 8 (20) Последняя четверть въ 5 час. 20 мин. вечера. ☽ 8 (20) Ostatnia kwadra o g. 5 min. 20 wieczorem. ☽ 16 (28) Новолуние въ 5 ч. 7 м. вечера. ☽ 16 (28) Now o god. 5 m. 7 wieczorem. ☽ 24 (Июня 5) Первая четверть въ 4 ч. 24 м. вечера. ☽ 24 (5 Czerw.) Pierwsza kw. o g. 4 m. 24 wieczorem. ☽ 31 (Июня 12) Полнолуние въ 7 час. 58 мин. вечера. ☽ 31 (12 Czerw.) Pełnia o g. 7 m. 58 wieczorem. ☾ Луна въ перигей 2 (14) въ 10 ч. утра. Księżyц w przybliżeniu 2 (14) o g. 10 rano. ☾ Луна въ апогей 16 (28) въ 11 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 16 (28) o g. 11 rano. ☾ Луна въ перигей 30 (Июня 11) въ 8 час. вечера. Księżyц w przybliżeniu 30 (11 Czerw.) o g. 8 wiecz.</p>	
2	Св. Аванасія Великаго.	S.	Atanaz. B. i Zygmunta.	14	Bonifacego M.		
3	Му. Тимофея, и Мавры.	C.	Znalez. S. Krzyża.	15	Zofii z 3 córkami.		
4	Мчч Пелагии и Силвана.	P.	Floryana M. i Moniki.	16	Jana Nepom. M.		
5	Великомуч. Ирины.	S.	Pijusa Pap. i Krescent.	17	Paschalisa Wyz.		
6	Прав. Іова Многострад.	N.	4 PO WIEL. Jana w Ole.	18	N. 4 PO WIELK.		
7	Знамен. Неб. Креста.	P.	Flawii, i Benedykty Pp.	19	Piotra Ccles. Pap.		
НЕДѢЛЯ 6 по Пас. о Слѣпомъ.			O <i>prośbach do Boga Ojca w Imie Chrystusa.</i> Joan. 16.			Epist. Jakob. I. Ewan. Jana 16.	
8	АПОСТ. ІОАН. БОГОС.	W.	Stanisła. B. Krak. M.	20	Bernarda Senen.	<p>☽ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
9	Пер. мощ. С. НИКОЛАЯ.	S.	Grzegorza Nazyanz. B.	21	Polieukta Męcz.		
10	Ап. Симона Зилота.	C.	Gordyana i Antonina B.	22	Plautylli P. M.		
11	С. Мокія, и обн. Царлгр.	P.	Mamerta B. i Majola Op.	23	Konstan. W. Ces.		
12	С. Епифанія, и Германа.	S.	Achilleusza Męcz.	24	Dezyder. Bisk.		
13	Великомуч. Гликеріи.	N.	5 PO WIELK. Serwace.	25	N. 5 PO WIELK.		
14	Св. Мучен. Исидора.	P.	+Bonifac. i Justyny Mm.	26	+Filipa Nerjusza.		
15	Преп. Пахомія Велик.	W.	+Zofii W. ze 3 córkami.	27	+Resytuty P.		
16	Прп. Θεодора и Музы.	S.	+Jana Nepo. i Ubalda B.	28	+Germana Bisk.		
17	ВОЗНЕСЕНІЕ ГОСП.	C.	WNIĘBOWSTA. PAN.	29	WNIEBO. PAN.		
18	Муч. Θεодота и Юліи.	P.	Wenantego, i Eryka M.	30	Emmelii Wd.		
19	С. Патрікія и Корнилія.	S.	Celestyna i Pudencyan.	31	Paschazyusza.		
НЕДѢЛЯ 7 по Пасхѣ С. Отецъ.			O <i>przyjęciu pocieszyciela Ducha Św.</i> Joan. 15, i 16.			Epist. I. Piot. 4. Ewan. Joan. 15 i 16.	
20	Апост. 44. Ев. Іоанна 56.	N.	6 PO WIELK. Bazylia.	1	Jun. N. 5 PO W.	<p>☽ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
21	Мученика Фалалеа.	P.	Walensa B. i Plautylli.	2	Erazma B. M.		
22	Комстактинки и Елены.	W.	Wenusta i Julitty Mm.	3	Klotyldy Wd.		
23	Свящмуч. Василияска.	S.	Dezyderyу. i Florentego.	4	Rwiryna Męcz.		
24	Прп. Симеона и Никиты.	C.	Agrypiny i Joanny P. M.	5	Nikandra M.		
25	Об. Гл. С. Іоан. Пред.	P.	Urbana Pap. M. i Zenob.	6	Norberta B.		
26	Апост. Карпа и Алфея.	S.	Eleuteryusza Pap. Wig.	7	Roberta Op. Wi.		
НЕДѢЛЯ Пятидесятницы.			O <i>tyńże Duchu Św. Pocieszycielu.</i> Joan. 4.			Epist. Dziej. Ap. 2. Ewan. Jana 14.	
27	Апост. 3. Ев. Іоанна 27.	N.	ZESŁA. DUCHA ŚW.	9	ZESŁA. DU. ŚW.	<p>☽ 9 (21) Последняя четверть въ 7 ч. 44 м. утра. ☽ 9 (21) Ostatnia kwadra o god. 7 m. 44 rano. ☽ 17 (29) Новолуние въ 1 ч. 8 м. по полуночи. ☽ 17 (29) Now o god. 1 m. 8 po północy. ☽ 25 (Мая 7) Первая четверть въ 5 ч. 5 м. утра. ☽ 25 (Мая 7) Pierwsza kwadra o g. 5 min. 5 rano. ☾ Луна въ перигей 4 (16) въ 1 час. по полуночи. Księżyц w przybliżeniu 4 (16) o g. 1 po północy. ☾ Луна въ апогей 19 (Мая 1) въ 8 ч. утра. Księżyц w oddaleniu 19 (1 Maja) o g. 8 rano.</p>	
28	СВ. ТРОИЦЫ.	P.	PONIEDZ. SWIATECZ.	10	PONIEDZ. SW.		
29	ДЕНЬ СВ. ДУХА.	W.	Restytuty i Teodozyi.	11	Małgorzaty Wd.		
30	Преподмуч. Θεодосіи.	S.	Ferdynanda Kr. Such.	12	Barnaby Ap. Su.		
31	Преп. Ісаакія Далматс.	C.	Petronelli Panny.	8	Onufrego Pust.		
31	Ап. Ерма, и М. Ерміа.	S.					

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ мѣсяць 10-й Сивонъ (30 дней). 1-е въ Пятницу 18 (30) Мал. Шавуесъ 2 дни Среда и Четвергъ 23 и 24 Мал. (4 и 5 Юня).
 КАЛЕНДАРЗ ЖЫДОВСКИ Мѣсяць 10-ты Сивон (дни 30). 1-шы въ Пятек Мая 18 (30). Шавуес дни 2 во Срода и Четверек Мая 23 и 24 (Сzerw. 4 и 5).

ЮЛЬ 31 дней. JULIUS. LIPIEC ma dni 31. МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Sierpień w Lipcu.	LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘŻYCA.
НЕДѢЛЯ 5. по Пятидесятн. Апост. 103. Ев. Матѳ. 28.			O pojednaniu się z bratem zagniewanym. Mat. 5.			Epist. 1. Piotra 3. Ewan. Mat. 5.
1	Св. Космы и Даміана.	N.	5 PO SW. Teobalda.	13	N. 5 PO SW.	 <p>11 (23) Солнце вступает въ знакъ Льва въ 5 ч. 46 м. утра.</p> <p>11 (23) Słońce wstępuje w znakъ Lwa o god. 5 m. 44 rano.</p> <p>6 (18) Posłana cztery w 6 c. 54 m. wieczera.</p> <p>6 (18) Ostatnia kwadra o g. 6 m. 54 wieczorem.</p> <p>14 (26) Nowolunie w 10 c. 46 m. wieczera.</p> <p>14 (26) Now o god. 10 m. 46 wieczorem.</p> <p>22 (Aug. 3) Pierwsza cztery w 6 c. 37 m. утра.</p> <p>22 (3 Sierp.) Pierwsza kw. o g. 6 m. 37 rano.</p> <p>28 (Aug. 9) Pełnolunie w 11 c. 34 m. wieczera.</p> <p>28 (9 Sierp.) Pełnia o g. 11 m. 34 wieczorem.</p> <p>Луна въ апогеі 10 (22) въ 6 ч. утра.</p> <p>Księżyc w oddaleniu 10 (22) o g. 6 rano.</p> <p>Луна въ перигеі 26 (Aug. 7) въ 2 ч. утра.</p> <p>Księżyc w przybliżeniu 26 (7 Sierp.) o g. 2 rano.</p>
2	Пол. Ризы Прес. Богор.	P.	Nawiedz. N. P. i Ottona.	14	Bonawent. Kard.	
3	Мучен. Такинѳа.	W.	Heliodora B. i Mustijoli.	15	Rozest. SS. Ap.	
4	Св. Андрея Критскаго.	S.	Józe. Kalas. i Aggeusza.	16	N. P. Szkapler.	
5	Аванасія Авоискаго.	C.	Cyrylli i Filomeny P. M.	17	Alexego Wyz.	
6	Пр. Сисѳа Вел. и Лукіи.	P.	Izajasza Pr. i Dominiki.	18	Szymona z Lipn.	
7	Преп. Фомы, и Акакіа.	S.	Klaudjusza, i Edylburgi.	19	Wincent. a Paulo	
НЕДѢЛЯ 6. по Пятидесятн. Апост. 110. Ев. Матѳ. 29.			O nakarmieniu 7-a chleba-mi 4,000 ludzi. Mark. 7.			Epist. Rzym. 6. Ewan. Mar. 8.
8	Великомуч. Проконіа.	N.	6 PO SW. Jana z Duk.	20	N. 6 PO SW.	
9	Свящмуч. Панкратіа.	P.	Cyrylla B. i Anatolii P.	21	Danijela Pror.	
10	Полож. Ризы Господ.	W.	Felicytaty z 7-a Synami.	22	Maryi Magdal.	
11	Блаж. Княг. Ольги.	S.	Abundysza i Pelagii M.	23	Apollinar. B. M.	
12	Муч. Прокла и Иларіа.	C.	Jana Gwalb. i Epifanii.	24	Krystyna P. M.	
13	Соборъ Ар. Гавріила.	P.	Anakleta Pap. i Joela Pr.	25	Jakoba Apost.	
14	Ап. Акилы и Онисима.	S.	Bonawentury Kardynała.	26	Anny Mat. N. P.	
НЕДѢЛЯ 7. по Пятидесятн. Апост. 116. Ев. Матѳ. 33.			O strzeżeniu się fałszywych Proroków. Mat. 7.			Epist. Rzym. 6. Ewan. Mat. 7.
15	Блаж. Кн. Владиміа.	N.	7 PO SW. Dawida Op.	27	N. 7 PO SW.	
16	Свящмуч. Аенногена.	P.	Szkapl. N. P. i Fausta.	28	Innocent. Pap. M.	
17	Великомуч. Марини.	W.	Alexego i Westyny P. M.	29	Marty, i Flory M.	
18	Мучен. Емилиана.	S.	Kamilla, i Symforozy M.	30	Abdona Mecz.	
19	Пр. Макрины, и Рома.	C.	Wincent, a Paulo Wyzn.	31	Ignacego Lojoli.	
20	Св. Прор. Илиіа.	P.	Elijasza Pr. i Czesława.	1	Aug. Piot. w Ok.	
21	Пр. Симѳона Юродива.	S.	Danijela Pr. i Praxedym.	2	Teodoty Mecz.	
НЕДѢЛЯ 8. по Пятидесятн. Апост. 124. Ев. Матѳ. 58.			O przezorności szafarza niewiernego. Łuk. 16.			Epist. Rzym. 8. Ewan. Łuk. 16.
22	Св. Маріи Магдалины	N.	8 PO SW. Maryi Magd.	3	N. 8 PO SW.	
23	М. Трофима и Теофіла.	P.	Apollinarego B. M.	4	Dominika Wyz.	
24	БОРИСА И ГЛѢБА.	W.	Wiktora, i Krystyny P.	5	N. P. Snieżnej.	
25	УСПЕНІЕ СВ. АННЫ.	S.	Jakoba A. i Krzysztofa.	6	Przemien. Pans.	
26	Свящмуч. Ермолая.	C.	Anny Matki N. Panny.	7	Kajetana Wyz.	
27	В. муч. Пантелеимона.	P.	Pantaleona, i Natalii M.	8	Cyryaka Mecz.	
28	Ап. Никано, и Пармена.	S.	Innocent. i Botwida.	9	Romana Mecz.	
НЕДѢЛЯ 9. по Пятидесятн. Апост. 128. Ев. Матѳ. 59.			O następnej zburzeniu Jeruzolimy. Łuk. 19.			Epist. 1. Kol. 10. Ewan. Łuk. 19.
29	Мучен. Каллиника.	N.	9 PO SW. Kunegundy.	10	N. 9 PO SW.	
30	Ап. Силы, и Силуана.	P.	Abdona i Sennesa M.	11	Zuzanny P. M.	
31	Св. Евдокима. Мисоп.	W.	Ignac. Loj. i Fabijusza.	12	Klary, i Hilaryi.	

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ Мѣсяцъ 12-й Овъ (30 дней). 1-е Понедѣльникъ 16 (28) Юля. 24 Юля (5 Августа) Тыше беав или постъ разрушенія храма въ Иерозолимѣ.

КАЛЕНДАРЪ ЖЫДОВСКИЙ Мѣсяцъ 12-ты Овъ (дни 29). 1-шы в Понедѣлаекъ Чвервца 26 (Ліпца 8). 24 Ліп. (5 Сіерп. 5) Тыше беав czyli постъ збурzenia świątyni w Jeruzolimie.

ЮНЬ 30 дней. JUNIUS. CZERWIEC ma dni 30. МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Lipiec w Czerw.	LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘŻYCA.	
НЕДѢЛЯ 1. по Пятидесятн. Апост. 330. Ев. Матѳ. 38.			O Chrzcie w Imie Trojcy Przenajsw. Mat. 28.			Epist. Rom. 11. Ewan. Mat. 28.	
1	М. Иустина и Дионисія.	P.	Nikodema Mecz. Such.	13	Anton. z Pad. Su.	 <p>9 (21) Солнце вступаетъ въ знакъ Рака въ 6 ч. 53 м. вечера.</p> <p>9 (21) Słońce wstępuje w znakъ Raka o god. 6 m. 53 wieczorem.</p> <p>7 (19) Posłana cztery w 4 c. 54 m. утра.</p> <p>7 (19) Ostatnia kwadra o g. 4 m. 54 rano.</p> <p>15 (27) Nowolunie w 8 c. 35 m. утра.</p> <p>15 (27) Now o god. 8 m. 35 rano.</p> <p>23 (Юля 5) Pierwsza cztery w 0 c. 34 m. по полуночи.</p> <p>23 (5 Lipca) Pierwsza kw. o g. 0 m. 31 po północy.</p> <p>29 (Юля 11) Pełnolunie w 3 c. 19 m. по полудни.</p> <p>29 (11 Lip.) Pełnia o g. 3 m. 19 po południu.</p> <p>Луна въ апогеі 12 (24) въ 6 ч. вечера.</p> <p>Księżyc w oddaleniu 12 (24) o g. 6 wieczorem.</p> <p>Луна въ перигеі 28 (Юля 10) въ 3 ч. утра.</p> <p>Księżyc w przybliżeniu 28 (10 Lip.) o g. 3 rano.</p>	
2	С. Никѳора Патр. Конст.	S.	Erazma Bis. M. Such.	14	Bazylego W. Su.		
НЕДѢЛЯ 2. по Пятидесятн. Апост. 82. Ев. Матѳ. 9.			O wezwaniu gości na wielką wieczerzę. Łuk. 14.				Epist. 1. Jana 3. Ewan. Łuk. 14.
3	ВСѢХЪ СВЯТ. Мисоп.	N.	SSS. TRÓJCY. Pauli P.	15	SSS. TRÓJCY.		
4	Митрофана Конст. 1 д. п.	P.	Kwiryna i Klotyldy Wd.	16	Ludgardy Pan.		
5	Свящмуч. Дороеза.	W.	Nikanora i Zenajdy MM.	17	Adolfa Mecz.		
6	Преподоб. Виссаріона.	S.	Norberta B. i Kandydy.	18	Marcellina M.		
7	Возн. Ун. св. Пр. Церк.	C.	BOŻE CIAŁO. Roberta.	19	BOŻE CIAŁO.		
8	Вмч. Теодора Стратим.	P.	Kallioy i Medarda B.	20	Florentyny P. M.		
9	Кирилла Александр.	S.	Prymusa, i Felicyana M.	21	Aloizego Gonz.		
НЕДѢЛЯ 3. по Пятидесятн. Апост. 88. Ев. Матѳ. 18.			O wynalez. owcy zblakanej i grosza straconego Łuk. 15.			Epist. 1. Piotra 5. Ewan. Łuk. 15.	
10	Свящмуч. Тимофеа Епи.	N.	2 PO SW. Sterjusza B.	22	N. 2 PO SW.		
11	Ап. Бартоол. и Варна.	P.	Barnaby Ap. i Fortuna.	23	Agrypiny P. M.		
12	Преп. Онуфрія и Петра.	W.	Onufrego, i Akwilyn P.	24	Na. S. Jana Chr.		
13	Мчч Акилыны и Антон.	S.	Anton. Pad. i Felikuli.	25	Gallikana Mecz.		
14	Св. Пророка Елиссеа.	C.	Bazylego W. i Dugny P.	26	Salwijusza B. M.		
15	Св. Прор. Иммоса.	P.	N. Ser. Jez. i Modesta.	27	N. Ser. Jezusa.		
16	Тихона Амаѳунтскаго.	S.	Bennona i Lutgardy P.	28	Ireneusza Wig.		
НЕДѢЛЯ 4. по Пятидесятн. Апост. 93. Ев. Матѳ. 25.			O potowie ryb obfitym przez Piotra Ap. Łuk. 5.			Epist. Rzym. 8. Ewan. Łuk. 5.	
17	Му. Мануила и Савелла.	N.	3 PO SW. Bessaryona.	29	PIOTRA i PAW.		
18	Свмч. Леонтіа и Ипатія.	P.	Marka i Marcellina M.	30	Emilijana P. M.		
19	Ап. Іуды Бра. Господ.	W.	Protazego M. i Julianny.	1	Jul. Dyomicjana.		
20	Свмч. Месодіа Патаре.	S.	Sylwer. Pap. i Demetryi.	2	Nawiedz. N. P.		
21	Св. муч. Іуліана Тарсій.	C.	Aloiz. Gonz. i Florenty.	3	Awita, i Kamilli.		
22	Свмч. Евсевіа и Галатіа.	P.	Paulina B. i Konsoreyi.	4	Józefa Kalasant.		
23	Мученицы Агриппины.	S.	Zenona, i Agrypiny P. M.	5	Prokopa, i Cyryl.		
НЕДѢЛЯ 5. по Пятидесятн. Апост. 103. Ев. Матѳ. 28.			O następnym zburzeniu Jeruzolimy. Łuk. 19.			Epist. 1. Kol. 10. Ewan. Łuk. 19.	
24	РОЖД. С. ІОАН. КРЕС.	N.	4 PO S. Nar. S. J. Ch.	6	N. 4 PO SW.		
25	Препмуч. Февронія.	P.	Prospera B. i Febronii.	7	Pulcher. P. Ces.		
26	Преп. Давид Селунск.	W.	Wigilijusza, i Pelagiusza.	8	Chilijna B. M.		
27	Препод. Самсона.	S.	Władyst. króla Weg.	9	Anatolii P. M.		
28	Свят. Кура, и Іоанна.	C.	Benigna B. M. Wigil.	10	Felicytaty M.		
29	АП. ПЕТРА И ПАВЛА.	P.	PIOTRA I PAWŁA Ap.	11	Sabina i Pelagii.		
30	Соборъ 12 Апостол.	S.	Lucyny, i Emilijany M.	12	Jana Gwalberta.		

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ Мѣсяцъ 11-й Тамузъ (29 дней). 1-е въ Воскресенье 17 (29) Юня. 3 (15) Юля Шлуосоръ бетамузъ или постъ осажденія Иерозолими.

КАЛЕНДАРЪ ЖЫДОВСКИЙ Мѣсяцъ 11-ты Тамузъ (дни 29). 1-шы в Недіелекъ Чвервца 17 (29). 3 Ліпца 3 (15) Шлуосоръ бетамузъ czyli постъ обложенія Jeruzolimy.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Wrześ. w Sierpniu.
-------	-------------------------	-------	--	----	---

1	♀	Прп. чест. Крес. 1 д. н.	S. Piotra Ap. w Okowach.	13	Hippolita i Kassy.
2	♂	Перв. Муч. Стефана.	C. N. P. Anieli Teodoty M.	14	Euzeb. B. Wig.
3	♀	Преп. Гавриа Далмата.	P. Gamaliela, i Lidyi M.	15	WNIEBO. N. P.
4	♂	Препод. мчцы Евдокии.	S. Dominika, i Perpetui M.	16	Rocha Wyz.

НЕДѢЛЯ 10 по Пятидесятн.		O modlitwie Faryzeusza i pokorze Celnika. Euk. 18.		Epist. 1. Kor. 12. Ewan. Euk. 18.	
5	♂	Му. Евсигиѳа и Понтия.	N. 10 PO ŚW. N. P. Snież.	17	10 PO ŚWIAT.
6	♀	ПРЕОБРАЖ. ГОСПОД.	P. Przemien. Pańskie.	18	Firmina Bis.
7	♂	Муч. Домена и Пимена.	W. Kajetana, i Donata B.	19	Benigny P.
8	♀	Св. Емилиана и Мирона.	S. Cyryaka, i Emiliana M.	20	Bernarda Op.
9	♂	А. Матѳеѳа и М. Антонія.	C. Romana W. i Werjana.	21	Joanny Franc.
10	♀	Архидіак. Лаврентіа.	P. Wawrzynca i Asteryi.	22	Symfonyana M.
11	♂	Муч. Евила Архидіак.	S. Tyburcego, i Zuzanny.	23	Zacheusza B.

НЕДѢЛЯ 11 по Пятидесятн.		O uzdrowieniu głuchoniemego. Mark. 7.		Epist. 1. Kor. 15. Ewan. Mar. 7.	
12	♂	Муч. Фотіа и Анкиты.	N. 11 PO ŚW. Klary P.	24	N. 11 PO ŚW.
13	♀	Прп. Макси. и Ишполита.	P. Hippelita, i Kassyana M.	25	Ludwika Kr.
14	♂	Св. Пророка Михеа.	W. Dymitra, i Atanaz. Wig.	26	Zefiryna i Róży.
15	♀	УСПЕН. ПР. БОГОР.	C. WNIEBOWZ. N. M. P.	27	Cezarego Bis.
16	♂	Перукотв. Образа.	S. Rocha W. i Sereny Ces.	28	Augustyna Bis.
17	♀	М. Мирона и Патрокла.	P. Mamanta, i Mirona M.	29	Scięc. S. Jana.
18	♂	Муч. Флора и Лавра.	S. Serapiona i Flora M.	30	Adaukta Męcz.

НЕДѢЛЯ 12 по Пятидесятн.		O litościwym Samarytanie. Euk. 10.		Epist. 2. Kor. 3. Ewan. Euk. 10.	
19	♂	Муч. Андреа Стратил.	N. 12 PO ŚW. Jacka Wyz.	31	N. 12 PO ŚW.
20	♀	Пр. Самуила и Мемнона.	P. Bernarda Op. i Samuela.	1	Sep. Idzego Op.
21	♂	Ап. Фаддеѳа и Аврамія.	W. Joanny Wd. i Witalisa.	2	Stefana Kr. Węg.
22	♀	М. Агаѳоника и Евлалиѳа.	S. Epikteta i Symfonyana.	3	Izabelli Król.
23	♂	М. Луша и Каллиника.	C. Zacheusza i Teonilli.	4	Rozalii Panny.
24	♀	Свящмуч. Евтихія.	P. Bartłom. Ap. i Angei.	5	Wiktoryna M.
25	♂	Ап. Барѳолом. и Тита.	S. Ludwika Kr. i Паулуци.	6	Reginy P. Węg.

НЕДѢЛЯ 13 по Пятидесятн.		O uzdrowieniu 10-ciu trędowatych. Euk. 17.		Epist. Galat. 3. Ewan. Euk. 17.	
26	♂	М. Адриана, и Наталіи.	N. 13 PO ŚW. Zefiryna.	7	N. 13 PO ŚW.
27	♀	Прп. Пимена Вел. и Осіи.	P. Cezarego B. i Eulalii P.	8	NAR. N. M. P.
28	♂	Прп. Моисеа Мурина.	W. Augustyna, i Hermesa.	9	Adryana Męcz.
29	♀	УСѢК. ГЛА. ПРЕДТЕ.	S. Scięc. S. Jana Chrzei.	10	Mikoł. z Tolent.
30	♂	КН. АЛЕКСАНД. НЕВ.	C. Róży Limanskięj Pan.	11	Piotra i Jacka M.
31	♀	Полож. Поля Богор.	P. Rajmunda, i Rufiny P.	12	Gwidona Wyz.

11 (23) Солнце вступаетъ въ знакъ Дѣвы въ 9 ч. 18 м. по полудни.

11 (23) Слнце вступаетъ въ знакъ Рака въ 0 м. 18 по полудни.

5 (17) Последняя четверть въ 11 час. 29 мин. утра.

5 (17) Ostatnia kwadra o g. 11. m. 29 rano.

13 (25) Новолуние въ 11 ч. 20 м. утра.

13 (25) o g. 11 m. 20 rano.

20 (Сент. 1) Первая четверть въ 11 ч. 55 мин. утра.

20 (1 Wrześ.) Pierwsza kwadra o g. 11 m. 55 rano.

27 (Сент. 8) Полнолуние въ 9 ч. 38 м. утра.

27 (8 Wrześ.) Pełnia o g. 9 m. 38 rano.

Луна въ апогеѳ 6 (18) въ 11 час. вечера.

Кіежыцъ в oddaleniu 6 (18) o g. 11 wieczorem.

Луна въ перигеѳ 21 (Сент. 2) въ 5 час. вечера.

Кіежыцъ в przybliżeniu 21 (2 Wrześ.) o g. 5 wiecz.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T.	Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L.	S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Paźdz. we Wrześn.
-------	-------------------------	-------	--	----	--

1	♂	Прп. Симеона Столпн.	S. Idzego Op. i Jozuego.	13	Makrobijusza M.
---	---	----------------------	--------------------------	----	-----------------

НЕДѢЛЯ 14 по Пятидесятн.		O niepodobienstwie służenia dwóm panom. Mat. 6.		Epist. Galat. 5. Ewan. Mat. 6.	
2	♂	М. Маманта и Иоана нос.	N. 14 PO ŚW. Kallisty P.	14	14 PO ŚW.
3	♀	См. Анеіма и Василіссы.	P. Mansweta i Serafii P.	15	Nikomeda M.
4	♂	См. Вавилыи Пр. Моисея.	W. Rozalii P. i Amniana M.	16	Eufemii P. M.
5	♀	Захаріи, и Елисаветы.	S. Wiktoryna i Obdulii P.	17	Lamberta Such.
6	♂	Чуд. Арх. Михаила.	C. Zachar. Pr. i Profiryusza	18	Metodyusza B. M.
7	♀	Мученика Созонта.	P. Reginy P. Męcz. Wigil.	19	Januar. B. M. Su.
8	♂	РОЖД. ПРЕС. БОГОР.	S. NARODZEN. N. P. M.	20	Eustach. M. Su.

НЕДѢЛЯ ПРѢДЪ ВОЗДВИЖЕН.		O wskrzeszeniu w Naim jedynaka wdowy. Euk. 7.		Epist. Galat. 5 i 6. Ewan. Euk. 7.	
9	♂	Св. Иоакима, и Анни.	N. 15 PO ŚW. Im. N. P. M.	21	15 PO ŚWIAT.
10	♀	Мученицы Митродоры.	P. Mikoł. z Tolent. i Pulche.	22	Maurycego M.
11	♂	Пр. Феодоры и Діодора.	W. Prota, i Diodora MM.	23	Tekli P. 1 M.
12	♀	См. Автонома и Юліана.	S. Gwidona, i Sylwina B.	24	Gerarda B. M.
13	♂	Обнов. Храма Воскрес.	C. Maureliusza, i Melityny.	25	Kleofasa i Aurelii
14	♀	ВОЗДВИ. С. КРЕС. нос.	P. Godwyższanie S. Krzy.	26	Jozafata B. M.
15	♂	М. Никиты и Профирія.	S. Nikomeda M. i Rolanda.	27	Kozmy i Damija.

НЕДѢЛЯ по ВОЗДВИЖЕНН.		O uzdrowieniu opuchłego w Szabat. Euk. 14.		Epist. Efez. 3. Ewan. Euk. 14.	
16	♂	Вм. Евфиміи и Людмилы.	N. 16 PO ŚW. Eufanii P. M.	28	16 PO ŚWIAT.
17	♀	Мучц. Софіи, и чады ея.	P. Nacysa, i Kolumbi P. M.	29	Michala Arch.
18	♂	Св. Евменія и Ариадны.	W. Metodyusza i Ireny P. M.	30	Hieronima Dokt.
19	♀	М. Трофимія и Кн. Даuida.	S. Januarego, B. M. Such.	1	Oct. Remigiusza.
20	♂	Великомуч. Евстаѳіа.	C. Eustachego i Fausty M.	2	Aniołom Stróż.
21	♀	Апостола Кондрата.	P. Mateusza Ap. Ew. Su.	3	Kandyda Męcz.
22	♂	Свм. Фоки и Пр. Іоны.	S. Maurycego M. Such.	4	Franciszka Seraf.

НЕДѢЛЯ 17 по Пятидесятн.		O dwóch największych przykazaniach. Mat. 22.		Epist. Efez. 4. Ewan. Mat. 22.	
23	♂	Зач. С. Иоанна Предт.	N. 17 PO ŚW. Tekli P. M.	5	17 PO ŚWIAT.
24	♀	Первой Мучцы Феклы.	P. Pafnucego, i Gerarda P.	6	Brunona Wyz.
25	♂	Евфросиніи, и Сергіа.	W. Kleofasa, i Aurelii P. M.	7	Augusta Kapł.
26	♀	Ап. и Ев. ІОАН. БОГО.	S. Jozafata B. Męcz.	8	Brygidy Wd.
27	♂	Свящмуч. Каллистрата.	C. Kozmy, i Damijana MM.	9	Dyonizego B. M.
28	♀	Преподоб. Харитона.	P. Wacława kr. i Eustochii	10	Gereona Męcz.
29	♂	Прп. Кириака и Теофана.	S. Michala Archanioła.	11	Placydy P.

НЕДѢЛЯ 18 по Пятидесятн.		O uzdrowieniu powietrzem ruszonego. Mat. 9.		Epist. 1. Kol. 1. Ewan. Mat. 9.	
30	♂	Свм. Григорія Армен.	N. 18 PO ŚW. Hieronima.	12	N. 18 PO ŚW.

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ. 5623 годъ отъ сотворенія міра, простой полный содержащій 354 дней.— Мѣсяцъ 1-й Тышри (30 дней). 1-е Рошъ Гашана Новый Годъ 5623, 2 дня въ Четв. и Пятн., 13 и 14 (25 и 26) Сент. Йомъ-Кипуръ (день исхода очищенія отъ грѣховъ) строгій постъ, въ Субботу 22 Сент. (4 Окт.) Сукасъ (праздникъ Бущей), 1-е 2 дни въ Четв. и Пятн. 27, и 28 Сент. (9 и 10 Октаб.), а 2-е 2 дни 4 и 5 (16 и 17) Октабра.

11 (23) Солнце вступаетъ въ знакъ Вѣсѳвъ въ 9 ч. 1 м. утра.

11 (23) Слнце вступаетъ въ знакъ Ваги о г. 9 м. 1 rano.

4 (16) Последняя четверть въ 6 ч. 4 м. утра.

4 (16) Ostatnia kwadra o g. 6 m. 4 rano.

11 (23) Новолуние въ 10 ч. 38 м. вечера.

11 (23) Now o god. 10 m. 38 wieczorem.

18 (30) Первая четверть въ 5 час. 51 мин. вечера.

18 (30) Pierwsza kwadra o g. 5 m. 51 wieczorem.

25 (Окт. 7) Полнолуние въ 10 ч. 26 м. вечера.

25 (7 Paźdz.) Pełnia o g. 10 m. 26 wieczorem.

Луна въ апогеѳ 3 (15) въ 6 час. вечера.

Кіежыцъ в oddaleniu 3 (15) o g. 6 wieczorem.

Луна въ перигеѳ 15 (27) въ 9 час. вечера.

Кіежыцъ в przybliżeniu 15 (27) o g. 9 wieczorem.

ОКТАБРЬ 31 дней. OCTOBER. PAŹDIERNIK ma dni 31.

МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.
LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘŻYCA.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L. S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Listop. w Październ.
1	Покровъ Прес. Бог. Купріяна и Іустини.	P. Remigiu. B. i Махуму.	13 Edwarda Kr. An.
2	Св. Діонисія Ареопаг.	W. Aniol. Str. i Теофила M.	14 Kallixta Pap. M.
3	Свмч. Героса и Гурія.	S. Hezychijusza Мечз.	15 Jadwigi Wd.
4	Мученицы Харитины.	C. Franc. Seraf. i Aurei P.	16 Florentyna B.
5	Св. Апостола Фомы.	P. Placyda, i Flavii P. M.	17 Herona Bisk.
6		S. Brunona, i Erotudy M.	18 Łuka. Ap. i Ew.
<p>НЕДѢЛЯ 19 по Пятидесятн. Апост. 194. Ев. Луки 26.</p> <p>7 Муч. Сергія и Вакха. N. 19 PO Ś. Rożan. N. P.</p> <p>8 При. Пелагій и Тамсіи. P. Brygidy Wd. i Osyty P.</p> <p>9 Ап. Іакова Алфоева. W. Dyonizego Areopag. M.</p> <p>10 Св. Мучен. Евлампія. S. Eulampii Zwyc. Choc.</p> <p>11 Св. Апост. Филиппа. C. Zenajdy, i Filonilli M.</p> <p>12 Перен. С. Моис. съ Гат. P. Walfryda i Domniny M.</p> <p>13 Муч. Карпа, и Пачилы. S. Edwar. Kr. i Chelidonii.</p>			
<p>НЕДѢЛЯ 20 по Пятидесятн. Апост. 200. Ев. Луки 30.</p> <p>14 М. Гервасія и Протасія. N. 20 PO ŚW. Kalixta M.</p> <p>15 Пре. Евонміа и Лукіяна. P. Jadwigi Wd. i Teressy P.</p> <p>16 Муч. Логгина сотника. W. Florentyna i Nereusza.</p> <p>17 Про. Осія, и Пр. Лазаря. S. Herona B. i Mamelty M.</p> <p>18 Апост. и Еванг. Луки. C. Łukasza Ap. i Ew.</p> <p>19 Про. Іошя и Клеопатры. P. Ptolemeusza, i Pelagii.</p> <p>20 Св. Артемія Веркольск. S. Aureliusza, i Ireny P. M.</p>			
<p>НЕДѢЛЯ 21 по Пятидесятн. Апост. 203. Ев. Луки 35.</p> <p>21 При. Іларіона Великаго. N. 21 PO ŚW. Jana Kant.</p> <p>22 КАЗАН. ИКОНЫ БОГ. P. Alodyi i Korduli P. M.</p> <p>23 Ап. Іакова Бр. Божія. W. Domicyusza Kapł. Wyz.</p> <p>24 Св. Мучен. Арезы. S. Rafała Ar. i Prokla M.</p> <p>25 Св. Мучен. Маркіана. C. Chryzanta, i Daryi M.</p> <p>26 Велмуч. Димитрія. P. Ewarysta Pap. Мечз.</p> <p>27 Св. Мучен. Нестора. S. Kapitoliny i Frumenta.</p>			
<p>НЕДѢЛЯ 22 по Пятидесятн. Апост. 215. Ев. Луки 83.</p> <p>28 Св. Мучен. Терентія. N. 22 PO ŚW. Szym i Ju.</p> <p>29 Мученцы Анастасія. P. Nareyza B. i Euzebii P.</p> <p>30 М. Зиновія, и Зиновія. W. Zenobijusza i Zenobii P.</p> <p>31 Ап. Стахія и Амплія. S. Lucylli P. Мечз. Wigil.</p>			

11 (23) Солнце вступаетъ въ знакъ Скорпіона въ 5 ч. 20 м. вечера.

11 (23) Słońce wstępuje w znak Niedźwiadka o g. 5 m. 20 wieczorem.

4 (16) Последняя четв. въ 1 ч. 23 м. по полуночи.

4 (16) Ostatnia kwadra o g. 1 m. 23 po północy.

11 (23) Новолуіе въ 9 ч. 17 м. утра.

11 (23) Nowo o god. 9 m. 17 rano.

18 (30) Первая четверть въ 1 ч. 25 м. по полуночи.

18 (30) Pierwsza kwadra o g. 1 m. 25 po północy.

25 (Номб. 6) Полнолуіе въ 2 ч. 30 м. по полудни.

25 (6 Listop.) Pełnia o g. 2 m. 30 po południu.

Луна въ апогеѣ 1 (13) въ 2 ч. по полудни.

Księżyc w oddaleniu 1 (13) o g. 2 po południu.

Луна въ перигеѣ 13 (25) въ 11 ч. утра.

Księżyc w przybliżeniu 13 (25) o g. 11 rano.

Луна въ апогеѣ 29 (Номб. 10) въ 7 ч. утра.

Księżyc w oddaleniu 29 (10 Listop.) o g. 7 rano.

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ Мѣсяць 2-й Хешванъ (29 дней). KALENDARZ ŻYDOWSKI Miesiąc 2-gi Cheswan (dni 29). 1-я въ Субботу 13 (25) Октября. 1-шы в Сobotę Paźd. 13 (25).

НОЯБРЬ 30 дней. NOVEMBER. LISTOPAD ma dni 30.

МѢСТО СОЛНЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.
LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘŻYCA.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L. S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Grudzień w Listop.
1	Св. Космы, и Даміана.	C. WSZYST. SWIET.	13 Dydaka Wyz.
2	Мученика Акиндина.	P. Dzień Zaduszny.	14 Serapiona Мечз.
3	Мученика Акепсима.	S. Sylwii Wd. i Tobijasza.	15 Leopolda Wyz.
<p>НЕДѢЛЯ 23 по Пятидесятн. Апост. 220. Ев. Луки 36.</p> <p>4 Преподоб. Іоанникія. N. 23 PO ŚWIAT. Karola.</p> <p>5 Мучен. Галактіона. P. Zachar. i Elżbiety.</p> <p>6 Варлаама Хутынского. W. Leonarda i Emilijana W.</p> <p>7 Муч. Герона и Феодота. S. Herkulana B. i Achilla M.</p> <p>8 АРХИСТ. МИХАИЛА. C. Godefryda B. i Sewera.</p> <p>9 Мученика Онисифора. P. Teodora, i Eustolii M.</p> <p>10 Ап. Ераста и Родіона. S. Tryfona i Nimfy P. M.</p>			
<p>НЕДѢЛЯ 24 по Пятидесятн. Апост. 221. Ев. Луки 39.</p> <p>11 Муч. Мины и Виктора. N. 24 PO ŚW. Marcina B.</p> <p>12 Іоанна Милост. и Нилы. P. Aureliusza B. i Rodulfa.</p> <p>13 С. Іоан. Злат. (Млсо.). W. Dydaka, i Zebiny P.</p> <p>14 Ап. Филиппа (1 д. н.). S. Filomeny, i Serapiona.</p> <p>15 Муч. Гурія, и Димитрія. C. Leopolda, i Gertrudy P.</p> <p>16 Ап. и Еванг. Маркса. P. Edmunda i Otmara Op.</p> <p>17 Григорія Неокесарійск. S. Alfeusza, i Salomei Kr.</p>			
<p>НЕДѢЛЯ 25 по Пятидесятн. Апост. 224. Ев. Луки 53.</p> <p>18 Муч. Платона и Романа. N. 25 PO ŚW. Stan. Kost.</p> <p>19 Про. Агдіа и С. Прокла. P. Poncyana Pap. Мечз.</p> <p>20 При. Григор. Декапол. W. Felixa Wal. i Benigna.</p> <p>21 ВВЕД. ВО ХР. БОГОР. S. Ofiar. N. P. i Gelaz.</p> <p>22 Апост. Филимона. C. Cecylii P. i Filemona.</p> <p>23 Аѣмлох. и Митроана. P. Klemensa i Lukrecyi P.</p> <p>24 Велмуч. Екатерины. S. Chryzogona i Flory Mm.</p>			
<p>НЕДѢЛЯ 26 по Пятидесятн. Апост. 229. Ев. Луки 66.</p> <p>25 Свящмуч. Каимента. N. 26 PO ŚW. Fidene B.</p> <p>26 Пр. Аліпія, и Георгія. P. Fileasa i Jukndy Mm.</p> <p>27 Муч. Іакова Персянина. W. Wirgiliusza B. i Rufa M.</p> <p>28 Муч. Иринарха. S. Mansweta i Sostenesa.</p> <p>29 Парамона и Филумена. C. Saturnina i Syzyn. Mm.</p> <p>30 А. Андреа Первозвѣн. P. Andr. Ap. i Maury M.</p>			

16 (22) Солнце вступаетъ въ знакъ Стрѣльца въ 2 ч. 2 м. по полудни.

10 (22) Słońce wstępuje w znak Strzelca o g. 2 m. 2 po południu.

2 (14) Последняя четв. въ 7 ч. 52 м. вечера.

2 (14) Ostatnia kwadra o g. 7 m. 52 wieczorem.

9 (21) Новолуіе въ 7 ч. 55 м. вечера.

9 (22) Nowo o god. 7 m. 55 wieczorem.

16 (28) Первая четверть въ 11 ч. 43 м. утра.

16 (28) Pierwsza kwadra o g. 11 m. 43 rano.

24 (Декаб. 6) Полнолуіе въ 9 ч. 19 м. утра.

24 (6 Grud.) Pełnia o g. 9 m. 19 rano.

Луна въ перигеѣ 19 (22) въ 5 час. вечера.

Księżyc w przybliżeniu 19 (22) o g. 5 wieczorem.

Луна въ апогеѣ 25 (Декаб. 7) въ 3 ч. по полудни.

Księżyc w oddaleniu 25 (7 Grud.) o g. 3 po południu.

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ. Мѣсяць 3-й Кислевъ (30 дней). KALENDARZ ŻYDOWSKI. Miesiąc 3-ci Kislew (dni 30). 1-я въ Воскресенье 11 (23) Номбра. 1-шы в Niedzielę 11 (23) Listopada.

МѢСТО СОЛНИЦА и ФАЗЫ ЛУНЫ.
LUNACYE, czyli ZMIANY KSIĘŻYCA.

Ч. Д.	Праздники Православные.	D. T. Święta Rzymsko-Katolickie według Starego Kalendarza.	L. S. Rz.-Kat. według Nowego Kalendarza Styczeń w Grudniu.
1	Пр. Наума и Филарета	S. Eligiusz. B. i Natalii M.	13 Eucyi P. Męcz.
НЕДѢЛЯ 27 по Пятидесятн. Апост. 233. Ев. Луки 71.			
2	Св. Пророка Аввакума.	N. 1 ADWENTU Eligjusza	14 N. 3 ADWEN.
3	Пр. Софонии Преп. Саввы	P. Franciszka Xawerego.	15 Ezebijusza Bis.
4	Великмуч. Варвары.	W. Barb. P. i Piot. Chryzol.	16 Adelaidy Kr.
5	Прп. Саввы ослещен.	S. Sabby Op. i Kryspiny.	17 Olimpii P. Such.
6	С. НИКОЛАЯ ЧУДОТ.	C. Mikolaja B. Cudotw.	18 Gracyana Bis.
7	С. Амвросія Еп. Медиол.	P. Ambrozego B. Wigil.	19 Nemezysza Su.
8	Ап. Сосенна и Аполлоса	S. NIEP. PO CZ. N. M. P.	20 Teofila M.
НЕДѢЛЯ 28 по Пятидесятн. Апост. 250. Ев. Луки 76.			
9	Зачатіе Св. Анны.	N. 2 ADWEN. Leokadyi.	21 N. 4 ADWEN.
10	Муч. Евграфа, и Митри.	P. Melchjadesa Pap.	22 Zenona żołn. M.
11	Препод. Данила Столп.	W. Damaza Pap. i Eulalii P.	23 Wiktoryi P. M.
12	С. Спиридона Тримітун.	S. Spirydy, i Synez. Mm.	24 Ala. i Ewy Wig.
13	Муч. Евстратія.	C. Eucyi P. i Oręstesa Mm.	25 NAR. CHRYS.
14	М. Фирса и Аполлозія.	P. Dyoskora i Nikazego B.	26 SZCZER. 1 M.
15	Свящмуч. Евверія.	S. Ireneusza, i Celijana M.	27 Jana Ap. i Ev.
НЕДѢЛЯ 29 Св. ПРАОТЕЦЬ. Апост. 257. Ев. Луки 55.			
16	Пр. Аггеа и Теофанія.	N. 3 ADWEN. Albiny.	28 N. PO BOŻ. NAR.
17	Св. Прор. Давида.	P. Eazarza B. i Olimpii P.	29 Kallista Męcz.
18	Велукомуч. Севастіана.	W. Gracyana, i Wiktoryna.	30 Dawida Króla.
19	Мученика Воинфатія.	S. Fausty Wd. M. Such.	31 Sylwestra Pap.
20	М. Игнатія Богоносца.	C. Liberata i Eugen. Mm.	1 Jan. NOWY R.
21	Мучцы Гулліанія.	P. Tomasza Ap. Such.	2 Makarego Op.
22	Велмчцы Анастасія.	S. Zenona i Wiktoryi Su.	3 Danie. i Genowe.
НЕД. 30 пр. Рож. Хр. С. Отець. Апост. 328. Ев. Матв. 1.			
23	Св. Θεодула и Нифонта.	N. 4 ADWEN. Wiktory.	4 N. PO NOWY R.
24	Навч. Мучц. Евгениі.	P. Adama, i Ewy. Wigil.	5 Telesfora Pap. M.
25	РОЖД. Г. ИСУСА ХР.	W. NARODZ. CHRYS. P.	6 SS. 3 KRÓLOW.
26	СОБ. ПРЕСВ. БОГОР.	S. SZCZERANA 1. Męcz.	7 Julijana Męcz.
27	Первомуч. Стефана.	C. Jana Apost. i Ewang.	8 Seweryna Op.
28	Апост. Никанора.	P. SS. Młodzianków.	9 Marcyanny P. M.
29	14 т. Млад. въ Вифлее.	S. Dawida Kró. i Anizyi M.	10 Agatona Pap. M.
НЕД. 31 по Рож. Христовомъ. Апост. 200. Ев. Матв. 4.			
30	Мчц Анисія и Филетера	N. PO BOŻEM NARODZ.	11 N. 1 PO 3 KRÓL.
31	Пр. Меланія Римлянки.	P. Sylwestra Pap. i Melanii.	12 Honoraty P. M.

10 (22) Солнце вступаетъ въ знакъ Козерога въ 2 ч. 54 м. утра.
10 (22) Słońce wstępuje w znak Koziorożca o g. 2 m. 54 rano.

2 (14) Последняя четверть въ 0 час. 13 мин. по полудни.
2 (14) Ostatnia kwadra o g. 0 m. 13 po południu.

9 (21) Новолуние въ 6 ч. 45 м. утра.
9 (21) Now o g. 6 m. 45 rano.

16 (28) Первая четверть въ 1 ч. 26 м. по полудни.
16 (28) Pierwsza kwadra o g. 1 m. 26 po północy.

5 (17) Полнолуние въ 5 ч. 14 м. утра.
5 (17) Pełnia o g. 5 m. 14 rano.

Луна въ перигее 9 (21) въ 6 ч. утра.
Księżyc w przybliżeniu 9 (21) o g. 6 rano.

Луна въ апогее 22 (Янв. 3) въ 4 ч. вечера.
Księżyc w oddaleniu 22 (3 Stycz.) o g. 4 wieczorem.

ЕВРЕЙСКИЙ КАЛЕНДАРЬ. Мѣсяць 4-й Теивесъ (29 дней). KALENDARZ ŻYDOWSKI, Miesiąc 4-ty Tejwes (dni 29). 4-е во Вторникъ 11 (23) Декабря. 1-шы во Вторек 11 (23) Grudnia.

РОСПИСАНІЕ

Праздничныя днѣя, въ которые всѣ Судеб. дѣла отъ Присутствіа свободны.

Я Н В А Р Ъ.

- 1. НОВЫЙ ГОДЪ.
- 6. Богоявленіе Господне.

Ф Е В Р А Л Ъ.

- 2. Срѣтеніе Господне.
- 16 и 17 Пятница и Суббота сырной Недѣли.
- 19. Празнуется Восшествіе на Всероссійскій Престоль ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА Благочестивѣйшаго ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССІЙСКАГО.

М А Р Т Ъ.

- 25. Благовѣщеніе Пресвятыя Богородицы.

А П Р Ъ Л Ъ.

- 5 6 и 7 Великій Четвергъ, Пятница и Суббота страстныхъ недѣли.
- Съ 8 по 15, Светлая недѣля вся.
- 17. Рожденіе ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА Благочестивѣйшаго ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССІЙСКАГО въ 1818 году.

М А Й.

- 9. День Св. Чудотворца НИКОЛАЯ.
- 71. Вознесеніе Господне.
- 27. День Сошествія Св. Духа, Воскресенье.
- 28. Понедѣльникъ сего же Праздника ради.

І Ю Н Ъ.

- 29. Праздникъ СС. Апостоль Петра и Павла.

І Ю Л Ъ.

- 22. Тезоименитство Ея ВЕЛИЧЕСТВА Благочестивѣйшаго ГОСУДАРЫНИ ИМПЕРАТРИЦЫ МАРИИ АЛЕКСАНДРОВНЫ.
- 27. Рож. Ея ВЕЛИЧЕСТВА Благочестивѣйшаго ГОСУДАРЫНИ ИМПЕРАТРИЦЫ МАРИИ АЛЕКСАНДРОВНЫ въ 1824 году.

ROZPISANIE

дни Świętecz. i Uroczyst., w które wszystkie Sądownic. od zajęcia są wolne.

STYCZEŃ.

- 1. NOWY ROK.
- 6. Zjawienie Pańskie, albo 3-ch Królów.

LUTY.

- 2. Gromiczněj Najświęt. Maryi Panny.
- 16 i 17 Piątek i Sobota przed Niedz. Zapustną.
- 19. Wstąpienie na Tron Jego IMPERATORSKIEJ MOŚCI ALEXANDRA MIKOŁAJEWICZA SAMOWŁADNĄCEGO CZAŁA ROSSYJA.

MARZEC.

- 25. Zwiastowanie Najświęt. Maryi Panny.

KWIECIEŃ.

- 5, 6 i 7. Wielki Czwartek, Piątek i Sobota przed Wielkanocą.
- 8 i 9. Zmartwychwstanie Pań. i cały tydz.
- 17. Rocznica urodzin Jego IMPERATORSKIEJ MOŚCI ALEXANDRA MIKOŁAJEWICZA SAMOWŁADNĄCEGO CZAŁA ROSSYJA, w roku 1818.

M A J.

- 9. Świętego MIKOŁAJA Cudotwórcy.
- 17. Wniebowstąpienie Pańskie.
- 27. Zesłanie Ducha Świętego.
- 28. Poniedz. tejeż Uroczystości.

CZERWIEC.

- 29. Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

LIPIEC.

- 22. Imieniny JEJ IMPERATORSKIEJ MOŚCI MARYI ALEXANDROWNY.
- 27. Rocznica urodzin JEJ IMPERATORSKIEJ MOŚCI MARYI ALEXANDROWNY w r. 1824.

А В Г У С Т Ъ.

6. Преображеніе Господне.
 15. Успеніе Пресвятыя Богородицы.
 26. Коронаваніе ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА Благо-
 чествѣйшаго ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА
 АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА САМО-
 ДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, и Спруги
 ЕГО Ея ВЕЛИЧЕСТВА Благочествѣйшия
 ГОСУДАРЬНИ ИМПЕРАТРИЦЫ МАРИИ
 АЛЕКСАНДРОВНЫ.
 29. Усѣкновеніе главы честнаго славнаго Про-
 рока предтечи и Крестителя Господ. Іоанна.
 30. Тезоименитство ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА Благо-
 чествѣйшаго ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА
 АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА.

С Е Н Т Я Б Р Ъ.

8. Рождество Пресвятыя Богородицы.
 14. Воздвиженіе честнаго креста Господня.
 26. День Св. Апол. и Еванг. Іоанна Богослова.

О К Т Я Б Р Ъ.

1. Погровъ Пресвятыя Богородицы.
 22. День Казанскія чудотворныя иконы Пре-
 святыя Богородицы.

Н О Я Б Р Ъ.

21. Введеніе во Храмъ Пресвятыя Богородицы.

Д Е К А Б Р Ъ.

6. День Чудотворца НИКОЛАЯ.
 25, 26 и 27. Для праздника Рожд. Христова.
 Кромѣ того, съ 23 Декабря по 1 Января для
 святыхъ; и каникулярные или вакаціонные
 дни, по уложенію.

ПРОЧІЕ ТАБЕЛЬНЫЕ ДНИ.

Я Н В А Р Ъ.

1. Рожденіе Ея И. В. В. К. ЕЛЕНЫ ПАВЛОВ-
 НЫ въ 1806 г. и Рожденіе Е. И. В. В. К.
 АЛЕКСІЯ АЛЕКСАНДРОВИЧА въ 1850 году.

SI E R P I E Ń.

6. Przemienienie Pańskie.
 15. Wniebowzięcie Najświęt. Maryi Panny.
 26. Koronacja JEJEGO IMPERATORSKIEJ
 MOŚCI ALEXANDRA MIKOŁAJEWICZA
 SAMOWŁADNĄCEGO CAŁĄ ROSSYĄ, i JEJ
 IMPERATORSKIEJ MOŚCI MARYI ALE-
 XANDROWNY.
 29. Ścięcie Świętego Jana Chrzciciela.
 30. Imieniny JEJEGO IMPERATORSKIEJ MOŚCI
 ALEXANDRA MIKOŁAJEWICZA.

W R Z E S I E Ń.

8. Narodzenie Najświętszej Maryi Panny.
 14. Podwyższenie Świętego Krzyża.
 26. Świętego Jana Apostoła i Ewangelisty.

P A Ź D Z I E R N I K.

1. Opieki Najświętszej Maryi Panny.
 22. Cudownego Kazań. Obrazu N. Maryi P.

L I S T O P A D.

21. Ofiarowanie Najświętszej Maryi Panny.

G R U D Z I E Ń.

6. Świętego MIKOŁAJA Cudotwórcy.
 25, 26 i 27. Boże Narodzenie.
 Prócz tych uroczystości wolni są uczniowie
 od lekcji od dnia 23 Grudnia do 1 Stycznia; także
 i w wakacyjne, według ustawy.

INNE DNI TABELNE.

S T Y C Z E Ń.

1. Rocznica urodzin N. W. X. HELENY PAW-
 ŁOWNY w roku 1806, i Rocz. urodz. N. W. X.
 ALEKSEGO ALEXANDROWICZA w r. 1850.

7. Рожденіе Ея К. В. АННЫ ПАВЛОВНЫ
 Королевы Нидерландской, въ 1795 году.

Ф Е В Р А Л Ъ.

3. Тезоименитство Ея В. К. Благовер. Г-ни Ко-
 ролевы Нидерландской АННЫ ПАВЛОВНЫ
 и Рождене Е. И. В. Благо. В. К. НИКОЛАЯ
 КОНСТАНТИНОВИЧА и Кавалерскій празд-
 никъ Ордена Св. Анны.
 4. Рожденіе Ея И. В. В. К. ВѢРЫ КОНСТАН-
 ТИНОВНЫ въ 1854 году.
 26. Рожденіе Ея И. В. В. К. АЛЕКСАНДРА
 АЛЕКСАНДРОВИЧА въ 1845 году.

А П Р Ъ Л Ъ.

10. Рожденіе Е. И. В. В. К. ВЛАДИМИРА
 АЛЕКСАНДРОВИЧА въ 1847 году.
 17. Рожденіе Е. И. В. В. К. НИКОЛАЯ МИХАИ-
 ЛОВИЧА.
 23. Тезоименит. Ея И. В. В. К. АЛЕКСАНДРЫ
 ЮСИФОВНЫ, и В. К. АЛЕКСАНДРЫ
 ПЕТРОВНЫ.
 29. Рожденіе Е. И. В. В. К. СЕРГІЯ
 АЛЕКСАНДРОВИЧА въ 1857 году.

М А Й.

20. Тезоим. Е. И. В. В. К. АЛЕКСІЯ АЛЕКСАН-
 ДРОВИЧА.
 21. Тезоимен. Е. И. В. В. К. КОНСТАНТИНА
 НИКОЛАЕВИЧА, Ея И. В. В. К. ЕЛЕНЫ
 ПАВЛОВНЫ, и Е. И. В. В. К. КОНСТАН-
 ТИНА КОНСТАНТИНОВИЧА, и Рожденіе
 В. К. АЛЕКСАНДРЫ ПЕТРОВНЫ.

І Ю Н Ъ.

1. Рожденіе Е. И. В. В. К. ДИМИТРІЯ КОН-
 СТАНТИНОВИЧА.
 26. Рожденіе Ея И. В. В. К. АЛЕКСАНДРЫ
 ЮСИФОВНЫ въ 1830 году.
 29. Тезоименитство Е. И. В. В. К. ПАВЛА АЛЕК-
 САНДРОВИЧА.

І Ю Л Ъ.

5. Тезоименитство Е. И. В. В. К. СЕРГІЯ
 АЛЕКСАНДРОВИЧА.

7. Rocznica urodzin J. K. M. ANNY PAWEŁOW-
 NY Królowej Niderlandzkiej, w roku 1795.

L U T Y.

3. Imieniny J. K. M. Królowej Niderlandzkiej.
 ANNY PAWEŁOWNY i Rocznica urodz. N. W.
 X. MIKOŁAJA KONSTANTYNOWICZA i Ka-
 walerskie święto Orderu S-tój Anny.
 4. Rocznica urodzin N. W. X. WIARY KON-
 STANTYNOWNY w r. 1854.
 26. Rocznica urodzin N. W. X. ALEXANDRA
 ALEXANDROWICZA w roku 1845.

K W I E S I E Ń.

10. Rocznica urodzin N. W. X. WŁODZIMIERZA
 ALEXANDROWICZA w roku 1847.
 17. Rocznica urodzin N. W. X. MIKOŁAJA MI-
 CHAŁOWICZA.
 23. Imieniny i N. W. X. ALEXANDRY
 JOZEFOWNY, i N. W. X. ALEXANDRY
 PIOTROWNY.
 29. Rocznica urodzin N. W. X. SERGIUSZA
 ALEXANDROWICZA w roku 1857.

M A J.

20. Imien. N. W. X. ALEXEGO ALEXANDRO-
 WICZA.
 21. Imieniny N. W. X. KONSTANTYNA MIKO-
 ŁAJEWICZA, N. W. X. HELENY PAW-
 ŁOWNY, N. W. X. KONSTANTYNA KON-
 STANTYNOWICZA i rocznica urodzin W. X.
 ALEXANDRY PIOTROWNY.

C Z E R W I E C.

1. Rocznica urodzin N. W. X. DIMITRA KON-
 STANTYNOWICZA.
 26. Dzień urodzin N. W. X. ALEXANDRY JO-
 ZEFOWNY w roku 1830.
 29. Imieniny N. W. X. PAWEŁA ALEXANDRO-
 WICZA.

L I P I E C.

5. Imieniny N. W. X. SERGIUSZA ALEXAN-
 DROWICZA.

11. Тезоименит. Ея И. В. В. К. ОЛЬГИ НИКОЛАЕВНЫ, Тезоимен. Ея И. В. В. К. ОЛЬГИ КОНСТАНТИНОВНЫ, и Тезоим. Ея В. В. К. ОЛЬГИ ФЕОДОРОВНЫ.
15. Тезоименит. Е. И. В. В. К. ВЛАДИМИРА АЛЕКСАНДРОВИЧА.
16. Рожденіе Е. И. В. В. К. АНАСТАСИИ МИХАЙЛОВНЫ.
22. Тезоименитство Ея И. В. В. К. МАРИИ АЛЕКСАНДРОВНЫ, и Ея И. В. В. К. МАРИИ НИКОЛАЕВНЫ.
27. Рожд. и Тезоименит. Е. И. В. В. К. НИКОЛАЯ НИКОЛАЕВИЧА Старшаго въ 1831 году, и Тезоименит. Е. И. В. В. К. НИКОЛАЯ НИКОЛАЕВИЧА Младшаго.

А В Г У С Т Ъ.

6. Рожденіе Ея И. В. В. К. МАРИИ НИКОЛАЕВНЫ въ 1819 году.
10. Рожденіе Е. И. В. В. К. КОНСТАНТИНА КОНСТАНТИНОВИЧА.
16. Рожденіе Ея И. В. В. К. ЕКАТЕРИНЫ МИХАЙЛОВНЫ въ 1827 году.
22. Рожденіе Ея И. В. В. К. ОЛЬГИ КОНСТАНТИНОВНЫ.
30. Рожденіе Ея И. В. В. К. ОЛЬГИ НИКОЛАЕВНЫ въ 1822 г. и Тезоименит. Е. И. В. В. К. АЛЕКСАНДРА АЛЕКСАНДРОВИЧА, да Кавалерскій праздникъ Ордена Св. Александра Невскаго.

С Е Н Т Я Б Р Ъ.

8. Рожд. Е. И. В. ГОСУДАРЯ НАСЛѢДНИКА ЦЕСАРЕВИЧА и В. К. НИКОЛАЯ АЛЕКСАНДРОВИЧА въ 1843 году, и Рожденіе Е. И. В. В. К. ОЛЬГИ ФЕОДОРОВНЫ.
9. Рожденіе Е. И. В. В. К. КОНСТАНТИНА НИКОЛАЕВИЧА въ 1827 году.
17. Тезоименитство Ея И. В. В. К. ВЪРЫ КОНСТАНТИНОВНЫ.
21. Рожденіе Е. И. В. В. К. ПАВЛА АЛЕКСАНДРОВИЧА, и Тезоименитство Е. И. В. В. К. ДИМИТРИЯ КОНСТАНТИНОВИЧА.
22. Кавалерскій Праздникъ Ордена Св. равноапостольнаго Князя Владимира.

О К Т Я Б Р Ъ.

5. Рожденіе Е. И. В. В. К. МАРИИ АЛЕКСАНДРОВНЫ въ 1853 году.

11. Imieniny N. W. X. OLGII MIKOŁAJOWNY, Imien. N. W. X. OLGII KONSTANTYNOWNY, i Imieniny N. W. X. OLGII TEODOROWNY.

15. Imieniny N. W. X. WŁODZIMIERZA ALEXANDROWICZA.
16. Rocznicia urodzin N. W. X. ANASTASA MICHAŁOWNY.
22. Imieniny N. W. X. MARYI ALEXANDROWNY, N. W. X. MARYI MIKOŁAJOWNY.

27. Rocznicia urodz. i Imieniny N. W. X. MIKOŁAJA MIKOŁAJEWICZA Starszego w r. 1831, i Imieniny N. W. X. MIKOŁAJA MIKOŁAJEWICZA Młodego.

S I E R P I E Ń.

6. Rocznicia urodzin N. W. X. MARYI MIKOŁAJOWNY w roku 1819.
10. Rocznicia urodz. N. W. X. KONSTANTYNA KONSTANTYNOWICZA.
16. Rocznicia urodzin N. W. X. KATARZYNY MICHAŁOWNY w roku 1857.
22. Rocznicia urodzin N. W. X. OLGII KONSTANTYNOWNY.
30. Rocznicia urodzin N. W. X. OLGII MIKOŁAJOWNY w roku 1822 i Imieniny N. W. X. ALEXANDRA ALEXANDROWICZA, oraz Kawalerskie Święto Orderu Alexandra Newskiego.

W R Z E S I E Ń.

8. Rocz. urodzin N. W. X. NASTĘPCY TRONU CESARZEWICZA MIKOŁAJA ALEXANDROWICZA w roku 1843, i Rocz. urodzin N. W. X. OLGII TEODOROWNY.
9. Rocznicia urodzin N. W. X. KONSTANTYNA MIKOŁAJEWICZA w roku 1827.
17. Imieniny N. W. X. WIARY KONSTANTYNOWNY
21. Rocznicia urodzin N. W. X. PAWEŁA ALEXANDROWICZA, i Imieniny N. W. X. DIMITRA KONSTANTYNOWICZA.
22. Kawalerskie Święto Orderu S-go Xięcia Włodzimierza.

P A Ź D Z I E R N I K.

5. Rocznicia urodzin N. W. X. MARYI ALEXANDROWNY w roku 1853.

13. Рожденіе Е. И. В. В. К. МИХАИЛА НИКОЛАЕВИЧА въ 1832 году.
13. Rocznicia urodzin N. W. X. MICHAŁA MIKOŁAJEWICZA w roku 1832.

Н О Я Б Р Ъ.

6. Рожденіе Е. И. В. В. К. НИКОЛАЯ НИКОЛАЕВИЧА Младшаго въ 1856 году.
8. Тезоименитство Е. И. В. В. К. МИХАИЛА НИКОЛАЕВИЧА, и праздникъ всѣхъ Кавалерскихъ Россійскихъ Орденовъ.
24. Тезоимен. Е. И. В. В. К. ЕКАТЕРИНЫ МИХАЙЛОВНЫ, и Кавалерскій праздникъ Ордена Св. Екатерины.
26. Кавалерскій праздникъ Ордена Св. Георгія.
30. Кавалерскій праздникъ Ордена Св. Андрея Первозваннаго.
6. Rocznicia urodzin N. W. X. MIKOŁAJA MIKOŁAJEWICZA Młodszeo w roku 1856.
8. Imieniny N. W. X. MICHAŁA MIKOŁAJEWICZA, oraz święto wszystkich Kawalerskich Rossyjskich Orderów
24. Imieniny N. W. X. KATARZYNY MICHAŁOWNY, i Kawalerskie Święto Orderu S-tej Katarzyny.
26. Kawalerskie święto Orderu Ś. Jerzego.
30. Kawalerskie święto Orderu Ś. Andrzeja.

Д Е К А Б Р Ъ.

6. Тезоименитство Е. И. В. Благочестиваго ГОСУДАРЯ НАСЛѢДНИКА ЦЕСАРЕВИЧА и В. К. НИКОЛАЯ АЛЕКСАНДРОВИЧА, и Е. И. В. В. К. НИКОЛАЯ КОНСТАНТИНОВИЧА, и Е. И. В. В. К. НИКОЛАЯ МИХАЙЛОВИЧА.
22. Тезоименитство Е. И. В. В. К. АНАСТАСИИ МИХАЙЛОВНЫ.
6. Imieniny N. W. X. NASTĘPCY TRONU CESARZEWICZA MIKOŁAJA ALEXANDROWICZA, i N. W. X. MIKOŁAJA KONSTANTYNOWICZA, i N. W. X. MIKOŁAJA MICHAŁOWICZA.
22. Imieniny N. W. X. ANASTASA MICHAŁOWNY.

Сверхъ означенныхъ дней, приздуются еще Церквами.

П Р А В О С Л А В Н О Ю.

- 14 Апрель. Память первыхъ Св. Виленскихъ Муч. Антонія, Иоанна и Евстафія (въ Вилен. и Ков. Губ.)
  3. Июня. Всѣхъ Святыхъ.
  7. Июня. Достопамятное воссоединеніе Уніатовъ съ Православною Церковію.
- Сверхъ того: Во время великаго поста, для приготовления къ Исповѣди, и приобщенія Свят. Таинъ, Православные должны быть освобождены отъ всѣхъ работъ и повинностей, безъ зачета, въ продолженіи цѣлой которой-либо недѣли а также въ послѣднюю недѣлю — Страстную.

Р И М С К О - К А Т О Л И Ч Е С К О Ю.

- 4 Марта. Св. Королевича Казимира, (въ Виленск., Ковен. и Грод. Губер. Р. К. Епархіи).
7. Июня. Тѣло Господне.
1. Ноября. Всѣхъ Святыхъ и 2. Ноября. Поминальница за всѣхъ усопшихъ по 12 часовъ утра.
8. Декабря. Зачатіе Пресвятыя Богородицы Св. Анною.

L I S T O P A D.

6. Rocznicia urodzin N. W. X. MIKOŁAJA MIKOŁAJEWICZA Młodszeo w roku 1856.
8. Imieniny N. W. X. MICHAŁA MIKOŁAJEWICZA, oraz święto wszystkich Kawalerskich Rossyjskich Orderów
24. Imieniny N. W. X. KATARZYNY MICHAŁOWNY, i Kawalerskie Święto Orderu S-tej Katarzyny.
26. Kawalerskie święto Orderu Ś. Jerzego.
30. Kawalerskie święto Orderu Ś. Andrzeja.

G R U D Z I E Ń.

6. Imieniny N. W. X. NASTĘPCY TRONU CESARZEWICZA MIKOŁAJA ALEXANDROWICZA, i N. W. X. MIKOŁAJA KONSTANTYNOWICZA, i N. W. X. MIKOŁAJA MICHAŁOWICZA.
22. Imieniny N. W. X. ANASTASA MICHAŁOWNY.

Prócz oznaczonych dni, święcą jeszcze uroczyscie Kościoły.

P R A W O S Ł A W N Y.

- 14 Kwiet. Pamiątkę pierwszych SS. Wileń. Mę. Antoniego Jana i Eustachego, (w Wileń. i Kow. Gub.)
  - 3 Czerw. Wszystkich Świętych
  - 7 Czerwca. Wielce pamiętne połączenie Uniatów z Prawosławnym Kościołem.
- Prócz tego: W czasie wielkiego Postu, dla przygotowania się do Spowiedzi, i przyjęcia Komunii Sw., Prawosławni włościanie być mają wolni od wszelkich robót, powinności, i bez zaliczenia na następny tydzień, w przeciągu całego którego-либо tygodnia, jak również i przez cały ostatni Wielki Tydzień.

R Z Y M S K O - K A T O L I C K I.

- 4 Marca. Sw. Kazimierza Królewica, (w Wileń., Kowien. i Grod. Gub. R. K. Dyeczyi)
- 7 Czerwca. Boże Ciało.
- 1 Listopada. Wszystkich Świętych, i Dzień Zaduszny dnia
- 2 Listopada do południa.
- 8 Grudnia. Niepokal. Poczęcie Najświętszej Maryi Panny.

Д Н И.

въ которые бывъетъ благодарственное мо-
лебство за победы.

І Ю Н Ъ.

27. Память победы подъ Полтавою.

І Ю Л Ъ.

10. Торжественное воспоминаніе мира между
Россійскою Имперіею и Оттоманскою Пор-
тою, заключеннаго въ Кучукъ-Кайнарджи, и
присоединенія въ Россійской державѣ Тав-
рическаго Царства.

27. Взятіе фрегатовъ при Ангутѣ и Гренгамѣ.

А В Г У С Т Ъ.

9. Взятіе Нарвы.

19. Воспоминаніе одержанной надъ Прусскою
арміею победы.

С Е Н Т Я Б Р Ъ.

28. Воспоминаніе победы одержанной надъ Гене-
раломъ Левенгауптомъ.

О К Т Я Б Р Ъ.

11. Взятіе крѣпости Шлиссельбурга.

Д Е К А Б Р Ъ.

25. Воспоминаніе избавленія Церкви и дер-
жавы Россійской отъ нашествія Галловъ и
съ ними 20 языкъ въ 1812 году.

РОСПИСАНІЕ ДНЕЙ.

Въ которые Ученики и Воспитан. учеб. за-
веденій должны быть увольняемы отъ класс-
ныхъ занятій, въ Христіанс. заведеніяхъ
(сверхъ вакаціоннаго времени).

Я Н В А Р Ъ.

6. Богояв. Гос. (увольняются 4 Января на ка-
нуиъ сочельника, по окончаніи ученія).

Ф Е В Р А Л Ъ.

2. Срѣтеніе Господне.

Д Н И З В У С І Е Ж К І Е.

въ które się спiewа по Коścioлахъ Te Deum l. u.
d. mus.

С Z E R W I E C.

27. Pamiątka zwycięstwa pod Poltawą.

L I P I E C.

10. Pamiątka pokoju zawartego między Państwem
Rossyjskiem i Portą Otomańską w Kajnardży,
i przyłączenia Tawryckiego Państwa do dzier-
żawy Rossyjskiej.

27. Wzięcie fregat pod Angutą i Grenganem.

S I E R P I E Ń.

9. Pamiątka wzięcia Narwy.

19. Pamiątka zwycięstwa odniesionego nad woj-
skiem Pruskiem.

W R Z E S I E Ń.

28. Zwycięstwo odniesione nad Jenerałem Lewen-
hauptem.

P A Ź D Z I E R N I K.

11. Wzięcie twierdzy Szlisselburga.

G R U D Z I E Ń.

25. Pamiątka wybawienia Kościoła i Państwa Ros-
syjskiego od najazdu Gallów i z nimi dwudzie-
stu narodów w 1812 r.

ROZPISANIE DNI,

W które uczniowie i wychowancy zakładów na-
ukowych powinni być uwalniani od zatrudnien
szkolnych, w zakładach Chrześcianskich
(oprócz wakacyi).

S T Y C Z E Ń.

6. Trzech Króli (uwalnają się 4 Stycz. w wigilią
soczelnika, po ukończonych lekcyach).

L U T Y.

2. Gromnicznój N. P. M.

16 и 17. Сырная недѣля (Пятница и Суббота). На
4 недѣль Великаго поста во время говніи,
воспитанники Благородныхъ Пансіоновъ и
другихъ воспитательныхъ заведеній уволь-
няются въ день приобщенія Св. Таинъ послѣ
обдани.

19. Восшествіе на престолъ ГОСУДАРЯ ИМ-
ПЕРАТОРА.

М А Р Т Ъ.

25. Благовѣщеніе Пресвятыя Богородицы.

А П Р Ъ Л Ъ.

1. Вербное Воскресенье.
5. Великій Четвергъ.
6 и 7. Страстной Недѣли Пятница и Суббота
и вся Свѣтлая Недѣля.
17. Рожденіе ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА ГОСУДАРЯ
ИМПЕРАТОРА.

М А Й.

9. Чудотворца Николая.
17. Вознесеніе Господне.
27 и 28. Дни Св. Троицы и Сошест. Св. Духа.

І Ю Н Ъ.

29. Святыхъ Апостолъ Петра и Павла.

І Ю Л Ъ.

22. Тезоименитство Ея ВЕЛИЧЕСТВА ГОСУ-
ДАРЬНИ ИМПЕРАТРИЦЫ.
27. Рожденіе Ея ВЕЛИЧЕСТВА ГОСУДАРЬНИ
ИМПЕРАТРИЦЫ.

А В Г У С Т Ъ.

6. Преображеніе Господне.
15. Успеніе Пресвятыя Богородицы.
26. Коронованіе ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА Благо-
честивѣйшаго ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА
АЛЕКСАНДРА НИКОЛАЕВИЧА САМО-
ДЕРЖЦА ВСЕРОССИЙСКАГО, и Супруги
ЕГО Ея ВЕЛИЧЕСТВА Благочестивѣйша
ГОСУДАРЬНИ ИМПЕРАТРИЦЫ МАРІИ
АЛЕКСАНДРОВНЫ.
29. Успеніе Главы Пророка, Предтечи и
Крестителя Господня Іоанна.
30. Тезоименитство ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА ГО-
СУДАРЯ ИМПЕРАТОРА.

16 и 17, Сырна недѣля (Пят. и Собота). На 4 ты-
godniu Wielkiego postu w czasie spowiedzi,
wychowancy Pensyj Szlacheckich i innych za-
kładów naukowych uwalnają się w dniu S.
Kommunii po mszy.

19. Wstąpienie na Tron JEGO IMPERATOR-
SKIEJ MOŚCI.

М А Р Z E C.

25. Zwiastowanie N. P. M.

К В І Е С І Е Ń.

1. Niedziela Kwietna.
5. Wielki Czwartek.
6 и 7, Wielki Piątek i Sobota i cały tydzień
Wielkanocny.
17. Dzień urodzin JEGO IMPERATORSKIEJ
MOŚCI.

М А Ј.

9. Świętego Mikołaja Cudotwórcy.
17. Wniebowstąpienie Pańskie.
27 и 28. Dni S. Trójcy i Zesłanie Ducha S.

С Z E R W I E C.

29. Świętych Apostolów Piotra i Pawła.

L I P I E C.

22. Imieniny JEJ IMPERATORSKIEJ MOŚCI.
27. Dzień urodzin JEJ IMPERATORSKIEJ MOŚCI

S I E R P I E Ń.

6. Przemienienie Pańskie.
15. Wniebowzięcie N. M. P.
26. Koronacja JEGO IMPERATORSKIEJ MOŚCI
ALEKSANDRA MIKOŁAJEWICZA SAMOWŁA-
DNACEGO CEAŁ ROSSYA, i JEJ IMPERATORSKIEJ
MOŚCI MARYI ALEKSANDROWNY.

29. Ścięcie Świętego Jana Chrzciciela.

30. Imieniny JEGO IMPERATORSKIEJ MOŚCI.

СЕНТЯБРЬ.

- 6. Рождество Пресвятыя Богородицы.
- 8. Рождение ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЫСОЧЕСТВА ГОСУДАРЯ НАСЛѢДНИКА ЦЕСАРЕВИЧА, ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ НИКОЛАЯ АЛЕКСАНДРОВИЧА.
- 14. Воздвиженіе честнаго Креста Господня.
- 26. Апост. и Еванг. Иоанна Богослова.

ОКТАВРЬ.

- 1. Покровъ Пресвятыя Богородицы.
- 22. Казанскія Чудотворныя иконы Пресвятыя Богородицы.

НОЯБРЬ.

- 21. Введеніе во Храмъ Пресвятыя Богородицы.

ДЕКАБРЬ.

- 6. День Св. Николая Чудотворца и Тезо. ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЫСОЧЕСТВА ГОСУДАРЯ НАСЛѢДНИКА ЦЕСАРЕВИЧА.
- 25 по 1 Январ. Рождество Господа Иисуса Христа. (Съ 23 Декабря послѣ утренняяго ученія, до 1 Январ. включительно. Воспитанники возвращаются въ этотъ день вечеромъ).

Въ храмовые праздники Церквей при учебныхъ заведеніяхъ воспитанники увольняются послѣ обѣдни до вечера.

Воскресные дни.

Роспись праздничнымъ днямъ въ которые воспитанники Римско-Католическаго исповѣданія освобождаются отъ ученія.

ІЮНЬ.

- 7. Праздн. Тѣла Гос. (по принятому Римско-Католическою Церковію счисленію).

НОЯБРЬ.

- 1. Всѣхъ Святыхъ.

ДЕКАБРЬ.

- 8. Зачатіе Пресв. Богоро. Св. Анною.
- Примѣчаніе. Приходскія и Сельскія Училища празднуютъ кромѣ того еще и въ слѣдующіе дни:

WRZESIEŃ.

- 8. Narodzenie N. M. P.
- 8. Dzień urodzin N. W. K. NASTĘPCY TRONU MIKOŁAJA ALEKSANDROWICZA.
- 14. Podwyż. Świętego Krzyża.
- 26. Świętego Jana Apostoła i Ewangelisty.

PAŹDZIERNIK.

- 1. Opieki Najświętszej Maryi Panny.
- 22. Cudownego Kazań. Obrazu N. Maryi P.

LISTOPAD.

- 21. Ofiarowanie N. M. P.

GRUDZIEŃ.

- 6. Świętego Mikołaja Cudotwórcy, i Imieniny N. W. K. CESARZEWICZA.
- 25 do 1-go Stycznia. Boże Narodzenie (od 23 Grudnia po lekcjach rannych, aż do 1-go Stycznia włącznie. Wychowawcy powracają w ten dzień wieczorem).

Wę święta kościelne Kościołów przy zakładach naukowych wychowawcy uwalniają się po mszy, do wieczora.

Dni niedzielne.

Tabella dni, w które uczniowie religii Rzymsko-Katolickiej uwalniają się od lekcuj.

CZERWIEC.

- 7. Boże Ciało (podług rachuby przyjętej przez Kościół Rzymsko-Katolicki).

LISTOPAD.

- 1. Wszystkich Świętych.

GRUDZIEŃ.

- 8. Niepokalane Poczęcie N. M. P.
- Uwaga. Szkoły Parafijalne i Wiejskie, oprócz tego, mają świątkować jeszcze dni następujące:

МАЙ.

- 9. День Св. Чудотворца Николая.
- ІЮНЬ.
- 29. Празд. Св. Ап. Петра и Павла.
- АВГУСТЪ.
- 29. Усыновленіе главы чест. славн. Прор., протца и крестителя Господ. Иоанна.

СЕНТЯБРЬ.

- 14. Воздвиж. чест. креста Господ.
- 26. День Св. Апостола и Евангелиста Иоанна Богослова.

ОКТАВРЬ.

- 1. Покровъ пресвятыя Богород.
- 22. День Казанскія чудотворныя иконы пресвятыя Богородицы.

НОЯБРЬ.

- 21. Введеніе во храмъ пресвят. Богор.

ВЪ КАЗЕНН. ЕВРЕЙС. УЧИЛИЩАХЪ.

Въ вышеказанные Высочоторжественные Табельные Царскіе дни съ 5 по 8 число Сивана 3 дня

27 Тамуза	(Въ половинѣ Мая).
8 и 9 Аба	(Въ концѣ Іюня).
10 Тебесъ	(Въ половинѣ Іюля).
13, 14 и 15 Адара	(Въ исходѣ Февраля)

Въ слѣдующіе важнѣйшіе Христ. празд.

- 1. Благовѣщеніе Пр. Богородицы.
  - 2. Рождество Христово
  - 3. Свѣтлое Воскресеніе Христово
- Субботніе дни. по три дня.

Вакація назначается два раза въ годъ: весенная во время Еврейскихъ праздниковъ (въ Мартѣ мѣ) съ 8 Нисана до дня предшествующаго новолунному Эарм. 21 день; осенняя (въ Сент. мѣ) съ 28 Элуга по 28 Тисри, 29 д.

Примѣчаніе. Христіанскіе преподаватели въ сихъ заведеніяхъ освобождаются кромѣ того отъ уроковъ и въ праздники, означенные по Табелі для Христіанскихъ заведеній.

МАЙ.

- 9. Mikołaja Cudotwórcy.

CZERWIEC.

- 29. Piotra i Pawła Apostołów.

SIERPIEŃ.

- 29. Ścięcie S. Jana Chrzciciela.

WRZESIEŃ.

- 14. Podwyższenie S. Krzyża.
- 26. S. Jana Apostoła i Ewangelisty.

PAŹDZIERNIK.

- 1. Opieki Najświętszej Panny.
- 22. Cudownego Kazańskiego Obrazu N. Maryi P.

LISTOPAD.

- 21. Ofiarowanie N. M. P.

W SZKOŁACH SKARB. STAROZAKONNYCH.

W wyżej wymienione dni tabelne od 5 do 8 dnia Siwana 3 dni (w połowie Maja).

17 Tamuza	(w końcu Czerwca).
8 i 9 Aبا	(w połowie Lipca).
10 Tebesa	(w połowie Grudnia).
13, 14 i 15 Adara	(w końcu Lutego).

W następane ważniejsze święta chrześcijańskie.

- 1. Zwiastowanie N. Maryi P.
  - 2. Boże Narodzenie.
  - 3. Zmartwychwstanie Pańskie.
- Dni Sobotnie. } po dni trzy.

Wakacje naczają się dwa razy w roku: wiosenne w czasie świąt żydowskich (w miesiącu Marcu) od 8 Nisana do dnia poprzedzającego now Eara, 21 dzień; jesienne (w miesiącu Wrzesniu) od 28 Elula do 28 Tiszry, d. 29.

Uwaga. Nauczyciele chrześcijańscy w tych zakładach uwalniają się, oprócz tego, od lekcuj, i w święta, oznaczone w tabelli dla zakładów chrześcijańskich.

ВОСХОЖДЕНИЕ И ЗАХОЖДЕНИЕ СОЛНЦА.
WSCHÓD I ZACHÓD SŁOŃCA.

Мѣсяцы и числа по стар. стилю. Miesiące i daty podług star. stylu	ВИЛЬНО. WILNO.		КОВНО. KOWNO.		ГРОДНО. GRODNO.		МИНСКЪ. MINSK.		Для прибу- деть ми- нутъ. Dnia przy- będzie mi- nut.	Что должны показ. обмы. часы, когда солнечн. по- каз. полдень. Co pow. zeg. zwycz. jest połudn. Ч. М. С. г. м. с.	Числа и мѣсяцы по нов. стилю. Daty i miesiące podług now. stylu
	Восх. wsch.	Захож. zach.	Восх. wsch.	Захож. zach.	Восх. wsch.	Захож. zach.	Восх. wsch.	Захож. zach.			
	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.			
Январь, Styczeń.	1 8 20	3 58	6 5 8 21	3 57	8 14	4 4 1/2	6 4 8 15	4 3 1/2	28	12 9 0	13
Февраль, Luty.	3 7 24	5 5	7 25	5 4	7 21	5 7 1/2	7 22	5 7	39	12 14 24	15
Мартъ, Marzec.	5 6 12	6 5	6 12	6 5	6 12	6 5	6 12	6 5	41	12 8 31	17
Апрѣль, Kwiecień.	7 4 57	7 3	4 56	7 4	5 0	7 0 1/2	4 59	7 1	38	11 59 48	16
Май, Maj.	8 4 30	7 25	4 29	7 26	4 33	7 22 1/2	4 32 1/2	7 22 1/2	38	11 57 23	28
Июнь, Czerwiec.	9 7 11	5 17	7 11	5 17	7 9	5 19	7 9 1/2	5 18 1/2	40	12 13 52	21
Июль, Lipiec.	11 5 57	6 16 1/2	5 57	6 16 1/2	5 57	6 16 1/2	5 57	6 16 1/2	41	12 6 43	23
Августъ, Sierpień.	13 4 43 1/2	7 13 1/2	4 43 1/2	7 14	4 47	7 10	4 47	7 10	2 18	4 47	7 10
Сентябрь, Wrzesień.	15 4 30	7 25	4 29	7 26	4 33	7 22	4 32 1/2	7 22 1/2	38	11 57 23	28
Октябрь, Październik.	17 4 22	7 31	4 21	7 32	4 27	7 27	4 26 1/2	7 27 1/2	1 39	11 56 56	1
Ноябрь, Listopad.	19 4 16 1/2	7 36 1/2	4 15 1/2	7 37 1/2	4 21	7 33	4 20 1/2	7 33 1/2	34	11 56 38	4
Декабрь, Grudzień.	21 4 11 1/2	7 41 1/2	4 10 1/2	7 42 1/2	4 15 1/2	7 37 1/2	4 15	7 38	34	11 56 23	7
Январь, Styczeń.	23 4 5	7 47 1/2	4 4	7 48 1/2	4 9	7 43	4 8 1/2	7 44	34	11 56 13	10

Мѣсяцы и числа по стар. стилю. Miesiące i daty podług star. stylu	ВИЛЬНО. WILNO.		КОВНО. KOWNO.		ГРОДНО. GRODNO.		МИНСКЪ. MINSK.		Для прибу- деть ми- нутъ. Dnia przy- będzie mi- nut.	Что должны показ. обмы. часы, когда солнечн. по- каз. полдень. Co pow. zeg. zwycz. jest połudn. Ч. М. С. г. м. с.	Числа и мѣсяцы по нов. стилю. Daty i miesiące podług now. stylu
	Восх. wsch.	Захож. zach.	Восх. wsch.	Захож. zach.	Восх. wsch.	Захож. zach.	Восх. wsch.	Захож. zach.			
	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.	ч. м. г.			
Май, Maj.	1 3 59	7 53	3 58	7 54	4 4	7 48	4 3	7 49	31	11 56 7	13
Июнь, Czerwiec.	3 3 24 1/2	8 35 1/2	3 22	8 37 1/2	3 31	8 29	3 29 1/2	8 31	3	12 0 5	15
Июль, Lipiec.	5 6 12	6 5	6 12	6 5	6 12	6 5	6 12	6 5	24	12 5 53	18
Августъ, Sierpień.	7 4 57	7 3	4 56	7 4	5 0	7 0 1/2	4 59	7 1	38	11 59 48	16
Сентябрь, Wrzesień.	9 7 11	5 17	7 11	5 17	7 9	5 19	7 9 1/2	5 18 1/2	40	12 13 52	21
Октябрь, Październik.	11 5 57	6 16 1/2	5 57	6 16 1/2	5 57	6 16 1/2	5 57	6 16 1/2	41	12 6 43	23
Ноябрь, Listopad.	13 4 43 1/2	7 13 1/2	4 43 1/2	7 14	4 47	7 10	4 47	7 10	2 18	4 47	7 10
Декабрь, Grudzień.	15 4 30	7 25	4 29	7 26	4 33	7 22	4 32 1/2	7 22 1/2	38	11 57 23	28
Январь, Styczeń.	17 4 22	7 31	4 21	7 32	4 27	7 27	4 26 1/2	7 27 1/2	1 39	11 56 56	1
Февраль, Luty.	19 4 16 1/2	7 36 1/2	4 15 1/2	7 37 1/2	4 21	7 33	4 20 1/2	7 33 1/2	34	11 56 38	4
Мартъ, Marzec.	21 4 11 1/2	7 41 1/2	4 10 1/2	7 42 1/2	4 15 1/2	7 37 1/2	4 15	7 38	34	11 56 23	7
Апрѣль, Kwiecień.	23 4 5	7 47 1/2	4 4	7 48 1/2	4 9	7 43	4 8 1/2	7 44	34	11 56 13	10

Мѣсяцы и числа по стар. стилю.	ВИЛЬНО			КОВНО.			ГРОДНО.			МИНСКЪ.			Дни у-будеть ии-лугъ.	Что должны показ. обш. часы, когда соидетъ по-нас, полдень.	Числа и мѣсяцы по нов. стилю.			
	WILNO.			KOWNO.			GRODNO.			MIŃSK.								
	Восх. Wsch.	Заход. Zach.	Свѣт. нач. свѣт. зачеп.	Восх. Wsch.	Заход. Zach.	Свѣт. нач. свѣт. зачеп.	Восх. Wsch.	Заход. Zach.	Свѣт. нач. свѣт. зачеп.	Восх. Wsch.	Заход. Zach.	Свѣт. нач. свѣт. зачеп.				Восх. Wsch.	Заход. Zach.	Свѣт. нач. свѣт. зачеп.
Сентябрь, Wzrzesień.	1 5 30	6 21	3 19	5 30	6 21	3 19	5 31	6 21	3 25	5 31	6 21	3 25	5 31	6 21	3 25	39	11 55 53	13
Октябрь, Październik.	4 5 36	6 14	4 19	5 36	6 14	4 19	6 30	5 7	4 22	6 20	5 14	4 22	6 20	5 14	4 22	38	11 46 20	13
Ноябрь, Listopad.	7 5 41	6 6	5 37	5 41	6 6	5 37	6 35	4 55	4 36	6 35	4 54	4 36	6 35	4 54	4 36	39	11 45 40	16
Декабрь, Grudzień.	10 5 47	5 59	3 41	5 47	5 59	3 41	6 40	4 49	5 36	7 46	3 48	5 36	7 46	3 48	5 36	23	11 46 3	21
Январь, Styczeń.	13 5 52	5 51	4 19	5 52	5 51	4 19	7 50	3 45	5 47	8 51	3 44	5 47	8 51	3 44	5 47	16	11 47 50	27
Февраль, Luty.	16 5 58	5 43	5 0	5 58	5 43	5 0	8 1	3 36	6 39	9 5	3 38	6 39	9 5	3 38	6 39	5	11 48 53	24
Март, Marzec.	19 6 4	5 36	6 0	6 4	5 36	6 0	8 7	3 33	7 59	11 3	3 39	7 59	11 3	3 39	7 59	16	11 47 50	27
Апрель, Kwiecień.	22 6 10	5 28	7 0	6 11	5 28	7 0	8 10	3 31	8 0	12 3	3 38	8 0	12 3	3 38	8 0	11	11 50 2	3
Май, Maj.	25 6 16	5 21	8 0	6 16	5 21	8 0	8 15	3 29	8 7	1 37	3 37	8 7	1 37	3 37	8 7	5	11 51 15	6
Июнь, Czerwiec.	28 6 21	5 14	9 0	6 21	5 14	9 0	8 18	3 29	8 10	1 36	3 36	8 10	1 36	3 36	8 10	5	11 52 34	9
Июль, Lipiec.	1 5 30	6 21	10 0	5 30	6 21	10 0	8 13	3 37	8 13	3 37	8 13	3 37	8 13	3 37	8 13	5	11 53 57	12
Август, Sierpień.	4 5 36	6 14	11 0	5 36	6 14	11 0	8 16	3 38	8 16	3 38	8 16	3 38	8 16	3 38	8 16	5	11 55 22	15
Сентябрь, Wrzesień.	7 5 41	6 6	12 0	5 41	6 6	12 0	8 17	3 39	8 17	3 39	8 17	3 39	8 17	3 39	8 17	5	11 56 51	18
Октябрь, Październik.	10 5 47	5 59	1 0	5 47	5 59	1 0	8 19	3 41	8 19	3 41	8 19	3 41	8 19	3 41	8 19	5	11 58 21	21
Ноябрь, Listopad.	13 5 52	5 51	2 0	5 52	5 51	2 0	8 20	3 43	8 20	3 43	8 20	3 43	8 20	3 43	8 20	5	11 59 50	24
Декабрь, Grudzień.	16 5 58	5 43	3 0	5 58	5 43	3 0	8 20	3 43	8 20	3 43	8 20	3 43	8 20	3 43	8 20	5	12 1 20	27
Январь, Styczeń.	19 6 4	5 36	4 0	6 4	5 36	4 0	8 21	3 44	8 21	3 44	8 21	3 44	8 21	3 44	8 21	5	12 2 48	30
Февраль, Luty.	22 6 10	5 28	5 0	6 11	5 28	5 0	8 21	3 44	8 21	3 44	8 21	3 44	8 21	3 44	8 21	5	12 4 14	2
Март, Marzec.	25 6 16	5 21	6 0	6 16	5 21	6 0	8 25	3 45	8 18	3 52	8 20	3 51	8 20	3 51	8 20	5	12 5 36	5
Апрель, Kwiecień.	28 6 21	5 14	7 0	6 21	5 14	7 0	8 24	3 49	8 17	3 56	8 18	3 55	8 18	3 55	8 18	5	12 6 54	8
Май, Maj.	1 5 30	6 21	8 0	5 30	6 21	8 0	8 22	3 54	8 14	4 1	8 16	4 0	8 16	4 0	8 16	5	12 8 8	11

ПРИБАВЛЕНИЕ КЪ КАЛЕНДАРЮ

на 1862 годъ.

Небесныя явленія.

П Л А Н Е Т Ы.

Кромѣ поименованныхъ въ календарѣ на 1861 годъ, новооткрытыхъ малыхъ планетъ, вращающихся около солнца между Марсомъ и Юпитеромъ, число оныхъ возрасло по настоящее время до 70-ти. Открытія этихъ планетъ дѣлаются теперь тѣмъ легче, чѣмъ болѣе и болѣе совершенствуются звѣздныя карты. Можно съ достовѣрностію полагать, что число малыхъ планетъ солнечной системы чрезвычайно огромно и что мельчайшія изъ нихъ на всегда останутся для насъ невидимыми по слабости ихъ свѣта. Такимъ образомъ въ составъ солнечной системы по настоящему состоянію нашихъ знаній, входятъ 78 главныхъ планетъ и 21 спутникъ.

Наиболѣе интересныя явленія, видимыя простыми глазами, или съ помощью слабыхъ зрительныхъ трубъ, какія производятъ въ 1862 году и могутъ служить любителямъ неба для распознаванія планетъ между неподвижными звѣздами, суть слѣдующія:

Января 8 (20) Въ показанное время планета Юпитеръ будетъ находиться на 7° къ северу отъ луны.

Янв. 9 (21). Венера, какъ вечерняя звѣзда, представляется въ наибольшемъ блескѣ. Въ зрительную трубу она представляется тогда въ видѣ узкаго серпа, какъ новал луна.

Февраля 4 (16) При восхожденіи луны, она будетъ находиться на 8° къ югу отъ Сатурна, а подвигаясь мало по малу на востокъ, приблизится къ Юпитеру, такъ что разстояніе между ними будетъ 7°. Такимъ образомъ въ теченіи нѣсколькихъ часовъ можно наглядно увидѣть въ быстротѣ движенія земнаго спутника.

Февраля 4 (16) При восхожденіи луны, она будетъ находиться на 8° къ югу отъ Сатурна, а подвигаясь мало по малу на востокъ, приблизится къ Юпитеру, такъ что разстояніе между ними будетъ 7°. Такимъ образомъ въ теченіи нѣсколькихъ часовъ можно наглядно увидѣть въ быстротѣ движенія земнаго спутника.

DODATEK

DO KALENDARZA

na rok 1862.

Zjawiska niebieskie.

PLANETY.

Oprócz wskazanych w kalendarzu na r. 1861 nowo odkrytychъ малыхъ планетъ, кражащихъ около солнца между Марсомъ и Юпитеромъ, число ихъ до dziś doszła do 70. Odkrycia tychъ планетъ teraz są o tyle łatwiejsze, o ile coraz udokładniają się mapy astronomiczne. Można teraz z pewnością stwierdzić, że liczba малыхъ планетъ systematu słonecznego jest ogromna, i że najmniejsze z nich będą dla nas niewidzialnymi dla słabego ichъ światła. Teraz więc w składzie słonecznego systematu wchodzi 78 głównychъ планетъ i 21 księżyc.

Najbardziej zajmujące zjawiska, mogące być obserwowane gołymъ okiemъ lub za pomocą niewielkichъ ręcznychъ lunetъ, przypadające w 1862 roku i mogące służyć miłośnikomъ obserwacji dla rozróżnienia planetъ od gwiazdъ stałychъ, są następujące:

Stycz. 8 (20) o 11 m. 50 wiecz. W oznaczonymъ czasie Jowisz znajdzie się na 7° ku połnocy od księżyca.

Stycznia 9 (21). Wenera, jako gwiazda wielczorna, ukaże się w największymъ blasku. Przez lunetę przedstawiać się będzie w postaci wąskiego sierpa naksztaltъ księżyca na nowiu.

Lutego 4 (16). Przy swémъ wejściu księżyc znajdzie się o 8° na południe od Saturna, a posuwając się z wolna, takъ zbliży się do Jowisza, że odległość między nimi będzie 7°. Tymъ sposobemъ w przeciągu kilku godzinъ można widomie się przekonać o szybkości biegu towarzysza ziemi.

Февр. 26 (Марта 10).

Марта 1 (13).

Марта 4 (16)

Мар. 21 (Ап. 2).

Апрѣля 10 (22)

Апрѣля 13 (25)

Ап. 25 (Мар. 7).

Ап. 27 (Мая 9)

Мая 9 (21) въ 2 ч. 49 м. утра

Мая 25 (Юня 6).

Юня 19 (Юля 1).

Въ полночь планета Сатурнъ, приходящая въ противостояніе съ солнцемъ, будетъ стоять прямо на югъ въ высотѣ 40° надъ горизонтомъ.

Юпитеръ приходитъ въ противостояніе съ солнцемъ и является равнымъ образомъ въ полночь на югъ въ высотѣ около 40°.

Въ показанное время луна приблизится къ Сатурну, такъ что будетъ находиться подъ онымъ въ разстояніи 8°, а передъ заходомъ придетъ въ разстояніе 7° отъ Юпитера.

Венера, какъ утренняя звезда, достигаетъ въ этотъ день наибольшаго блеска.

Передъ восходомъ солнца луна будетъ приближаться къ планетѣ Марсу и будетъ находиться отъ него къ северу на разстояніи около 5°.

Въ показанное время луна будетъ находиться на 5° къ северу отъ Венеры.

Венера, какъ утренняя звезда, достигаетъ наибольшаго видимаго удаленія отъ солнца 46°.

Въ показанное время Юпитеръ находится на 7° къ северу отъ луны.

Въ показанное время Марсъ будетъ находиться на 7° къ югу отъ луны.

Въ этотъ день Меркурій достигаетъ наибольшаго восточнаго отклоненія отъ солнца (24°), а потому и можетъ быть усмотрѣнъ по заходѣ солнца въ вечерней зарѣ.

Земля приходитъ въ наибольшее удаленіе отъ солнца, почему видима величина послѣдняго представляется тогда наименьшею.

Лутего 26 (Марта 10).

Марца 1 (13).

Квѣт. 4 (16), о г. 1 м. 15 по полнocy ъ в поѣзч з ъ, i o g. 6 min. 17 z rana 2 w поѣзч. ъ.

Мар. 21 (Кв. 2).

Квѣт. 10 (22) о г. 6 м. 56 z rana ъ w поѣзчѣ z ъ.

Квѣт. 12 (25) о г. 4 м. 35 rano ъ w поѣзч. z ъ.

Квѣт. 25 (Мая 7).

Квѣт. 27 (Мая 9) о г. 6 м. 41 wicz. 2 w поѣзч. z ъ.

Мая 9 (21) о г. 2 м. 49 rano ъ w поѣзч. z ъ.

Мая 25 (Червца 6).

Можетъ быть доjrзаны по заходѣ солнца въ зорзѣ wiczornѣj.

Черв. 19 (Липца 1).

О полнocy Saturn zajmie połozenie przeciwnegle względem słońca i będzie się znajdował na samém południu w wysokości 40° nad horyzontem.

Jowisz o полнocy staje przeciwnegle słońca i pokazuje się na południe w wysokości около 40°.

W oznaczonym czasie księżyc zbliży się do Saturna tak, że się znajdzie pod nim w odległości 8°, a przed zachodem dojdzie odległości i 7° od Jowisza.

Wenera, jako jutrzienka, będzie miała w ten dzień światło największe.

Przed wschodem słońca księżyc zbliży się do Marsa i znajdzie się ku północy od niego w odległości около 5°.

W tym czasie księżyc znajdować się będzie w odległości 5° ku północy od Wenerы.

Wenera jako jutrzienka dosięga największej odległości widzialnej od słońca 46°.

Jowisz znajdzie się na 7° ku północy od księżyca.

Mars będzie się znajdował o 7° na południe od księżyca.

W tym dnia Merkury dojdzie największego zboczenia wschodniego od słońca 24°, a przeto może być dojrзаны po zachodzie słońca w zорзѣ wiczornѣj.

Ziemia dosięga największej odległości od słońca; a dla tego widzialna wielkość słońca przedstawі się najmniejszą.

Юля 18 (30) въ 7 ч. 21 м. веч. ъ w соед. съ ъ.

Авг. 30 (Сентября 11) въ 5 ч. 33 мин. утра ъ w соед. съ ъ. Сент. 21 (Ок. 3).

Сев. 24 (Ок. 6).

Сев. 26 (Ок. 8) въ 0 ч. 22 м. по полуночи ъ w соед. съ ъ.

Октяб. 21 (Ноября 3) въ 8 час. 20 мин. вечер. ъ w соед. съ ъ.

Декабр. 4 (16) въ 10 ч. 30 м. веч. 2 w соед. съ ъ.

Дек. 12 (Янв. 2).

Въ показанное время планета Сатурнъ будетъ находиться около 8° къ северу отъ луны.

Въ показанное время Марсъ будетъ находиться около 10° къ югу отъ луны.

Въ этотъ день Меркурій достигаетъ наибольшаго восточнаго отклоненія отъ солнца (26°), а потому можетъ быть усмотрѣнъ въ вечерней зарѣ.

Планета Марсъ приходитъ въ противостояніе съ солнцемъ и слѣдов. въ ближайшее разстояніе отъ земли, причемъ она представляется въ наибольшемъ подвижныхъ звѣздъ по ея красноватому цвѣту. Въ полночь она будетъ находиться прямо на югъ въ высотѣ около 37° надъ горизонтомъ.

Въ показанное время планета Сатурнъ будетъ находиться около 8° къ северу отъ луны.

Въ показанное время Марсъ будетъ находиться около 10° къ югу отъ луны.

Въ этотъ день Меркурій достигаетъ наибольшаго восточнаго отклоненія отъ солнца (26°), а потому можетъ быть усмотрѣнъ въ вечерней зарѣ.

Планета Марсъ приходитъ въ противостояніе съ солнцемъ и слѣдов. въ ближайшее разстояніе отъ земли, причемъ она представляется въ наибольшемъ подвижныхъ звѣздъ по ея красноватому цвѣту.

Въ полночь она будетъ находиться прямо на югъ въ высотѣ около 37° надъ горизонтомъ.

Въ показанное время планета Марсъ будетъ находиться около 9° къ югу отъ луны.

Луна снова приходитъ въ соединеніе съ Марсомъ, и будетъ находиться надъ послѣднимъ въ разстояніи 7°.

При восхожденіи луны, она будетъ находиться на 7° къ юго-востоку отъ Юпитера.

Земля приходитъ въ наименьшее удаленіе отъ солнца, причемъ видима величина послѣдняго представляется намъ наибольшею.

КОМЕТА БИ.

Въ теченіи 1860 и первой половины 1861 г. наблюдаемо было астрономами 6 различныхъ кометъ, изъ коихъ путь послѣдней, появившейся въ ея полномъ блескѣ вблизи солнца въ половинѣ Юня, еще не опредѣленъ съ достаточною точностію; первая же комета 1861 г., также бывшая видима простыми глазами, но безъвостая, совершаетъ по вычисленіямъ свой оборотъ около солнца въ 1849 лѣтъ.

Въ будущемъ 1862 году, изъ числа извѣстныхъ, уже являвшихся кометъ, и которыхъ путь

Липца 18 (30) о г. 7 м. 21 wicz. ъ w поѣзч. z ъ.

Сіерп. 30 (Września 11) о г. 5 м. 33 rano ъ w поѣзч. z ъ.

Września 21 (Paźdz. 3).

Września 24 (Paźdz. 6).

Września 26 (Paźdz. 8) we 22 m. по полнocy ъ w поѣзч. z ъ.

Paźdz. 21 (List. 3) о г. 8 м. 20 wicz. ъ w поѣзч. ъ.

Grudnia 4 (16) о г. 10 м. 30 wicz. 2 w поѣзч. z ъ.

Grud. 21 (St. 2)

Въ этотъ часъ Saturn найдzie się w около 8° stopniach na północ od księżyca.

Въ этотъ часъ Mars найдzie się w около 10° na południe od księżyca.

Въ этотъ дню Merkury dojdzie największego wschodniego zboczenia od słońca (26°) i dla tego może być dojrзаны w zорзѣ wiczornѣj.

Планета Mars найдzie się w около 9° na południe od księżyca.

Въ будущемъ 1862 году, изъ числа известныхъ, уже являвшихся кометъ, и которыхъ путь

Въ этотъ часъ Saturn найдzie się w около 8° stopniach na północ od księżyca.

Въ этотъ часъ Mars найдzie się w около 10° na południe od księżyca.

Въ этотъ дню Merkury dojdzie największego wschodniego zboczenia od słońca (26°) i dla tego może być dojrзаны w zорзѣ wiczornѣj.

Планета Mars найдzie się w около 9° na południe od księżyca.

Ксїężyc znów łączy się z Marsem i znajduje się nad nim w oddaleniu 7°.

При wejściu księżyc znajdować się będzie na 7° ku południu-wschodowi od Jowisza.

Ziemia znajduje się w najmniejszym oddaleniu od słońca, dla tego widzialna tarcza ostatniego przedstawі się największą.

КОМЕТА Y.

W ciągu 1860 i pierwszej połowy 1861 roku obserwowano było przez astronomów 6 różnychъ кометъ: z pomiędzy nichъ droga ostatniej, którą pojawiła się w całymъ blasku w bliskości słońca w połowie Червца, jeszcze nie jest ściśle oznaczona; pierwsza zaś kometa 1861 roku także widzialna gołymъ okiemъ, ale bezъ miotły, skutecznie według wyliczenia swój obrótъ около słońca w przeciagu 1849 lat.

W przyszłymъ 1862 roku, z liczby znanychъ pojawiającychъ się кометъ, których drogi около

5

МЕХАНИЧЕСКАЯ ОБРАБОТКА ЗЕМЛИ.

Обработка земли вообще имеет целью облегчить или ускорить механическими средствами действие механических процессов в недрах земли. И так как каждое химическое действие совершается по одинаковым и неизменным естественным законам, то и механические средства, служащие для этой цели, должны быть также сообразны с этими законами, или лучше сказать, могут быть только результатом их.

Правила механической обработки земли всегда имели важность, и составляли одну из главных частей хозяйственной науки; теперь, когда дело идет о том, чтобы вздорожавшая рабочая сила употреблять благоразумно, бережливо и с возможно большею пользою для полей, знание этих правил становится еще важнее.

Опытом доказано и давно уже утверждено наукою мнение, что лучше обрабатывать землю меньше, но хорошо, нежели много, но как пошло; впрочем здесь разумеется не то, будто многократное пахание, боронование, укатывание и т. п. служить уже доказательством тщательной обработки. Все это, если делается благоразумно, служит могущественным средством к возвышению производительности, но может быть также только потерю времени, напрасной тратою капитала и вместо пользы принести вред землям. Разсуждение об этом предмете составляет цель краткой статьи нашей.

Не говоря о дренаже и орошении, хотя собственно и они принадлежат к механической обработке, разсмотрим только способ обработки, производимой посредством наших, досель известных, полевых орудий.

Все работы наши, употребляемые для возделывания земли, относятся к трем главным; именно мы разделяем их на пахание, боронование и укатывание. Поговорим о каждой из этих работ отдельно.

Пахание. Цель пахания, каким бы то ни было орудием, т. е. плугом или сохой, есть следующая: 1) поднятие земной глыбы, а чрез то самое подвержение всего водоплавающего слоя действию влажности, воздуха, света и тепла; 2) одинаковое разрыхление почвы и облегчение доступа выше сказанным делятелям. Все это делается

UPRAWA MECHANICZNA GRUNTU.

Управа в огólnости земли, ма на celu środkami mechanicznymi, ułatwić lub przyspieszyć odbywanie się procesów chemicznych w łonie gruntu. Jak więc każde działanie chemiczne odbywa się według jednych i stałych praw naturalnych, tak też i środki mechaniczne ku temu celowi użyte, muszą być z temi prawami zgodne, a raczej wynikiem tylko ich być mogą.

Poznanie tych prawideł mechanicznej uprawy gruntu, było zawsze nader ważne, a raczej stanowiło jedną z głównych części nauki gospodarstwa; dziś znajomość ta staje się tém ważniejszą, gdy nam idzie o to, aby się siły roboczej, tak drogiej, użyło umiejętnie, oszczędnie i z największym dla roli pożytkiem.

Już to stwierdzone doświadczeniem, a nauką dawno poparte zdanie, że lepiej mniej lecz dobrze ziemi uprawiać, aniżeli wiele lecz byle jak; nie idzie jednak za tém, aby wielokrotne oranie, bronowanie, wałkowanie i t. d. stanowić już miało dowód starannej uprawy. Wszystko to, jak umiejętnie użyte jest dzielnym środkiem podwyższenia produkcji, tak może zarówno być zmarnowaniem tylko czasu, próżnym wyrzuceniem pieniędzy, i roli więcej szkody jak korzyści przynieść jest zdolne. Zastanów się więc pokrótce nad tym przedmiotem jest celem następujących słów kilku.

Pomijając drenowanie i irygację, chociaż i to właściwie do środków uprawy mechanicznej należy, weźmy tylko pod rozbiór ten rodzaj uprawy, jakiego za pomocą naszych dotąd nam znanych narzędzi rolniczych dokonywamy.

Wszystkie nasze prace około uprawy roli podejmowane, do trzech głównych sprowadzić się dają, t. j. dzielimy je na orkę, bronowanie i wałkowanie. Pomówmy o każdej z nich z osobna.

Oranie. Celem orki, jakimkolwiek narzędziem, t. j. pługiem, pługiem lub sochą jej dokonywamy, jest: 1) odwrócenie skiby, a stąd wystawienie całej warstwy uprawionej na działanie wilgoci, powietrza, światła i ciepła. — 2) jednostajne spulchnienie gruntu, a tém samém ułatwienie przystępu wskazanym wyżej działaczom. Wszystko to

для облегчения химических процессов, долженствующим совершиться в недрах земли, для доставления почвы жизненной силы, необходимой для производительности. Известно, что разложение всяких тел, особенно органических, может совершиться только при умѣренном доступѣ къ ним влажности, воздуха и тепла; оттого на вспаханной почвѣ подвергаются гниению все дикія травы, засоряющія пашню и обращаются въ землю, равно какъ стернь, дернь и т. п. Здесь же совершается и окончательное разложение навоза. Количество перепрѣлага навоза, сдѣлавагося потому негоднымъ для питания растений, отъ действия воздуха теряетъ излишнюю кислоту и становится хорошею пищею. Влага растворитъ многія нерастворенныя частицы и дѣлаетъ ихъ способными къ поглощенію корнями растений; при этомъ случаѣ щелочи также начинаютъ свое дѣйствіе, и такимъ образомъ все въ этой огромной ретортѣ въ лабораторіи природы работаетъ для предназначенной цели, если благоразумная рука дастъ тому движеніе. Наконецъ и вода дѣйствуетъ здесь механически на разрыхленіе почвы, когда глыба взорванная подъ зиму намокаетъ отъ влажности, а потомъ вода замерзая увеличиваетъ ея объемъ, раздвигаетъ стѣнки и такимъ образомъ разбиваетъ и разрыхляетъ самыя мелкія частички. Вотъ главныя выгоды, доставляемыя паханіемъ.

Правила, какъ должно пахать и когда, вытекають отсюда сами собою.

Во первыхъ: *относительно глубины паханія.* Хотя глубокая обработка всегда бываетъ лучше, а следовательно и паханіе, но не всегда однакожь или по крайней мѣрѣ не вдругъ можно исполнить это; есть мѣстности, на которыхъ нельзя углубить ни одной чертою паханого слоя, даже мелкаго.

Глубина паханія приспособляется: 1) къ глубинѣ плодороднаго слоя почвы; 2) къ качеству нижняго слоя, т. е. если поднятый вверхъ слой не только не испортитъ пашни, но напротивъ будетъ имѣть благотворное вліяніе на составъ ея, на примѣръ, если подъ верхнимъ слоемъ глины находится песокъ, или наоборотъ, если встрѣчаемъ внизу подстилку перепрѣлага навоза, который будучи поднятъ вверхъ и предоставленъ действию воздуха, съ присовокупленіемъ

robi się w celu ułatwienia procesów chemicznych w łonie gruntu odbyć się mających, w celu dodania temuż gruntowi siły odżywniej dla produkcji niezbędnej. I tak, wiadomo, że tylko przy przystępie umiarkowanemu wilgoci, powietrza i ciepła, rozkład wszelkich ciał mianowicie organicznych odbywać się może: przeto w gruncie zoranym, gniją najprzód wszelkie chwasty zanieczyszczające rolę i na humus się obracają, toż samo i ścierną, darno i t. d. Ostateczny rozkład nawozu tu się właśnie odbywa. Posć próchnicy kwaśnej, a zatem dla pożywienia roślin niezdatnej, działaniem ułatwionem powietrza odkwasza się i staje się dzielnym pokarmem. Przystęp wilgoci wiele cząstek nierozpuszczonych, rozpuszcza i do absorpcji korzeni roślin przydatnymi czyni; w tym przypadku alkalia rozpuszczają swoje działanie i wszystko w tej ogromnej retorce w laboratorium natury pracuje ku właściwemu celowi, jeśli ruch temu umiejętna nada ręka. Nareszcie woda działa tu mechanicznie na spulchnienie gruntu, kiedy skiba wyorana na zimę nabręknie wilgocią, a potem woda marznąca powiększa swą objętość, rozsadza jej ściany i w najdrobniejszych ją cząstkach kruszy i spulchnia.

Oto są główne korzyści, jakie orka nam daje. Zastanawiając się nad niemi, same niejako wypływają prawidła, jak orkę i kiedy dokonywać.

I tak: 1. *Głębokość orki.* Lubo głębokość uprawy zasługuje zawsze na pierwszeństwo, a stąd i głębokość orki, nie zawsze jednak da się to, a przynajmniej raptownie skutecznie: są miejscowości, że jedną miarę warstwy rodzajnej, aczkolwiek płytkiej, pogłębić nie możemy.

Głębokość orki stosujemy więc: 1) do głębokości warstwy rodzajnej gruntu; 2) do jakości warstwy spodniej, t. j. czy warstwa ta wydobyta na wierzch nie zepsuje nam roli, ale owszem korzystnie na jej skład wpłynię, np. jeśli pod wierzchnią warstwą gliny znajduje się piasek, lub przeciwnie, jeśli natrafiamy spodem podkład próchnicy kwaśnej, która wydobyta na wierzch, wystawiona na działanie powietrza, przy dodaniu alkali, ogrzana nawozem zmienić się może na grunt żywny i t. p.

щелочей, согрѣтый удобреніемъ можетъ превра- титься въ черноземъ и т. п.; 3) къ роду воздѣ- лываемыхъ растений; 4) къ цѣлямъ обработки; 5) ко времени года, въ которое производится па- ханіе. Такъ, на примѣръ, паханіе, производимое лѣтомъ, особенно первый взметъ пароваго поля долженъ быть мелокъ, второй уже глубже, по- слѣдній подъ посѣвъ никогда не долженъ быть очень глубоокъ, будемъ ли сѣять на верхъ пашни или подъ соху. Поздніе взметы, особенно если они оставляются на зиму, должны быть глубже; тоже самое, если стернь на зиму заорывается прямо въ загонъ, и на такой запашкѣ мы намѣ- реваемся сѣять весною овесъ прямо подъ борону или пропашникъ.

Если нижній слой такого свойства, что его нельзя вскрывать на верхъ, и притомъ непро- ницаемъ, чрезъ что плодородный слой подвер- гается избытку влажности; то въ такомъ случаѣ производится запашка подглыбная, посредствомъ особаго орудія, доведеннаго нынѣ до высokaго совершенства, называемаго *плугомъ-разбива- телемъ*. Орудіе это разбиваетъ и разрыхляетъ нижній слой до значительной глубины, не вскрыва- я его на верхъ.

2. Время паханія. Это наиважнѣйшій предметъ во всей обработкѣ. Главное состоитъ въ томъ, чтобы запашки не слѣдовали одна за другою въ екорости; между ними всегда должно проходить столько времени, чтобы земля надле- жащимъ образомъ вылежалась и осыла, т. е. что- бы обнаружилось состояніе растительной силы возбужденной къ дѣятельности. Этого времени числами опредѣлить нельзя; оно зависитъ отъ свойства почвы и отъ состоянія атмосферы, т. е. сырости или засухи; ускорить это состояніе мож- но на легкихъ почвахъ посредствомъ укатыванія. Переворачиваніе земли съ боку на бокъ, безъ со- блюденія извѣстнаго правила, есть напрасная трата силъ и времени. Если поле запахивает- ся подъ посѣвы яроваго весною, то надобно ста- раться, чтобы вспаханная земля какъ возможно скорѣе была засѣяна и заборонована, чтобы она не утратила зимней влажности, которой для растен- ній ничѣмъ вознаградить нельзя. Точно также при обработкѣ пароваго поля подъ озимь; послѣ каждой запашки слѣдуетъ немедленно бороно- вать, а на легкой почвѣ и укатывать, ибо лѣт- ніе жары высушатъ послѣдній остатокъ влажно-

3) до гатунку имеющихъ się uprawiać roślin; 4) do celów uprawy; 5) do pory w jakiej wykonywamy orkę. Tak tedy orka wykonywana w lecie, mianowicie piérwsza podorywka ugorów, powinna być płytka, dalsze już głębsze, ostatnia pod zasiew nigdy bar- dzo głęboką być niepowinna, czy to siać mamy na wierzeh lub pod sochę. Podorywki zimowe, zwłaszcza jeśli nie będą odwrócone przed zimą, głę- biój skutecznie należy; toż samo gdy orzemy ścierną na zimę od razu w zagon i na takiej orce siew owsa na wiosnę pod bronę lub drapacz- skutecz- nie mamy.

Jeśli warstwa spodnia jest takich własności, że jej na wierzeh wydobyć nie należy a przytém nie- przepuszczalna, tak, że stąd warstwa rodzajna od zbytku wilgoci cierpi; to mamy na to orkę podski- bową, skuteczną za pomocą osobnego narzę- dzia, które doszło teraz do wysokiego udoskonale- nia, zwanego *plugiem podskibowym* lub *kruszy- cielem*. Narzędzie to kruszy i spulchnia warstwę spodnią do znacznej głębokości, nie wydobywając jej wcale na wierzeh.

2. Czas wykonywania orki. Jestto rzecz w całej uprawie najwazniejsza. Głównym warunkiem jest, aby orki jedna po drugiej zaraz nie następowaly, ale aby między jedną a drugą zostawa- ło tyle czasu, iżby grunt należycie się przeparo- wał i osiadł, to jest okazał jej stan siły wegetacyjnej wprawionej w działanie. Czasu tego oznaczyć li- czebnie nie można, bo to zależy od gatunku grun- tu i od pogody t. j. wilgoci lub suszy; przyspie- szyc ten stan możemy na gruntach lekkich za po- mocą walcowania. Przewracanie gruntu z боку na bok bez zachowania pewnego prawidła, jest próż- nym marnowaniem sił i czasu. Gdy wykonywamy orkę pod zasiew jarzyny na wiosnę, zawsze sta- rać się należy, aby ona jak tylko się da najprędzej była zasiana i zabronowana i bezpotrzebnie nie- traciła zimowej wilgoci, której niczém roślinom nagrodzić nie potrafimy. Toż samo przy uprawie ugorów pod oziminę; po każdej orce zaraz brono- wać, a na lekkim gruncie i walcować należy: spieki bowiem letnie ostatek wilgoci z roli zoranęj wy- suszą, rola taka nie prędko się osiedzie i przeparu- je, a z cząstek odżywnych nawozowych wiele utra- ci. Dla tego jestem za tём, aby popar (ugór) świeżo

сти на вспаханной почвѣ, такая пашня не скоро осыдаеть и испаряется, и много теряетъ жизнен- ныхъ частицъ, доставляемыхъ удобреніемъ. По- тому я совѣтую, унавоженное паровое поле засы- вать какими нибудь травами, что и хозяину при- несетъ пользу и прикроетъ тѣню почву, а чрезъ то не улетучатся и частицы навоза. Легкія поч- вы подъ яровое надобно обрабатывать передъ зимою, и на весну оставлять не болѣе одной за- пашки. Отъ чего ячмень лучше удается послѣ картофеля? Отъ того именно, что почва, совершен- но воздѣланная передъ зимою, весной немедленно засывается, отъ весенней обработки не выветри- вается и бесполезно не высыхаетъ. Надобно при- совокупить еще нынѣ неоспоримо доказанную истину, что всякіе яровые посѣвы, лишь бы не слишкомъ поздніе, хотябы и на легкой почвѣ, лучше удаются, когда засываются подъ борону нежели подъ соху, ибо сѣмена запаханная, вопре- ки ихъ природѣ, должны первоначальныя свои силы и нѣжныя листочки употреблять на то, чтобы выбиться изъ подъ покрывающаго ихъ слоя земли, тогда какъ эти силы должны были бы слу- жить для большаго развѣтвленія и ускоренія роста. Какъ первый періодъ возраста у живо- тныхъ имѣетъ важное вліяніе на дальнѣйшее раз- витіе и красоту тѣла, такъ точно и у растений оны составляетъ основаніе дальнѣйшаго про- израстанія.

Наконецъ надобно еще упомянуть объ осен- немъ паханіи т. е. на зиму. Запахиваютъ живи- сь тою цѣлю: а) чтобы стернь перегнила и об- ратилась въ навозъ, б) для разрыхленія почвы отъ дѣйствія воздуха и влажности во время зи- мы и для насыщенія ея также влажностью. Все это достигается, если земля вспахана будетъ за- благовременно въ теплое время, тогда и стернь перегнетъ, и сорныя травы взойдутъ и погиб- нуть отъ перваго мороза; а при поздней запашкѣ весною стернь является цѣлою, какъ бы сего- дня вспаханною, и сѣмена сорныхъ травъ не взо- шедшія передъ зимою, весною выходятъ во всей силѣ.

3. Видъ паханія, т. е. поверхность, кака я дается пашнѣ посредствомъ запахиванія. Паха- ніе главнымъ образомъ раздѣляется на полосо- вое и сплошное. Хотя сплошное паханіе, т. е. безъ полосъ, въ нѣкоторыхъ только мѣстахъ для сто- ка воды пересѣкаемое перегонами, имѣетъ не-

навіезiony czémkolwiek na paszę zieloną obsie- wać, bo to i gospodarzowi korzyść przyniesie i grunt ocieni, a tём samém cząstkom nawozu ulo- tnić się nie da. Na gruntach lekkich pod jarzynę uprawy przed zimą dokonywać, aby na wiosnę nie więcej jak jedna orka pozostała. Dla czego to nam jęczmień na kartoflisku najlepiej się udają? Dla tego tylko, że tu grunt zupełnie przed zimą dopra- wiony, od razu na wiosnę zasiewa się, i wiosenną uprawą nie wietrzeje i nie osusza się bezpotrzebnie. Winniśmy tu dodać, że obecnie dowiedziona jest rzeczą, iż wszelkie zasiewy jare byly nianazbyt spóźnione, choćby i na lekkim gruncie, lepsze są siane pod bronę jak pod sochę: bo zaorywanie na- sion, przeciwne będąc ich naturze, zmusza te rośliny do wyteżania swych sił pierwiastkowych i de- likatnych liści (cotilidones) na przebicie pokrywa- jącej ich warstwy ziemi, gdy tych sił na większe krzewienie się i pierwotny szybszy wzrostu uży- ty. Jak piérwszy peryod wzrostu u zwierząt o ca- łém ich dalszém rozwijaniu się i ukształceni ciała stanowi, tak samo i dla roślin jest on podstawą dalszej wegetacji.

Nareszcie wyrzec nam jeszcze wypada o pod- orywece jesiennej t. j. na zimę. Podorujemy ściernisko w tym celu: а) aby ściern przegniła i stała się na- wozem, б) aby chwasty wyniszczyć, с) aby grunt przez działanie powietrza i wilgoci w czasie zimy spulchnił się i wilgocią się też napoił— Otoż otrzy- mamy to wszystko, jeśli zorzemy grunt weześnie to jest za ciepła, bo wtenczas tylko ściern przegnije, chwasty t. j. nasiona ich obejdą i za piérwszym mrozem wyginą; późniój zaś orka dokonana daje nam na wiosnę ściern całkowitą jakoby dziś podo- raną, i nasienie chwastów nieobeszte przed zimą, na wiosnę w całej sile obchodzi.

3. Kształt orki, т. j. powierzchnia jaka do- wolnie za pomocą orki roli nadajemy. Głównie dzielimy orkę na zagonową i płaską. Lubo orka płaska т. j. bez zagonów tylko opatrzo- na gdzie niegdzie dla ścieku wody przegonami, ma niezaprzeczone zalety, że nam daje grunt z war-

оспоримыя достоинства въ томъ отношеніи, что даетъ намъ почву съ плодороднымъ пластомъ одинаковой глубины, а потому и одновременный ростъ растений, что не оставляетъ много пустыхъ мѣстъ въ бороздахъ, что не много стекаетъ изъ нихъ удобригельныхъ частицъ, въ настоящее время имѣетъ еще то важное преимущество, что оказывается наиболее удобопримѣняемымъ равно какъ къ обработкѣ такъ и къ сбору хлѣба посредствомъ разныхъ орудій и машинъ, сберегающихъ время, издержки и силы. Однако много есть такихъ мѣстностей, что пока прогрессивное развитіе промышленности и торговли не поставитъ нашихъ хозяйствъ на такой степени, что дренажъ полей сдѣлается дѣломъ возможнымъ, т. е. окупающимъ издержки, употребленія на него, дотол мы должны держаться полосовой обработкѣ, и чѣмъ низменнѣе и ровнѣе поля, тѣмъ мельче и возвышеннѣе должны быть полосы. Скажу болѣе, — надобно быть очень осмотрительнымъ при переходѣ отъ одной обработкѣ къ другой, и никогда не производить этого перехода подъ посѣвъ озимаго; хотябы это было унавоженное паровое поле, озимый хлѣбъ всегда будетъ не ровный и рѣдкій; гораздо лучше начать сплошное паханіе подъ картоф., бураки, ячмень, клеверъ, а потомъ уже орать ровно и подъ озимый хлѣбъ.

Во время обработкѣ земли, не обращая вниманія на то, какой потомъ ширины будутъ полосы (исключая слишкомъ сырыхъ почвъ), надобно запахивать нѣсколько загоновъ въ одинъ, набаюдая притомъ, что, если соха пойдетъ по прежней бороздѣ, то не запущать ее слишкомъ глубоко, чтобы не достать бесплодной земли нижняго пласта. Паханіе въ широкіе свалы пароваго поля или осенней пахоты (только не запашки, дѣлаемой прямо въ загоны) имѣетъ такіа выгоды: 1) что пашня скорѣе и лучше отдаетъ, 2) скорѣе прорастаетъ, 3) выравнивается и посѣвъ на хребтахъ полосъ не имѣетъ гребней сильнѣйшихъ стеблей, 4) не такъ выветривается и высыхаетъ. 5) наконецъ, чрезъ то хотя отчасти мы избегаемъ той несчастной цѣлины, отъ которой поля наши избавятся развѣ съ уничтоженіемъ барщины *).

*) Количества паханія, т. е. сколько разъ надобно запахивать землю, не даюся; количество это увеличивается или уменьшается отъ свойства земли, отъ обработкѣ растений, отъ состоянія атмосферы воздуха и принадлежитъ особой наукѣ, а мы здѣсь хотимъ показать только главныя основанія механической обработкѣ.

ствѣю родзаянъ jednakowėj głębokości, a stąd i jednaki wzrost roślin, że nie zostanie tyle miejsce próżnych w bródach, że nie tyle spływa z nich cząstek nawozowych, nareszcie że nie tyle paruje z nich wilgoci; mają jeszcze obecnie te najważniejsze zalety, że sprzyja zastosowaniu tak do uprawy jak i zbioru zbóż wszelkich narzędzi i machin oszczędzających czas, koszt i siły, co jest obecnie nader ważnem. Jednak wiele miejscowości jest takich, że póki postęp rolniczy, rozwój przemysłu i handlu nie postawi gospodarstw naszych na tym stopniu, że drenowanie gruntów będzie rzeczą możliwą t. j. opłacającą się, musimy pozostać przy uprawie zagonowej, i im grunta te są wilgotniejsze, zwiększe i bez spadów, tѣm i zagonki te dr. niejsze i wysadzistsze być muszą. Więcej powiem, że trzeba być bardzo oględnym w przejściu z jednej uprawy na drugą, i nigdy tego przejścia pod zasiew ozimy nie dokonywać, choćby ugor był i świeżo nawożony, zawsze ozimina będzie nierówna, obrzednia; lepiej to uskutecznić pod kartofle, buraki, jęczmień, koniczynę, a potem już orać pod oziminę płasko.

W czasie uprawy gruntu, bez względu jakiej potѣm szerokości będą zagony, (wyjawszy zbyt mokrych gruntów), należy zorywać kilka zagonów w jeden, z tą uwagą, aby gdy socha pójdzie czasami dawną rozorą, zbyt głęboko jej nie zapuszczać, przez coby mogła dostać jałowej ziemi spodniej warstwy. Oranie to w szerokie składy czy to ugoru, czy podorywki jesiennej (tylko nie orki wykonywanej od razu w zagon) ma to za soba: 1) że rola przedzėj i lepiej osiada, 2) że przedzėj przerasta, 3) że się wyrównywa i potѣm grzebieni zboża bujniejszego na grzbietach zagonów nie ma, 4) że nie tak wietrzeje i wysycha, 5) nareszcie unikamy przez to choć w części owego nieszczęśliwego *caliku*, którego chyba razem z pańszczyzną grunta nasze się pozbędą *).

*) O ilości orki, t. j. ile razy grunt orać należy, tego nie dotykam, bo każdy rodzaj gruntu, uprawy roślin, stan powietrza i t. p. takową ilość powiększa lub zmniejsza; zresztą to należy do szczegółowej nauki, a my tu tylko główne zasady mechanicznej uprawy wykazać chcemy.

Объ орудіяхъ употребляемыхъ нынѣ для паханія.

Плугъ и соха, съ разными измѣненіями въ конструкціи, составляютъ нынѣ два орудія, которыми производится паханіе. Хотя плугъ усовершенствованъ до высокой степени и имѣетъ неоспоримыя достоинства, какъ то: способность, какъ угодно, проводить ширину, глубину и направление пласта, можетъ занимать, если это назовемъ достоинствомъ, очень широкій пластъ, прекрасно его отворачиваетъ, имѣетъ ровный ходъ на колесахъ и безъ колеся, а главное, при хорошемъ устройствѣ не утомляетъ работника, и самая исправность паханія не столько зависитъ отъ доброй воли пахаря; не смотря на то, литовская соха доселѣ отлично замѣняла у насъ употребленіе плуга, а при издѣльной работѣ была единственнымъ орудіемъ, которое по своей дешевизнѣ, легкости и незначительномъ требованіи рабочей силы, могло прекрасно исполнять въ рукахъ нашего поселянна всѣ роды паханія.

Я пахалъ всѣми плугами, какіе есть на свѣтѣ, и то не для пробы, но на поляхъ въ разныхъ хозяйствахъ; отдаю имъ полную справедливость, особенно легкому американскому плугу; скажу болѣе, что съ сохою я встрѣтился только здѣсь въ Литвѣ; но смѣло скажу, что соха въ рукахъ хорошаго пахаря не уступитъ никакому плугу, а относительно достоинства паханія даже нѣсколько превосходитъ его, потому что болѣе раздробляетъ пластъ сверху и не оставляетъ за собою столь убитой, какъ плугъ, борозды, лишьбы только хорошо были насажены сошники, т. е. чтобы одинъ занималъ мѣсто поперечнаго разрыва, а другой горизонтально подрѣзывалъ глыбу. тогда и плугъ не переверотитъ такого пласта и не пойдетъ такъ легко въ землѣ. Даже и длинное дышло ея имѣетъ свою практическую сторону: во первыхъ держаніе градили не такъ дѣйствуетъ на затылокъ животнаго, волъ на перемяну ходитъ по ровной пашнѣ, наконецъ по законамъ рычага очень хорошо уравновѣшиваетъ употребленіе двухъ неравныхъ силъ, на прим. вола и коровы, молодаго бычка съ лошадыю и т. п.

Рало — это сукъ съ рукояткой и градилю; на этомъ суку насаженъ лемехъ. Онъ служитъ для поперечнаго перепаживанія земли; при употребленіи плуга рало очень полезно, а по моему мѣсто его можетъ заступать соха.

O narzędziachъ używanychъ obecnie do orania.

Плугъ и соха, mimo różnychъ odmian i konstrukcyi, stanowią obecnie dwa narzędzia, któremi orka się dokonywa. Jakkolwiek плугъ przez ulepszenia doszedł do wysokiej doskonałości; mimo tego, że ma niezaprzeczone zalety, jako to: dowolność regulowania stałego szerokości, głębokości i kierunku skiby, że zajmować może, jeśli to zaletą nazwać chcemy, bardzo szeroką skibę, że ją najdokładniej odkłada, że czy to kołowy, czy bezkołowy, ma równy chód, i nadewszystko że dobrze urządzone nie fatigue robotnika, ani też dokładność orki tyle na dobrej woli orzącego polega: przecież соха литовская dotychczas dzielnie użycie pługa u nas zastępowała, a przy robociźnie pańszczyznowej była jedynem narzędziem, które ze względu na swoją taniość i lekkość i użycie tak małej siły pociągowej, mogło wykonywać dokładnie w rękę naszego włościanina wszelkie rodzaje orki.

Oraniemъ wszystkimi плугами jakie są na świecie i to nie na probach, ale na roli naszej w gospodarstwachъ różnych; oddaję imъ należną cześć, szczególniej плугowi amerykańskiemu lekkiemu; więcej powiem, że z сохою dopiero tu na Litwie spotkać się mi przyszło: a przecież śmiało powiem, że соха w rękę dobrego oracza żadnemu плугowi przewyższyć się nie da, a w warunkachъ dobrej orki ma nawet niejakiе pierwszeństwo, bo nam daje skibę więcej po wierchu pokruszoną i bródzję po sobie nie takъ jak плугъ ubitą zostawia; byle były narogi dobrze osadzone t. j. jeden zastępowałъ miejsce poprzecznego kroju a drugi poziomo подрезывалъ skibę, police żelazne, i podpałka stosowna do szerokości skiby i kantu obsypki, to i плугъ takъ mi skiby nie odwali, ani takъ lekko w gruncie nie pojdzie. Nawet i owo długie jarzmo ma swoje stronędzicli działa na kark bydłęcia, bydłę naprzemian po równej roli chodzi, wręście na prawachъ drążka użycie dwóchъ siłъ nierównychъ np. wołu i krowy, podciotka z koniemъ i t. p., najdoskonalej równoważy.

Рало jest to сукъ z rękojeścią i градиля, na суку tymъ osadza się lemiechъ (radlica). Służy ono do poprzecznego przerywania skib; przy użyciu плуга рало nader korzystnie w pomoc mu idzie, соха zaś sama je zastępuje.

Боронованіе. Боронованіе производится для раздробленія глыбъ, выравниванія полей и окончательнаго разрыхленія всѣхъ частицъ, для уничтоженія сорныхъ травъ, особенно пырея и дерна, наконецъ для закрытія сѣмянъ.

Съ какою бы цѣлю не производилось боронованіе, оно всегда должно совершаться въ сухую пору и на землѣ высохшей до того, чтобы земля т. е. поднятыя глыбы разсыпалась; тогда только земля разрыхлится и сорныя травы, отдѣленныя отъ нея наверхъ, будутъ выволочены и уничтожены бороною. Для успѣшнаго дѣйствія бороны, она должна идти шибко, оттого хорошо бороновать лошадыю; одинъ человекъ можетъ управлять 4-мя лошадыми, запряженными парно, какъ въ экипажѣ.

Въ лѣтнюю пору никогда не надобно откладывать боронованіе, но приниматься за него немедленно, лишь только вспаханная земля просохнетъ до такой степени, что будетъ разсыпаться; оттого пашня не будетъ напрасно вывѣтриваться, скорѣе осядетъ и вылежится. Точно также и осеннюю перепашку, если не лѣзя немедленно засѣять яровымъ, а совѣтую непременно на зиму забороновать; это очень облегчаетъ весеннюю обработку. Но если гдѣ почва очень тяжела, то хорошо вспаханную землю оставить незаборонованною, чтобы морозъ, или лучше сказать, замерзающая въ ней вода раздробила глыбы; точно также, если почва засорена съ трудомъ искореняемыми растеніями, покрыта пыреемъ и т. п.

Бороновать всегда слѣдуетъ поперегъ пластовъ, исключая заборонованія сѣменъ и то только въ полосовой обработкѣ, гдѣ слѣдуетъ бороновать вдоль полосъ, иначе сѣмена стянута будутъ въ борозды.

Такъ какъ хорошее боронованіе есть одно изъ главныхъ условій обработки, то и самое орудіе нынѣ обратило на себя вниманіе всѣхъ хозяевъ, и въ немъ сдѣлано много улучшеній, и даже совершенно новыхъ конструкцій, сообразно съ различными родами почвы и цѣлями обработки. О литовской боронѣ нечего и говорить; это жалкое орудіе, и потому только, что поселянинъ другаго не могъ дать, а барскіе дворы не имѣли своихъ, оно было терпимо вмѣстѣ съ барщиной. Еслибы по крайней мѣрѣ деревянные зубья ея обиты были желѣзными наконечниками, то еще можно было бы эту корзинку и легче и не даромъ

Бронованіе. Бронujemy rolę, w celu rozbicia brył, wyrównania gruntu, i ostatecznego we wszystkich cząstkach spulchnienia, dla wydobywania chwastów, mianowicie pierz i darni, nareszcie w celu pokrycia nasienia.

W jakimkolwiek celu wykonywać będziemy bronowanie, zawsze ono odbywać się powinno w porze suchej i na gruncie oschłym do tyła, aby się ziemia t. j. bryły skibowe kruszyły; wtenczas to tylko ziemia się spulchni i chwasty od niej oddzielone na wierzch za broną się wydobędą i wyniszcza. Zeby bronowanie dobrze się odbywało, broną powinna postępować szybko; dla tego dobrze jest z konia bronować; jeden człowiek kierować może 4-ma końmi po parze przed siebie jak w powozie zaprzężonymi.

W porze letniej nigdy z bronowaniem zwłoczyć nie należy, lecz jak tylko rola zorana przeschnie, że się za broną rozsypuje, zaraz bronować; przez to rola nie będzie napróżno wietrzeć, prędzej się osiędzie i przeparuje. Toż samo i podorywkę zimową, jeśli nie możemy siać od razu po niej jarzyny, to jestem za tém, aby koniecznie na zimę bronować; dziwnie to ułatwia uprawę wiosenną. Chyba gdy mamy grunt nadzwyczaj ciężki, to dobrze skibę niebronowaną na zimę zostawić, aby mróz, a raczej marznęca w niej woda, we wszystkich jej częściach skibę pokruszyła; toż samo jeśli mamy grunt zachwaszczony roślinami trwałymi np. pierzem i t. p.

Bronować należy zawsze w poprzek skiby, wyjąwszy zabronowanie nasienia i to tylko w uprawie zagonowej, gdzie należy bronować wzdłuż zagonów, bo inaczej nasienie w bródzdyby się sierało.

Ponieważ dobre bronowanie jest jednym z głównych warunków uprawy, przeto i samo narzędzie zwróciło obecnie uwagę wszystkich gospodarzy i poczyniono wiele w niem ulepszeń, a nawet całkiem nowych konstrukcyj, stosownie do różnych gatunków gruntu i celów uprawy. Jużto o naszej litewskiej bronie nie ma co i mówić, bo to jest uędzne narzędzie, i tylko dla tego, że chłop innego dać nie mógł, a dwory swoich nie miały, razem z pańszczyzną musiało być cierpieniem. Gdyby przynajmniej na te drewniane zęby pałożyć tulejki z blachy grubej żelaznej, jeszczeby tę koszałkę i lżej i z jakimkolwiek skutkiem po polu włóczyć było można. Mi-

woloczyć po polu. Nyniѣ izobrytjeno mnozhestwo borony raznykh konstruktsii, kak to: borony vertialnyie, tselnyie, dvoynnyie i t. p., kotoryie sь uspekhomь mogutъ bytъ upotreblayemy na polykh vysokoi kul'tury; dla nasъ vsego luchshe borony sь derevnyannyimi stankami, vь kotorykhъ nasazheny zhel'znye zuby, imi eshe dolgo možno dovol'stvovat'sya pri obrabotkѣ nashikhъ polей. Pri ustroystvѣ takikhъ borony nadobno smotretъ, chtoby ony byli tyzhele ili legche soobrazno sь svoystvomъ pochvy; vo vtoromykhъ, chtoby kazhdyi zubъ nasazhenъ bylъ takъ, chtoby ostavlyalъ na pashnѣ otдѣlennyi po seбѣ sledъ.

Очень полезенъ также входящій теперь въ употребленіе въ Литвѣ *пропашникъ* фабрики Лилтона. Это очень пригодное орудіе и особенно полезное для уничтоженія сорныхъ травъ и закрытія сѣменъ, преимущественно овеа и гороху. Онъ закрываетъ глубже и ровнѣе нежели бороны и чрезвычайно берегаетъ работу: для закрытія сѣменъ на обработанной пашнѣ имъ проходить только одинъ разъ и захватываютъ значительное пространство.

Здѣсь слѣдовало бы упомянуть объ употребленіи *скарификатора* и *экстирпаторовъ*; но такъ какъ я не раздѣляю мнѣнія о полезности этихъ орудій на нашихъ поляхъ, особенно при употребленіи сохи, то не намѣренъ и говорить объ нихъ вопреки собственному убѣжденію. Оставляя этотъ предметъ, вмѣстѣ съ тѣмъ скажу, что это есть только мое мнѣніе, впрочемъ высказанное по опыту, котораго я никому не хочу навязывать.

Укатываніе. Укатываютъ поле для большей связности земли и для задержанія въ ней влаги. Оно полезно на легкихъ почвахъ, какъ во время обработки, когда желаемъ, чтобы земля скорѣе вылежалась особенно передъ посѣвомъ озимаго, такъ равно и послѣ посѣва озимаго и яроваго на легкихъ почвахъ. Укатанные посѣвы всходятъ гораздо скорѣе и ровнѣе.

Укатываютъ весною и озимой хлѣбъ, какъ скоро замѣчаютъ, что морозами выворочены корни наружу. Катки могутъ быть деревянные или чугунные, тяжесть ихъ смотря по надобности. Здѣсь надобно отличать катки употребляемые для придавливанія вспаханыхъ пластовъ, для раздробленія глыбъ на глинистыхъ почвахъ, гдѣ

мо wynalezienia teraz mnóstwa bron różnych konstrukcyj, jako to: bron wirujących, żelazkowych, ruchomych i t. p., które na gruntach wysokiej kultury z korzyścią mogą być zastosowane, dla nas bronny o ramach drewnianych, w których zęby osadzone żelazne, są najwłaściwsze i długo jeszcze dla uprawy pól naszych będą dostateczne. Przy robieniu takich bron uważać należy, aby one były stosownie do gatunku gruntu cięższe lub lżejsze; powtóre, aby każdy ząb był tak osadzony, iżby oddzielny na roli po sobie ślad znaczył.

Ważną nam także usługę oddają wchodzące i u nas na Litwie coraz bardziej w użycie *drapacze* z fabryki Liltopa. Jest to dzielne narzędzie i szczególnie korzystne w użyciu do wydzierania chwastów, oraz pokrycia nasion mianowicie owsa i grochu. Pokrywa ono głębiej jak broną i równiej, i nadzwyczaj robotę oszczędza, bo dla pokrycia nasienia na uprawnej roli raz się niemię przechodzi i znaczną przestrzeń zajmuje.

Należałoby tu wspomnieć o użyciu *skaryfikatora* i *ekstirpatorów*; lecz ponieważ użyteczności tych narzędzi na gruntach naszych, zwłaszcza przy użyciu sochy, nie podzielam, przeto niechęć mówić wbrew własnemu przekonaniu. Przedmiot ten pomijam, oświadczając jednak, że to jest moje tylko zdanie, chociaż z doświadczenia wyrzeczone, przecież go nikomu nie narzucam.

Walcowanie. Walcujemy pole w celu nadania mu większej spójności, a tѣm samѣmъ przeszkadzamy zbytecznemu parowaniu wilgoci. Korzystne jest ono na gruntach lekkich, tak w czasie uprawy, gdy chcemy odleżenie się gruntu mianowicie przed zasiewem oziminy przyspieszyć, jak niemniej i po zasiewie tak oziminy jak i jarzyny na gruntach lekkich. Walcowane posiewy daleko prędzej i równiej obchodzą.

Walcujemy na wiosnę i oziminy, skoro widzimy, że mróz ich korzenie popodejmował. Walce mogą być drewniane lub surowcowe t. j. lane żelazne, ciężar ich w miarę potrzeby. Tu należy odróżnić walce używane do gniecienia oranей skiby, rozbijania brył na gruntach gliniastych, gdzie broną tego skutecznie nie może. Ta czynność jest

нельзя взять бороною. Это родъ боронованія; для этого употребляются катки граненые, съ продольными или лучше поперечными насѣчками, на подобіе большихъ винтовъ, которые своею тяжестью раздавливаютъ и раздробляютъ всякія глыбы. — для этого исключительно служатъ чугунныя катки.

Мы обозрѣли вкратцѣ условія обработки земли, обращая вниманіе на главнѣйшія орудія, при семъ употребляемыя, и желали показать практичность тѣхъ, которыя дѣйствительно заслуживаютъ распространенія, потому что теперь всего должно требовать и надѣяться отъ хозяйственной механики. Она только въ настоящее время, изобрѣтеніемъ соответственныхъ машинъ можетъ удерживать насъ на степени хозяевъ-поселянъ, предохранить отъ потерь и дать возможность обработки, посѣва, сбора и молотбы хлѣбовъ нашихъ при недостаткѣ рабочихъ рукъ. Мы имѣемъ уже усовершенствованныя земледѣльческія орудія, можетъ быть вскорѣ будетъ двигать ихъ сила пара; мы имѣемъ молотильни, сѣчки, мельницы, арфы и т. п. Ожидаемъ окончательнаго усовершенствованія жатвенной машины, и вмѣстѣ съ тѣмъ машины для кошенія луговъ, — и это уже не мечта, но дѣйствительность. Въ Берлинѣ изобрѣтена машина для копанія и сортировки картофеля. Будемъ смотрѣть на эти изобрѣтенія не глазами предубѣждений и рутины, но взоромъ надежды, а вмѣстѣ и практики; не будемъ увлекаться пововеденіями, но будемъ пробовать, учиться, вводить у себя каждую машину, каждой хотябы самое незначительное орудіе, какъ скоро оно можетъ сберечь силу и хорошо исполнять работу; въ этомъ теперь заключается сила, быть и окончательный двигатель нашего отечественнаго хозяйства.

Θ. Снарскій.

ХОЗЯЙСТВЕННАЯ МЕТЕОРОЛОГІЯ.

Вмѣсто помѣщаемыхъ еще донинѣ въ нѣкоторыхъ календаряхъ предвѣщаній ясной погоды и ненастья, бурь, градовъ и т. п. по фазамъ луны, неимѣющихъ никакого научнаго основанія, равно какъ не опирающихся ни на какихъ точныхъ наблюденіяхъ и явно злоупотребляющихъ общественнымъ довѣріемъ лицъ, мало знакомыхъ

катаньемъ бронованія; къ тому употребляются вальцы канцистыхъ, подлужные, а лучше порезченые карбованыхъ, наkształt ogromnych gwintów szrubowych, które wszelkie bryły swoim ciężarem gniołā i kruszā, — do tego służą wyłącznie walec żelazne.

Przebiegliśmy pokrótce warunki uprawy gruntu, zwracając uwagę na główniejsze narzędzia do uprawy używane; chcieliśmy wskazać praktyczność tych, które istotnie na upowszechnienie zasługują, boć teraz od mechaniki gospodarskiej wszystkiego żądać i spodziewać się nam wypada. Ona może nas tylko w obecnym czasie przez wynalezienie stosownych machin utrzymać na stopniu gospodarzy rolników, zabezpieczyć od strat, dać możliwość uprawy, siewu, zbioru, umłótu zbóż naszych, czemu brak zupełny rąk stanąć może na przeszkodzie. Mamy już udoskonalone narzędzia rolne, może nie długo siła pary zastosowana ostatecznie poruszać je będzie; mamy młócznie, sieczkarnie, młynki, arfy i t. p. Oczekujemy ostatniego udoskonalenia żniwiarki, a razem i maszyny do kószania łąk, co już nie jest marzeniem, ale rzeczą praktyczną. Mamy w Berlinie odkrytą machinę do kopania i razem sortowania kartofli. Patrzmyż na te odkrycia okiem nie uprzedzeń i rutyny, ale okiem nadziei, a razem i praktyki; nie unóśmy się nowatorstwem, ale razem doświadczamy, uczymy się, wprowadzamy u siebie każdą machinę, każde choćby najmniejsze narzędzie, skoro ono nam siłę zaoszczędzić i robotę dokładnie wykonać może: bo w tem teraz leży siła, byt i ostateczna dźwignia naszego krajowego rolnictwa.

T. Snarski.

METEOROLOGİJA GOSPODARSKA.

W miejsce podawanych jeszcze dotąd w niektórych Kalendarzach przepowiedni pogody i słońcy, burz, gradów i t. p. według zmian księżyca niemających żadnej podstawy naukowej, ani też ścisłych postrzeżeń na czémkolwiek bądź opierających się, a będących prostym nadużyciem wiary publicznej mniej obznajmionych z nauką i utaga-

съ наукой, и такимъ образомъ издѣвающихся надъ самою наукой, — мы намѣрены представить здѣсь результаты изслѣдованій и замѣчаній какъ людей, отличающихся глубокимъ образованіемъ, такъ равно наблюдающихъ хозяйство и народа, а вмѣстѣ съ ними нѣкоторые и свои собственные, которыя буними основаны на опытъ въ тоже время опираются на законы природы. Такъ какъ подобныя преданеты въ такомъ изданіи, какъ календарь, излагаются вообще для народа, а предсказанія ясной погоды, ненастья, въ ровъ, бурь, градовъ и т. п., заимствованныя прямо изъ природы и основанныя на ея законахъ, имѣютъ тѣсную связь съ свойствами предвѣщаемыхъ явленій, — то не бесполезно будетъ предварительно сдѣлать общепонятное опредѣленіе тѣхъ явленій природы, которыя преимущественно интересуютъ насъ, хозяевъ.

С в ѣ т ѣ.

Солнце и звѣзды суть естественные и постоянные источники свѣта. Свѣтъ происходитъ и распространяется отъ удара, отъ тренія, отъ дѣйствій химическихъ и электрическихъ. Всѣ тѣла дѣлаются свѣтящимися въ температурѣ 500 град. Наибольшая часть световыхъ явленій въ атмосферѣ происходитъ отъ солнца, лучи котораго освѣщаютъ непрерывно всѣ тѣла, находящіяся въ сферѣ его дѣйствія. Свѣтъ лунный въ 300,000 разъ слабѣе солнечнаго; донинѣ только человѣчскій глазъ оказывается чувствительнымъ къ его дѣйствию. Солнце отдалено отъ насъ на 20,666,800 географическихъ миль; свѣтъ его доходитъ до земли въ 8 минутъ и 13 секундъ. Свѣтъ прямолинейный или отраженный распространяется съ одинаковою скоростью; потому долженъ быть тѣломъ невосомымъ. Господствующая нынѣ теорія дѣйствія свѣта есть теорія дрожанія частицъ чрезвычайной тонкой и упругой жидкости, разлитой въ природѣ и никогда не замѣчаемой въ состояніи покоя. Утренняя и вечерняя заря есть слѣдствие отраженія солнечныхъ лучей отъ верхнихъ слоевъ атмосферы и разсѣянія ихъ по небу. Оттого низшая часть, ближайшая къ солнцу, окрашивается цвѣтами желтымъ, оранжевымъ и краснымъ, болѣе или менее яркими и наиболее протяженными по составу пара, носящегося въ атмосферѣ. Радуга есть дуга круга, представляющая цвѣты призмъ; она происходитъ отъ солнечныхъ лучей падающихъ на дождевыя капли. Ее можно

niem samejże nauce; postanowiliśmy skreślić tu wypadki badań i postrzeżeń tak ludzi głębokiej nauki, jak niemniej postrzeżenia gospodarzy i ludu, niemniej niektóre i swoje własne, które będąc wynikiem doświadczenia, mają przystępną swoją wartość na prawach natury opartą. Ponieważ rzeczy te w piśmie takim jak Kalendarz piszą się dla ogółu ludności krajowej, a przepowiednie takie pogody, słońcy, wiatrów, burz, gradów i t. p. wprost z natury brane, i na jej prawach oparte, mają ścisłą związek z naturą przepowiadanych przez nie zjawisk: przeto nie od rzeczy będzie najprzód dać definicyę popularną tych zjawisk natury, które nas gospodarzy najwięcej obchodzą.

Ś w i a t ł o.

Słońce i gwiazdy są przyrodzonymi i ciągłymi źródłami światła. Światło wydobywa się i rozchodzi przez uderzenie, przez tarcie, działania chemiczne i elektryczne. Wszystkie ciała stają się świecącymi w temperaturze 500 stopni. Największą liczbą zjawisk świetnych w atmosferze pochodzi od słońca, którego promienie oświecają bez przerwy wszystkie ciała znajdujące się w jego sferze działania. Światło księżycy jest 300,000 razy słabsze od słońca; dotąd tylko źrenica oka ludzkiego okazała się czułą na jego działanie. Słońce oddalone jest od nas na 20,666,800 mil geograficznych; jego światło przychodzi do ziemi w 8 minut i 13 sekund. Światło czy to wprost idące, czy odbite, rozchodzi się z równą szybkością; przeto musi być ciałem nieważkiem. Powszechną, obecnie teoryą działania światła jest teorya drgania cząsteczek płynu bardzo subtelnego i sprężystego, rozlanego w naturze i nie dającego się widzieć w sposobie. Zorza ranna i wieczorna jest skutkiem odbicia się promieni słońca od warstw górnych atmosfery i od ich rozpięzchnienia się po niebie. Część zatem pozioma przyległa słońcu maluje się w barwach żółtych, pomarańczowych i czerwonych, mniej więcej żywych i bardziej rozległych według stanu pary unoszącej się w atmosferze.

Tęcza jest to łuk koła, przedstawiający kolory pryzmatu, utworzona przez promienie świetne padające na krople deszczu. Widzieć ją można

видеть в искусственном дожде при водопадах; она образуется иногда на дугах, когда они бывают покрыты росой. Настоящая радуга происходит от солнечных лучей. Лунная радуга бывает бледно-желтая и не имеет всех цветов радуги солнечной. Чтобы видеть радугу, надобно находиться между солнцем и дождевою тучею.

Не упоминая о многих других явлениях света, в заключение скажем только, что свет действует своим на органические существа составляет для многих одно из главных условий их бытия.

Теплота.

Теплота и теплород — выражения не однозначащия; первое означает следствие, а второе причину. Физики помещают теплород в ряду невесомых; природа и сущность его столь же мало известны нам, как и света. Аристотель называет теплоту свойством тьлы; Эпикурейцы говорят, что она происходит от частиц тьлы, находящихся в состоянии горения. Бергавь, Лемери и Гравезандь представляют ее материею особенного рода, разлитую повсюду, между тьм как по Декарту и Ньютоу теплота есть результат известного движения различных частиц тьлы. Она есть свойство, развивающееся посредством механического действия.

Теплота распространяется и от прикосновения и в отдалении. Некоторые тьла, как например металлы, проводят ее легко; другие же, каковы: стекло, смола, уголь, и особенно упругия жидкости, суть худые проводники теплоты. Теплота относительно расстояния распространяется подобно свету: она пробегает пространство, не останавливаясь в нем и не теряя своей силы; в несколько минут пробегает расстояние от солнца до земли, и тогда называется лучистым теплородом.

Теплород лучеобразно выходит из тьлы, которая его удерживает, разсвается в пространстве, распространяется подобно свету и отражается по тьм же законам. Все тьла, даже самая холодная, непрерывно испускают теплоту; ледяныя громады под полюсами, замерзшая продолжительной, зимою, также испускают лучистый теплород. Таким образом планеты, звзды и все тьла в пространстве находятся

в дещезу штучным пры водоспадach, tworzy się niekiedy na łakach, gdy te są pokryte rosą. Prawdziwe tęcze tworzą promienie słońca. Tęcze księżycowe są blado-żółtawe, niemają wszystkich barw tęczy. Aby widzieć tęczę trzeba się znaleźć między słońcem a chmurą dещезową.

Pomijając wiele innych zjawisk światła, na zakończenie powiemy tylko to, że światło działaniem swym na twory organiczne stanowi dla wielu jeden z głównych warunków ich bytu.

Степто.

Степто и теплик не są wyrazami jednoznacznymi, pierwszy bowiem oznacza skutek, a drugi samą przyczynę. Fizycy mieszczą теплик w rzędzie nieważkich; przyroda jego i istota tak mało nam znana i domysłowa jak i samego światła. Arystoteles uważa теппто jako własność ciała; Епикурейцы zaś jako pochodzące od cząstek ciała zostających w stanie palenia. Boerhaave, Lemery, Grawesande przedstawiają go jako płyn w swoim rodzaju powszechnie rozlany. — gdy przeciwnie, podług Descarta i Newtona теппто jest skutkiem pewnego ruchu różnych cząstek ciała. Jest to własność, która się rozwija przez działanie mechaniczne.

Степлик rozchodzi się bądź w stykaniu się, bądź w odległości. Niektóre ciała, jakimi są metale, przewodzą go z łatwością; inne, jak szkło, żywica, węgiel, a osobliwie cieczы i płyny sprężyste, są zлemi jego przewodnikami. Степлик co do odległości, rozchodzi się tak samo jak światło: przebiega przestrzeń nie zatrzymując się w nich i nie tracąc nic z swей mocy; przechodzi w kilku minutach odległość od słońca do ziemi, i wtedy nazywa się тепплиkiem promienistym.

Степлик przez promieniowanie wychodzi z ciała, które go więziły, aby się rozproszyć w przestrzeni, rozchodzi się podobnie jak światło, i odbija podług tychże samych praw. Wszystkie ciała, nawet najzimniejsze, wydają nieustannie теплик; massy lodowe okolic biegunowych zmarzniete przez długą zimę, wyrzucają jeszcze теплик promienisty. Tym sposobem planety, gwiazdy i wreszcie wszystkie ciała w przestrzeni, wchodzą w związek z sobą

в связи между собою, и производят постоянное взаимодействие силъ или дьятелей, проникающих ихъ.

Открытие законовъ лучистаго теплорода показало величайшее сходство между действиями этой материи и явлениями света; потому теплота принимается вообще, какъ действие происходящее отъ колебательнаго движения частиц тьла, сообщаемаго окружающимъ ихъ частицамъ при посредствѣ эфира.

Обыкновенные источники теплоты суть действия механическаго, электрическаго, молекулярнаго, химическаго и животнаго. Известно, что ударъ, трение, сжатие воздуха, действие молота на металлы извлекаютъ искры и воспаляютъ известныя тьла; разряжение электричества и токъ гальваническаго столба производятъ иногда столь сильную теплоту, что нагрвваютъ металлическую проволоку, расплавляютъ ее и даже улетучиваютъ.

Никакое соединеніе и никакое разложение не происходятъ въ природѣ безъ присутствія теплоты.

Мы опредѣлили роль, какую играютъ светъ въ мирѣ животномъ, показали, что онъ не есть дьятельная причина и главная сила оплодотворенія; — теплота, и въ особенности въ соединеніи съ влажностью, есть для всей земли источникъ, возбужденіе и непрерывное условіе жизни всехъ органическихъ существъ.

Электричество.

Электричество, подобно свету и теплотѣ, еще не опредѣлено, известны только действия его. Электричество занимаетъ теперь всехъ исследователей природы; открытия сдѣланныя на этомъ пути очень важны и объясняютъ многія до нынѣ неразгаданныя явленія. Это одинъ изъ могущественнѣйшихъ дьятелей природы, и едва ли не искомый элементъ всехъ элементовъ. Нынѣ уже многія теоріи объясняются посредствомъ электричества: образованіе света, теплоты, обращеніе тьлы небесныхъ, сила тяжести, обращеніе крови, соковъ, оплодотвореніе и т. д. нынѣ еще принадлежатъ къ разряду догадокъ, но ежеминутно можно ожидать, что какое нибудь важное, открытіе разоблачитъ и объяснитъ весь этотъ таинственный миръ.

Первое и важнѣйшее примѣненіе электри-

и tworzą ciągłą zmianę sił albo dьятaczy, które je przenikają.

Odkrycie praw ciepłика promienistego, okazało największe podobieństwo między skutkami tego płynu a zjawiskami światła; dla tego ciepło uważa się w ogólności jako skutek pochodzący z ruchu drgającego cząstek ciała, udzielanego cząstkom otaczającym za pośrednictwem eteru.

Źródłami zwykłymi ciepła są: działania mechaniczne, elektryczne, molekularne, chemiczne i żywotne. Wiadomo, że uderzenie, tarcie, ściśnienie powietrza, działanie młota na metale, wydobywają iskry i zapalają pewne ciała; wyładowania elektryczne, prąd stosu galwanicznego sprawiają ciepło niekiedy tak silne, iż rozgrzewają drót metalowy, topią go, a nawet ulatniają.

Żadne połączenie, żaden rozkład nie odbywa się w przyrodzie bez obecności ciepłика.

Sprawdziliśmy do właściwego znaczenia rolę, jaką odgrywa światło w świecie żyjącym, powiedzieliśmy, że ono nie jest przyczyną czynną, siłą główną zapładniania; — ciepło, a nadewszystko ciepło połączone z wilgocią, są dla całej ziemi źródłem, bodźcem, warunkiem koniecznym życia wszystkich jestestw organicznych.

Elektryczność.

Definicji elektryczności, tak jak światła i ciepła, nie mamy; mamy tylko jej działania. Elektryczność obecnie zajmuje wszystkich badaczy natury; odkrycia zrobione na tej drodze są nazbyt ważne i wyjaśniają wiele nieodgadniętych dotychczas fenomenów. Jest to jeden z najdzielniejszych działaczy natury, a bodaj czy nie jest owym elementem wszystkich elementów. Dziś już bowiem mamy wiele teoryj objaśniających się za pomocą elektryczności: tworzenie się światła, ciepła, obrótu ciała niebieskich, siły ciężkości, krążenia krwi, soków, zapładnienia i t. d. i lubo to są obecnie przypuszczenia, lecz lada chwila jakieś ważne odkrycie cały ten świat tajemniczy odłoni i wytłomaczy.

Pierwszym i najwazniejszym zastosowaniem elektryczności są bez wątpienia telegrafy. Dziwna, że najwyższa potęga materii, oddała pierwszą po-

чества составляют без сомнѣнія телеграфы. Удивительно, что могущественнѣйшая сила матеріи оказала первую услугу высочайшей силѣ духа, т. е. мысли человѣческой, и теперь эта мысль едва возникла на концѣ одного полушарія, съ быстротою молніи прорастаетъ весь міръ, и собственной силой въ преграды, встрѣчаемыя на пути, ниспровергаетъ, уничтожаетъ и сожигаетъ. Не менѣе важныя примѣненія электричества и животнаго магнетизма сдѣланы въ медицину.

Для объясненія электрическихъ явленій допускаютъ существованіе матеріи, наполняющей природу и состоящей изъ двухъ началъ, которыя будучи соединены сохраняютъ равновѣсіе, но дѣлаются электрическими тогда, когда въ томъ или другомъ нарушается равновѣсіе. Эти два начала называются электричествомъ *стекляннымъ и смолянымъ*, по причинѣ противоположныхъ свойствъ, обнаруживаемыхъ стекломъ и смолою.

Атмосфера заключаетъ въ себѣ электричество; сухой воздухъ, подобно стеклу, смолѣ и сѣрѣ, не имѣетъ электричества, но оно возбуждается въ немъ посредствомъ тренія. Чѣмъ суше воздухъ, тѣмъ онъ худшій проводникъ. Тѣла, напитанныя влажностью, дѣлаются очень хорошими проводниками электричества и наэлектризовываются посредствомъ прикосновенія.

Вода въ видѣ паровъ и тучи, берущія изъ нихъ свое начало, принадлежатъ къ хорошимъ проводникамъ.

Источниками атмосфернаго электричества служатъ: движеніе и смѣшеніе слоевъ воздуха разной температуры, растительная жизнь и испаренія, разложеніе химическихъ тѣлъ, водяные пары и углекислота, образующаяся при горѣніи тѣлъ; электрическая жидкость распространяется отъ земли въ атмосферу.

Молнія есть свѣтъ, производимый электричествомъ, при переходѣ изъ одной тучи въ другую, или изъ тучи въ землю.

Молнія во время жаровъ безъ грома, появляющаяся въ сумерки или въ ясныя ночи, по мнѣнію физиковъ, происходитъ отъ стремленія атмосфернаго электричества придти въ равновѣсіе съ земнымъ электричествомъ; при этомъ не слышно никакого звука, по причинѣ большой разсыянности и дальняго разстоянія. Нѣкоторые считаютъ ее отраженіемъ отъ атмосферныхъ сло-

стуге наибольшій силѣ духа, т. е. мысли чловека, и здѣсь та мысль заедвѣе сѣ почѣла на концѣ одной рѣпки, скоростью piorunu obiega swiat cały, a siła jego wszelkie napotkane na drodze zawady obala, niszczy i pali! Niemniej ważne są zastosowania w nauce lekarskiej elektryczności i magnetyzmu zwierzęcego.

Для выясненія зявискъ электричныхъ прижѣто бытносѣ плыну, rozlanego w naturze, złożonego z dwóch pierwiastków, które razem połączone, utrzymują się w równowadze, lecz stają się elektrycznymi gdy jeden lub drugi przeważa. Dwa te pierwiastki nazwano elektrycznością *szklaną i żywiczną*, z przyczyny własności przeciwnych, wywieranych przez szkło i żywicę.

Атмосфера zawiera w sobie elektryczność, powietrze bowiem tak jak szkło, żywica, siarka pozbawione wilgoci jest bezelektryczne, a przez tarcie wydobywa się z niego elektryczność. Powietrze jest tѣm gorszym przewodnikiem im jest suchsze. Ciała nasyczone wilgocią stają się bardzo dobrymi przewodnikami elektryczności i elektryzują się przez dotknięcie.

Woda w stanie pary, i chmury z nięj biorące swój początek, są bardzo dobrymi przewodnikami.

Źródłami elektryczności atmosferycznej są poruszenie i mieszanie się warstw powietrza różnej temperatury, życie roślinne i parowanie, rozkład chemiczny ciał, pary wodne i kwas węglowy powstające przez palenie się ciał, przenoszą w atmosferę płyn elektryczny wzięty od ziemi.

Блѣскавица jest to światło jakie sprawia elektryczność, przechodząc z jednej chmury do drugiej, lub też z chmury do ziemi.

Блѣскавице podczas upałów bez grzmotów pojawiające się przy zmierzchu lub podczas nocy pogodnych, według zdania fizyków pochodzą z usiłowania z jakimъ elektryczność atmosferyczna dąży do przyjścia do równowagi z elektrycznością ziemską i nie słycać przy nich żadnego huku, z przyczyny wielkiego rozpięzchnienia i odległości. Inni uważają za odbicie się od warstw at-

сѣ молніи, сверкающей во время бури, свирѣпящей подъ горизонтомъ.

Громъ. Громъ происходитъ отъ дрожанія воздуха, потрясеннаго электричествомъ. Эхо, отражающееся въ горахъ или лѣсахъ, значительно увеличиваетъ силу грома. Разница во времени между блескомъ молніи и громомъ можетъ доходить до 42, 47, 49 секундъ; кратчайшее продолженіе грома бываетъ отъ 5 до 4 и даже до 3 секундъ. Этимъ временемъ избѣряютъ разстояніе громовой тучи отъ наблюдателя, считая на это разстояніе столько разъ по 340 метровъ, сколько прошло секундъ между блескомъ молніи и громомъ.

Громовой ударъ. Когда молнія сверкнетъ между тучею и земнымъ предметомъ, то говорятъ, что *ударилъ громъ*. Если туча виситъ не высоко надъ землею, то она своимъ вліяніемъ разлагаетъ естественное электричество земли или воды, а по мѣрѣ того, какъ туча наполнена электричествомъ стекляннымъ или смолянымъ, она притягиваетъ противоположное электричество земли или воды.

Часто туча расходится или расплывается на водѣ безъ грома, и земное электричество возвращается къ своему естественному равновѣсію; но если искра выскочиваетъ между тучею наэлектризованною наприм. положительно и землею наэлектризованною отрицательно, тогда слѣдуетъ громовой ударъ въ тѣло, служащее ему проводникомъ.

Такими проводниками въ природѣ служатъ деревья, воды, башни и всякіе возвышенные предметы, металлы, и т. п.; изъ живыхъ существъ, молнія при одинаковыхъ условіяхъ, скорѣе убьетъ собаку или кошку, нежели чловека.

Находимыя воронкообразныя трубочки, громовыя стрѣлы, суть произведенія молніи, расплавленной кремь.

Всего лучше предохраняютъ отъ молніи громоотводы. Доказано, что это предохраненіе ограничивается только пространствомъ круга, начертаннаго лучемъ, равнымъ удвоенной проволоки громоотвода. Нѣкоторые естествоиспытатели утверждаютъ, что громовыя удары чаще случаются съ южной стороны зданія, что изъ лицъ сидящихъ рядомъ громъ чаще убиваетъ первое и послѣднее, а сидяція въ срединѣ испытываютъ менѣе сильный ударъ.

mosferycznych, błyskawic powstałych wśród burzy srożającej się pod poziomem.

Grzmot. Huk grzmotu pochodzi z drgania powietrza wstrząśniętego przez płyn elektryczny. Echo odbite w górach lub lasach znacznie sam huk powiększa. Przedział czasu między błyskiem a grzmotem może dochodzić do 42, 47, 49 sekund; najkrótszy trwać może 4 5 a nawet i 3 sekundy. Ten przedział czasu służy do wymierzenia odległości chmury gromowej od postrzegacza, licząc na tę odległość tyle razy po 340 metrów, ile upłynęło sekund między błyskiem a grzmotem.

Piorun. Gdy błysk następuje między chmurą a przedmiotem ziemskim, mowi się, że *piorun spada*. Gdy chmura znajduje się w niewielkiej wysokości nad ziemią, rozkłada ona przez swój wpływ elektryczność naturalną bądź ziemi, bądź wody, w miarę tego jak chmura jest naładowana elektrycznością szklaną lub żywiczną, przyciąga elektryczność przeciwną ziemi lub wody. Często chmura oddala się lub rozplywa na wodę bez grzmotu i elektryczność ziemska wraca do swęj równowagi przyrodzonej; lecz jeżeli iskra wylatuje między chmurą naelektryzowaną n. p. dodatnio a ziemią naelektryzowaną ujemnie, wtedy piorun spada i uderza w ciało słuzące mu za przewodnika.

Przewodnikami takimi w naturze są: drzewa, wody, wieże i wszelkie przedmioty znacznie wzniesione, metale, i t. p. z istot żyjących, piorun w równych warunkach prędzej uderza w psy, koty, jak w człowieka.

Znajdowane rurki lejkwate, piorunowce, są utworzone przez piorun, który stopił krzemionkę.

Najskuteczniej chronią od piorunów konduktory. Doświadczono, że one chronią tylko przestrzeń koła zakreślonego promieniem równym podwójnej wysokości pręta. Niektórzy badacze utrzymują, że piorun uderza najczęściej od strony południowej budynku, że z osób siedzących rzędem uderzenie piorunu najczęściej zabija pierwszą i ostatnią, środkowe doznają mniej gwałtownego działania.

По мнѣнію Франклина, во время бури не должно приближаться къ каминамъ, къ окнамъ, вещамъ позоченнымъ и ко всякимъ вообще мѣстамъ; столикъ, поставленный въ обширной комнатѣ на стеклѣ, и кровать повѣшенная на шелковыхъ снуркахъ всего лучше предохраняютъ. Не надобно близко подходить къ башнямъ, деревьямъ, колокольнямъ, а тѣмъ болѣе не должно звонить въ колокола и т. п.

В о д а.

Вода состоитъ изъ 2-хъ частей водорода и одной кислорода; химически можно разложить ее на эти начала и снова составить посредствомъ соединения ихъ. Вода известна намъ въ трехъ состояніяхъ: въ жидкомъ, летучемъ, какъ паръ, и твердомъ, какъ ледъ. Вода иногда заключаетъ въ себя много другихъ, растворившихся тѣлъ, солей и газовъ, отчего изменяется ея вкусъ и пригодность.

Въ температурѣ во 100 градусовъ и подъ атмосфернымъ давленіемъ въ 28 дюймовъ, вода кипитъ и превращается въ пары, причемъ объемъ ея увеличивается въ $1\frac{7}{10}$ разъ; въ температурѣ 0° замерзаетъ и увеличивается въ объемъ на $0\frac{1}{20}$; оттого ледъ плаваетъ по верху воды. Велѣдствие этого увеличенія объема, вода при замерзаніи разрываетъ предметы, оттого промокшія крыши во время мороза трескаются, и мы говоримъ, *трескуцій морозъ*.

Росою называется осадокъ водяныхъ паровъ, оставшихся на предметахъ. Роса происходитъ тогда, когда тѣла, испуская изъ себя ночью теплоту, становятся холоднѣе окружающаго ихъ воздуха, и такъ какъ здѣсь всегда бываетъ часть водяныхъ паровъ, то эти пары, находясь въ соприкосновеніи съ предметами холоднѣйшими ихъ, обращаются въ капли и осѣдаютъ въ видѣ росы. Холодныхъ вечернихъ паровъ не должно смѣшивать съ росою; они происходятъ изъ капель мелкаго дождя, идущаго вечеромъ во вредъ большихъ жаровъ. Когда сырой воздухъ охлаждаетъ, немедленно по захожденіи солнца, водяные пары не могутъ удержаться въ цѣлости, часть ихъ сгущается и осѣдаетъ внизъ.

Туманы. Когда въ сыромъ воздухѣ водяные пары превращаются въ капли, тогда образуются туманы и облака. Со времени Галлея

Według Franklina w czasie burzy nie należy zbliżać się do kominów, do okien, do złoceni i wszelkich metali; столикъ поставiony w obszernej staney na szkłe, łóżko zawieszone na sznurach jedwabnych najwięcej zabezpiecza. Należy nie zbliżać się do wież, drzew, dzwonnicy, a tѣmъ bardziej we dzwony i t. p.

W o d a.

Woda składa się z 2-ech części wodorodu a 1-jej kwasorodu, może być rozłożona chemicznie na te pierwiastki i znów przez ich połączenie utworzona. Wodę znamy w stanie płynnym, w stanie lotnym jako parę i stałym jako lód. Woda zawiera jeszcze może w sobie wiele innych ciał rozpuszczonych, soli, gazów, co zmienia jej smak i użyteczność.

W 100 stop. temperatury i pod ciśnieniem atmosferycznym 28 cali, wrze i przechodzi w stan pary, przy czem powiększa swoją objętość $1\frac{7}{10}$ razy; w temperaturze 0° marznie i wtenczas powiększa swoją objętość o $\frac{1}{20}$ i stąd lód pływa na powierzchni wody. Skutkiem to tego powiększania swjej objętości, woda marznąc rozsada przedmioty, stąd to dachy napojone wilgocią podczas mrozu pękają, i mówimy *mroz trzaskający*.

Rosą nazywamy skroplenie się pary wodnej osiadłej na przedmiotach. Następuje to, gdy przedmioty ulaniając z siebie w noc ciepłok, stają się zimniejsze od otaczającego powietrza; a ponieważ to ma zawsze w sobie część pary wodnej, przeto taż para, będąc w zetknięciu z przedmiotami zimniejszemi, skrapla się i osiada na nich w postaci росы. Pary chłodnej wieczornej nie należy mieszać z rosą; powstaje ona z kropel deszczu drobnych, spadającego z wieczora w czasie wielkich upałów. Gdy powietrze wilgotne oziębi się, zaraz po zachodzie słońca, para wodna nie może się utrzymać w całości, część jej zgęszcza się i opada.

Mgły. Gdy w powietrzu wilgotnym para wodna się skrapla, wtedy tworzą się mgły i chmury. Od czasu Halley'a cząsteczki składające mgłę uważają

яко kulki wydrążone naksztalt baniek mydlanych. Mgły tworzą się w zupełnie odmiennych warunkach jak rosa, t. j. gdy temperatura wód i ziemi jest wyższa od temperatury powietrza, dla tego mgły najczęściej widzimy na wiosnę i w jesieni, z rana i w wieczor i wstępując do dolin.

Chmury są to samo, co mgły, w różnych odległościach od ziemi zawieszone, często tak nisko, że się ocierają o szczyty wież. Kształty ich są także rozmaite; ruch im nadają prądy powietrza atmosferycznego.

Śnieg jest to para wodna zmarzła i formująca się w płatki kształtów prawidłowych.

Goleńdź tworzy się z deszczu bardzo drobnego, który marznie zaraz od zimna ziemi.

Krupy padające niekiedy powstają z wody zmarzłej, złożonej wewnątrz z małych igielek pokrzyżowanych, które pokrywa powłoka zmarzła dość twarda.

Grad, podług teorii Volty, tworzy się następnie. Promienie słońca padając na powierzchnię górną chmury bardzo gęste, sprawiają w niej nadzwyczajne parowanie, mogące wywołać dość silne zimno dla zmrożenia wody; to założywszy przyjmuje się, że krople wody zmarzłe znajdują się pomiędzy dwiema chmurami przeciwnych elektryczności; małe kuleczki spadają wtedy na chmurę niższą i pokrywają się nową warstwą lodu, a zabierając elektryczność z tej chmury, są od niej odpychane, gdy tymczasem chmura górną je przyciąga; te same skutki powtarzają się w tej górnej chmurze: kuleczki gradu, odpychane i przyciągane po wiele razy, zwiększają się tym sposobem przez warstwy kolejne, aż dopóki chmury nie utracą swojej elektryczności, albo aż je wiatr spędzi do odległości, gdzie już siła przyciągająca staje się niedostateczną; odtąd kuleczki zostawione własnemu ciężarowi, spadają szybko na ziemię.

Deszcz następuje wtenczas, gdy pęcherzyki chmur skroplone przez zimno, łączą się w kuleczki płynne cięższe od powietrza, i spadają na ziemię.

Воздухъ.

Атмосфера есть слой воздуха, окружающий землю со всехъ сторонъ; голубой цвѣтъ ея называется твердію, которой цвѣтъ становится темнѣе, по мѣрѣ того, какъ мы будемъ подниматься на высокія горы, въ небесныхъ высотахъ все пространство должно казаться чернымъ. Атмосфера (воздушная) похожа на земной шаръ, который обнимаетъ и вмѣстѣ съ нимъ совершаетъ дневное и годовое движеніе; атмосфера, подобно землѣ, вѣроятно представляетъ шарообразную форму, сдвоенную у полюсовъ и выпуклую подъ экваторомъ. Высоту атмосферы обозначаютъ приблизительно въ $\frac{5}{100}$ діаметра земнаго шара. Наблюденіями, сдѣланными на возвышенностяхъ мѣстахъ, доказано, что воздушные слои бываютъ различной плотности.

Воздухъ, составляющій атмосферу, состоитъ изъ 21 части кислорода и 79 азота относительно объема, или точнѣе по вычисленіямъ Дюма и Буссеніа изъ 20,8 частей кислорода и 79,2 азота; сверхъ того онъ заключаетъ въ себѣ углеродный газъ въ пропорціи изменяющейся отъ 10,01 до 0,005, частицы азотной кислоты, аммоніака, іода и наконецъ водорода, происходящаго по всей вѣроятности отъ разложенія воды на большихъ высотахъ.

Воздухъ оказываетъ постоянное давленіе на всѣ тѣла, находящіяся на поверхности земли, и на воды; подлежа въ свою очередь давленію вышнихъ слоевъ, не смотря на упругость, отъ силы сего давленія онъ можетъ быть уменьшенъ на десятую часть своего объема.

По этимъ даннымъ исчислено, что человекъ средняго роста носитъ на себѣ тяжесть атмосферы равную 17,000 килограммовъ (42,000 фун.). Рыбы живутъ въ глубокихъ морскихъ безднахъ; такъ какъ 32 фута воды показываютъ тяжесть атмосферы, то выходитъ, что рыбы подвержены давленію въ 50 или во 100 разъ большому: не смотря на то, они живутъ свободно и движутся легко.

Барометръ опредѣляетъ въ точности тяжесть атмосфернаго столба.

О вихряхъ, вихряхъ и ураганахъ.

Атмосфера рѣдко находится въ спокойномъ состояніи; нарушеніе равновѣсія ея, причиняемое

Повіетрзе.

Атмосфера jest owa warstwa powietrza otaczająca ziemię ze wszystkich stron; jej kolor lazurowy nazywano firmamentem, który przybiera błąkit coraz ciemniejszy, w miarę jak się wznosimy coraz wyżej na wysokie góry, w większej jeszcze wysokości nieba cała przestrzeń powinna się wydawać czarna. Atmosfera (powietrzna) podobna jest do kuli ziemskiej, którą obejmuje i razem z nią odbywa bieg dzienny i roczny; powietrzna pokazuje zapewne, równie jak ziemia, kształt sferoidalny spłaszczonej pod biegunami a wypukłej pod równikiem. Wysokość powietrzni oznaczono przez przybliżenie: oceniają tę wysokość na $\frac{5}{100}$ średnicy kuli ziemskiej. Warstwy, z których się powietrze składa, są różnej gęstości, jak to postrzeżenia czynione na górach okazały.

Powietrze tworzące atmosferę składa się z 21 części kwasorodu, a 79 saletrorodu co do objętości, albo ściślej podług oznaczeń Dumasa i Boussingaulta, 20,8 części kwasorodu, a 79,2 saletrorodu; zawiera nadto gaz kwas węglowy w stosunku zmiennym od 10,01 do 0,005, ślad kwasu saletrowego, amonijaku, jodu i nareszcie wodorodu, pochodzącego według wszelkiego podobieństwa z rozkładu wody w wielkich wysokościach.

Powietrze wywiera ciśnienie stałe i znaczne na wszystkie ciała na powierzchni ziemi i na wody; samo nawet podlega ciśnieniu warstw wyższych, a lubo się opiera ciśnieniu, mocą swęj sprężyłości, można je jednak zmniejszyć o dziesiątą część jego objętości.

Podług tych danych wyrachowano, że człowiek średniego wzrostu unosi na sobie ciężar powietrzni wyrównywający 17000 kilogramów (42000 funt. polsk.). Ryby żyją w głębokich otchłaniach morskich; ponieważ 32 stop wody wystawiają ciężar powietrzni, wypada zatem, że ryby są poddane ciśnieniu 50 albo 100 razy większemu; mimo to jednak ich czynność życia odbywa się swobodnie i poruszają się z łatwością.

Barometr wystawia zupełnie ciężar kolumny powietrza.

O wiatrach, trąbach i huraganach.

Atmosfera rzadko znajduje się w stanie spokojnym; przerwanie jej równowagi, sprawione

zmienieniami temperatury, производитъ вѣтеръ. Вѣтеръ есть воздухъ, движущійся въ извѣстномъ направленіи. Вѣтры обыкновенно раздѣляютъ на періодическіе и на случайные или неправильные; первые, имѣющіе особенную важность для мореплавателей, суть вѣтры постоянно дующіе и называемые пассатными, также суховитные вѣтры (муссоны) и легкіе вѣтерки.

Теорія вѣтровъ не объяснена достаточно, и наука въ этомъ отношеніи не вышла еще изъ предѣловъ догадокъ.

Мы сказали, что всякое нарушеніе равновѣсія въ состояніи атмосферы даетъ начало вѣтрамъ: испаренія воды на обширномъ пространствѣ, скорое стуженіе водяныхъ паровъ, образованіе облаковъ, а преимущественно изліянія ихъ на пространства нѣсколькихъ сотъ миль должны доставлять вѣтрамъ постоянную пищу; но случается, что обильнымъ дождямъ не всегда сопутствуютъ большіе вѣтры.

Начало вѣтровъ удобнѣе можно изъяснить изъ неодинаковой температуры между слоями воздуха въ разныхъ сферахъ.

Равнымъ образомъ къ причинамъ образованія вѣтровъ, безъ всякаго сомнѣнія, принадлежитъ исторія тифоновъ, бурь, урагановъ и всѣхъ огневыхъ явленій, которыя на крыльяхъ своихъ несутъ и, проходя, разсеваютъ ужасъ и опустошеніе.

Тифоны, бури и ураганы суть массы воздуха, воды, иногда песка, которыя поднимаетъ, собираетъ, мчитъ и бросаетъ электрическая матерія.

ПРИЗНАКИ ЯСНОЙ ПОГОДЫ,

ХОЛОДА, МОРОЗА, ТЕПЛА, ОТПЕЧЕНИ И ЗАСУХИ.

A. По наблюденіямъ надъ солнцемъ и другими небесными тѣлами.

Восходъ и закатъ солнца суть главные признаки погоды. Если послѣ дождливаго дня солнце заходитъ ясно и чисто, то можно ожидать хорошей погоды, равно какъ если солнце садится среди золотисто-желтоватыхъ облаковъ. Если послѣ тихой ночи солнце восходитъ ясно, но не ярко, если принимаетъ кровавый цвѣтъ и какъбы приреченъ прежде заката въ туманъ, то это знакъ продолжительной засухи. Если луна свѣтитъ ярко и послѣ новолунія рога ея представляются

zmianami temperatury, daje początek wiatrom. Wiatr można tak określić: jest to powietrze poruszające się w pewnym kierunku. Zwykle dzielą wiatry na peryodyczne i na przypadkowe lub nieprawidłowe; pierwsze tak ważne dla nauki żeglarskiej, są to wiatry statecznie wiejące, czyli tak zwane alizejskie, oraz wiatry lądowe (mussony) i lekkie powiewy.

Teoria wiatrów daleką jest od tego, aby zupełnie zaspokoila umysł, a nauka pod tym względem nie postąpiła dalej nad same domysły.

Powiedzieliśmy, że wszelkie przerwanie równowagi w stanie atmosfery, daje początek wiatrom: parowanie wód na obszernej przestrzeni, szybkie zchłodzenie się par wodnych, tworzenie się chmur, a nadewszystko ich skraplanie na przestrzeni wielu set mil, musi wiatrom dostarczać ciągłego żywienia; lecz nie zawsze tak się dzieje, i niekiedy deszczom obfitym nie towarzyszą wielkie wiatry.

Łatwiej tłómaczy się początek wiatrów za pomocą różnicy temperatury, pomiędzy warstwami powietrza w różnych strefach.

Równie do przyczyn tworzących wiatry, do wielkiego działacza powietrza i materji, należy bez żadnej wątpliwości historia trąb, burz, huraganów i wszystkich zjawisk ognistych, które na swoich skrzydłach unoszą i rozsiewają swém przejściem przestrach i spustoszenie.

Trąby, burze, huragany, są to masy powietrza, wody, niekiedy piasku, które miota, zgromadza, unosi i rzuca płyn elektryczny.

ZNAKI POGODY,

ZIMNA, MROZU, CIEPŁA ODWILŻY I SUSZY.

A. Z uwagań słońca i innych ciał niebieskich.

Wschód i zachód słońca są najpięrszemi znakami pogody. Jeśli po dniu dżdżystym słońce zachodzi jasno i wesoło, można się wtedy spodziewać pogody, równie jeżeli zajdzie wpośród obłoków złotisto-żółtawych. Jeśli po nocy pogodnej słońce jasno lecz nie jaskrawo wschodzi, jeżeli przybiera kolor krwisty i niejako znika wczesnie przed zachodem w zadymioném powietrzu, jest to znakiem długiej suszy. Jeśli księżyc ma blask żywy i po nowiu widzimy jego rogi ostro zakoń-

заостренными, то можно ожидать прекрасной и продолжительной погоды летом, а зимой мороза. Небо усыянное звездами и какъбы осыпанное искрами, означает ясную погоду, а зимою морозъ.

Падение свѣтлыхъ полосъ изъ атмосферы (по мнѣнію народа падающія звезды) чаще бываетъ во время продолжительной засухи, но послѣ обыкновенно сопровождается бурей и громомъ.

Б. По наблюденіямъ надъ облаками и другими воздушными явленіями.

1) *Ясная погода.* а) По облакамъ. Разсѣяніе облаковъ въ воздухѣ обыкновенно считается признакомъ ведра, и тѣмъ вѣрнѣе, чѣмъ медленнѣе происходитъ это разсѣяніе. Если летомъ вдругъ появятся малыя тучки, по полудни начинаютъ расходиться и къ вечеру совершенно прояснятся, то несомнѣнно на нѣсколько дней будетъ прекрасная погода.

Если послѣ дождя облака спускаются низко, какъ бы ползуть по землѣ, то это предвѣщаетъ ведренную погоду. Если во время захождения солнца мы замѣчаемъ облака золотистаго цвѣта, которыя немедленно расходятся, или когда небо покрыто бываетъ мелкими облачками на подобіе ряби на водѣ, то это предвѣщаетъ ясную погоду на слѣдующій день.

б) По туману. Если туманъ утромъ спадетъ на землю, то это знакъ хорошей погоды; тоже самое, когда во время ненастья туманъ вѣтаетъ надъ землею.

в) По дождю. Дождь передъ восходомъ или немедленно послѣ восхода солнца, навѣрно предвѣщаетъ ясную погоду по полудни.

г) По росѣ. Обильная роса утромъ, при тихомъ и ясномъ небѣ, означаетъ хорошую погоду, равно какъ если роса показывается рано передъ вечеромъ.

д) По вѣтру. Перемена направленія вѣтра во время ненастья или пасмурнаго неба, предвѣщаетъ скорое наступленіе ясной погоды. Восточные и сѣверовосточные вѣтры, дующіе изъ странъ, отдаленныхъ отъ морей, гдѣ климатъ самый холодный, бываютъ очень сухіе летомъ, а зимою очень холодные.

е) Если молнія сверкаетъ вечеромъ во время яснаго неба, то это признакъ ясной погоды и тепла.

czone, to możemy się spodziewać pięknej i długiej pogody w lecie, a mrozu w porze zimowej.

Niebo usiane gwiazdami, jak mówią wyiskrzzone, oznacza pogodę, a w zimie mróz.

Spadanie światełek z atmosfery (według ludu gwiazd) lubo najczęściej bywa w czasie suszy i długiej pogody, przecież potem zwykle nastąpi burza z gromami.

В. Z uważania chmur i innych zjawisk w powietrzu.

1) *Pogoda.* а) Z chmur. Niknienie chmur w powietrzu jest zwykłym znakiem pogody, i to tѣm pewniejszym, im się to odbywa powolniej. Jeżeli w lecie, raptownie powstaną chmury małe, po południu zaczną się rozchodzić i do wieczora zupełnie się wypogodzi, można być pewnym na dni kilka pięknej pogody.

Jeśli po deszczu chmury spuszczaają się na dół, że zda się, iż toczą się po ziemi, wróży to pogodę. Podczas zachodu słońca gdy spostrzegamy chmury złotego koloru, które zaraz nikną, lub gdy niebo pokryte drobnymi naksztalt marszczek na wodzie obłoczkami, wróży to pogodę na dzień następny.

б) Z mgły. Gdy mgła z rana spada na ziemię, jest to znakiem pogody. Toż samo gdy podczas śloty ukazuje się mgła po nad ziemią.

в) Z deszczu. Deszcz padający przed wschodem lub zaraz po wschodzie słońca, wróży niemylnie pogodę po południu.

г) Z rosy. Obfitość rosy z rana, przy spokojnym powietrzu i wypogodzonym niebie, jest znakiem pogody, również gdy rosa wcześniej przed wieczorem okazuje się.

д) Z wiatru. Zmiana kierunku wiatru podczas śloty lub zachmurzonego nieba, zapowiada rychłą pogodę. Wiatry wschodnie i północno-wschodnie pochodzące ze stron, gdzie są najodleglejsze morza i klimat najzimniejszy, bywają najsuchsze i najpogodniejsze w lecie, w zimie zaś bardzo mroźne.

е) Gdy błyska nad wieczorem w czasie pogodnego nieba, jest to znakiem pogody i ciepła.

2) *Zasucha.* Если ясная погода продолжается цѣлую недѣлю, и вѣтеръ въ то время будетъ постоянно съ юга или востока, то затѣмъ наступитъ засуха, которая бываетъ тѣмъ продолжительнѣе, чѣмъ чаще во время ведра собиралось на дождь и снова проявлялось. Если Февраль бываетъ дождливъ, то часто слѣдуетъ такая же весна и лето, а если ясный, то предвѣщаетъ засуху.

3) *Морозъ,* начинающійся съ восточнымъ вѣтромъ, обыкновенно продолжается долго. Если въ пасмурное зимнее время небо проясняется въ той сторонѣ гдѣ зашло солнце, то это предвѣщаетъ морозъ. Тоже самое, когда вода изъ подъ льда выливается наверхъ.

4) *Оттепель.* Если снѣгъ идетъ большими хлопьями и вѣтеръ измѣняется преимущественно на южный, то послѣ трехдневныхъ сильныхъ морозовъ обыкновенно наступаетъ оттепель.

В. По наблюденіямъ надъ барометромъ.

Возвышеніе ртути въ барометрѣ въ ненастную погоду, особенно если ртуть поднимается по немногу, означаетъ ясную погоду, и это тѣмъ вѣрнѣе, если возвышеніе происходитъ во время дождя или тумана. Если въ ненастное время барометръ будетъ возвышаться въ продолженіи двухъ или трехъ дней, то можно ожидать продолжительнаго ведра. Пониженіе стрѣлокъ въ гигрометрѣ, высекаиваніе устроенныхъ тамъ фигуръ и т. п. означаетъ сухость воздуха и ясную погоду.

Г. По наблюденіямъ надъ неодушевленными предметами.

Дымъ, улетающій изъ трубъ прямо вверхъ, ярко горящее на очагѣ пламя, ослабленіе натянутыхъ веревокъ, сухость соли, меньшее количество ржавчины на желѣзныхъ вещахъ, означаютъ сухость воздуха и ясную погоду.

Д. По наблюденіямъ надъ растеніями.

Изобиліе ягодъ на кустарникахъ осенью предвѣщаетъ суровую зиму. Обиліе соковъ подъ корою деревъ, весной, предвѣщаетъ продолжительную ясную погоду. Сорная трава, известная подъ именемъ мокрицы или птичьего салата (alsine modia), на ведро поднимаетъ утромъ свои маленькіе бѣлые цвѣточки и открываетъ ихъ, а передъ наступленіемъ дождя цвѣточки ся опу-

2) *Susza.* Jeżeli pogoda trwa cały tydzień, a wiatr w tym czasie wieje ciągle z południa lub wschodu, następuje potem susza, która trwa tѣm dłużej, im częściej w ciągu trwania pogody zbiegało się na deszcz i znów się wyjaśniało. Jeżeli miesiąc luty jest dżdżysty, takaż sama często wypada wiosna i lato; lecz jeśli jest pogodny, to wroży suszę.

3) *Mróz,* który się rozpoczyna z wiatrem wschodnim, trwa zwykle przez długi czas. Jeżeli w czasie pochmurnym zimowym niebo wyjaśnia się w stronie gdzie słońce zaszło, to jest przepowiednią mrozu. Również kiedy z pod lodu woda na wierzch wylewa.

4) *Odwilż.* Не разы снѣгъ падаетъ въ великихъ количествахъ и вѣтеръ сменяется мianowicie на południowy, tudzież po trwaniu trzech-dniowym nazbyt silnych mrozów, odwilż zwykle następuje.

С. Z uważania barometru.

Podnoszenie się żywego srebra w barometrze podczas śloty, zwłaszcza jeśli to podnoszenie następuje z wolna, oznacza pogodę, i to tѣm pewniej, jeśli to podnoszenie odbywa się podczas deszczu lub mgły. Jeżeli podczas ciągłej śloty barometr się będzie podnosił przez dwa lub trzy dni, można się spodziewać długiej i trwałej pogody. Opadanie się wskazówek na hygrometrze, wysuwanie się urzędzonych figurek i t. p. oznacza osuszenie się powietrza i pogodę.

Д. Z uważania rzeczy martwych.

Dym unoszący się z kominów prosto w górę, płomień palący się na ognisku jasno i prosto, zwolnienie się naciągniętych sznurów, suchość soli, nie tak silne rdzawienie przedmiotów żelaznych, oznacza suchość powietrza, a stąd i pogodę.

Е. Z uważania roślin.

Wielka obfitość jagód na krzewach w porze jesienniej, zapowiada silną zimę. Obfitość oskoły za korą drzew na wiosnę zapowiada długą pogodę. Roślina znana jako chwast pod nazwą mokrzyca, sałaty ptasięj (alsine modia) wznosi na pogodę z rana swoje małe białe kwiateczki i one otwierają się, a jeżeli ma nastąpić deszcz, to kwiatki jej są zwiśnięte i zamknięte. Nogietek deszczowy (calendula plu-

скаются и закрываются. Дождевые поготки (*salendula pluvialis*) открывают свои цветки на ясную погоду около половины осьмого часа утром до 4 часов по полудни, а если цветков тотъ передъ 7 часами утромъ закрыть, то надобно ожидать после обѣда дождя. Тоже обнаруживаютъ и обыкновенные колокольчики.

Е. По наблюдениамъ надъ пауками и на- сѣкомыми.

Пауки, особенно большіе, которые ткуть круглыя тенета, если появляются въ значительномъ количествѣ, раскидываютъ большіе круги, и не довольствуются дѣланіемъ одного, но каждый старается въ продолженіи ночи растянуть ихъ нѣсколько, также пауки, растягивающіе по угламъ избы горизонтальныя и сверху выпуклыя сѣти, предвѣщаютъ ясную погоду, если выставляютъ голову изъ своей засады съ вытянутыми впередъ ножками, а если черезъ ночь увеличиваютъ свою сѣть и очень далеко выставляютъ ножки, то можно ожидать продолжительнаго ведра. Зимніе пауки, которые въ холодное время причуды въ домахъ для производства тамъ обыкновенной своей работы, и которые никогда не появляются въ большомъ числѣ, предвѣщаютъ холодъ, если ночью дѣлаютъ новыя сѣти. Холодъ будетъ рѣзкій и продолжительный, если они растягиваютъ много сѣтокъ одна надъ другими, а еще болѣе суроваго времени слѣдуетъ ожидать, если пауки выходятъ изъ своихъ угловъ, быстро бѣгаютъ съ мѣста на мѣсто и непрерывно стараются завладѣть прежде сдѣланными удобными сѣтями. Эти признаки обнаруживаются за 12 и 15 дней передъ наступленіемъ холода, какъ видно изъ исторіи Катрмера Дижонвала, который преимущественно занимается наблюдениемъ пауковъ относительно предвѣщанія по нимъ воздушныхъ перемѣнъ, во время заключенія въ темницѣ, въ Голландіи. Летаніе навозныхъ жуковъ вечеромъ, весной и лѣтомъ, означаетъ ясную погоду на другой день. Паутина, носящаяся въ воздухѣ осенью и разстилающаяся по изгородямъ и жнивямъ, означаетъ постоянное и продолжительное ведро. Если муравьи выставляютъ лѣтомъ большіе муравейники, то можно ожидать скорой и суровой зимы.

Ж. По наблюдениамъ надъ червями, ры- бами и гадами.

Если долго будетъ стоять хорошая погода,

salis) открываетъ свой квіат на погоду передъ 7½ рано а ма го отwarto do 4 po południu: jeśli więc przed godziną 7 z rana ten kwiat jest zamknięty, spodziewać się deszczu przed wieczorem. To samo okazują i zwyczajne powoje.

Г. Зуваженія паяжковъ и оводовъ.

Паяжкі, звычайна вялікіе, ктore робя сяткі калістэ, гды сѣ паказуя ў значнай лічбе, кіды разтачаюць вялікіе кола, і кіды не прастаюць на зробленіу аднаго, але кожды стара сѣ прыз ное уснуць іхъ кілка, паяжкі, ктore ў каіахъ ізбы робя позіоме і з гору вклясе сяткі, прэпавідаюць погоду, гды маюць выхылаюу глoвoу з крывoўкі і выцягнутае напруд ногі, а кіды пауікшаюць прыз ное своіе сяткe і кіды выцягаюць бардо swe ногі, можна з тeго сподзівач сѣ твaтeй погоды. Паяжкі зімoвe, ктore пoдeчас прыкрeй пory, учікаюць до міeшкaн лудзкіх діа oдбывама там звыкляе своіе прае і ктore нe oказуюць сѣ ніды ў вялікeй лічбе, запавідаюць зімнo, іeжeлі прыз ное робя нoвe сяткі. Зімнo тo бeдзье oстрe і твaтe, іeжeлі робя влe сяткe аднe над другіeмi, а тeм прыкрeйшeй налeжыць oчeківач пory, кіды паяжкі тe выхoдзюць зe своіeх каіoв, прэбегаюць спрeшнe з міeсца на міeсцe, oраз вaлчюць з soba o пoсладаніe сяткe давнeй зробіoных і догоднeй уміeшчeных. Тe знaкi oказуюць сѣ нeкіды на 12 луб 15 днe прыз ма-жачeм наступіць зімнeм, прызнаюмнeй іe сѣ тo oказуюць з історыі пана Quatremere Disjonval, ктore сѣ сшeчeгoлнeй займoвaў уважачeм паяжкoв, пoд вглeдeм прэпавідама з нeх зміaн пoвтрэра, бeдaчe увіeжыoнy ў Hoллaндыі.— Лaтaнe крoвeк гнoювых (жукoв) вeчeрeм зeчасіe вoснy і лaтa, знaчыць пoдeгe нaзaжyтр.— Паяжчынa oнoшaчa сѣ пo пoвтрэру ў пoрчe іeсіeннeй і чeпiячa сѣ пo плoтaч, счeіeрмскaч, знaчыць сaтa і длугa пoдeгe.— Іeжeлі мрoўкі взнoшюць ў лeіe вялікe мрoўіска, мoжнa сѣ сяд спoдзівач рычкeй і мoцнeй зімy.

Г. Зуваженія робаства, рыбъ и плавовъ.

На прекрасную и стаю погоду, пиявки трzymane

то пиявцы, содержимыя въ стеклянной посудѣ, лежать на днѣ свернувшись безъ движенія и бывають совершенно спокойны. Зимой подобное состояние ихъ предвѣщаетъ морозъ, а лѣтомъ ведро. Тоже замѣчаютъ и надъ древесною лягушкою, содержимой въ посудѣ для предвѣщанія погоды. А пискари въ этомъ отношеніи еще вѣрнѣе предсказатели, нежели пиявцы и древесная лягушка. Передъ ясною погодою лягушки и тѣмъ подобныя гады, особенно имѣющіе подъ брюхомъ красноватая пятна, пріятно квакають въ водѣ, въ мѣстахъ отдаленныхъ отъ человѣческихъ жилищъ. Если они хоромъ ночью отзываются въ прудахъ, то и это предвѣщаетъ хорошую погоду.

З. По наблюдениамъ надъ птицами.

Ранніе перелеты дикихъ гусей и другихъ птицъ весной, предвѣщаютъ скорое наступленіе тепла а осенью холода, особенно если весной гуси летятъ высоко, а осенью низко. Если малыя птицы собираются стадами въ концѣ лѣта, или осенью, то обыкновенно это бываетъ признакомъ скорого наступленія холода.— На хорошую погоду жаворонки взвиваются высоко и поютъ громко, ласточки также летаютъ высоко. Высокій полетъ ворона утромъ и громкое карканье его въ ненастную погоду предвѣщаетъ ведро. Частое пѣніе пѣтуховъ въ ненастьѣ означаетъ скорое наступленіе хорошей погоды, въ морозное время оттепель, а во время оттепели морозъ. На хорошую погоду свистель держится земли и не щебечетъ; затихаетъ также подорожникъ и овсянка. Крикъ совы во время дождя предвѣщаетъ скорое наступленіе хорошей погоды. Если куры садятся рано на насѣть, то это означаетъ хорошую погоду.

И. По наблюдениамъ надъ животными и людьми.

Сильный и частый лай собакъ ночью обыкновенно предвѣщаетъ перемѣну погоды. Если летучія мыши показываются вскорѣ по захожденіи солнца и въ большемъ числѣ противъ обыкновеннаго, и притомъ летаютъ до глубокой ночи, то можно ожидать ясною погодою и тепла на слѣдующій день. Если будемъ гладить кота въ потемкахъ, и на концахъ волосъ его показывается искры и еще слышится подъ рукою какъ будто трескъ, то это признакъ сухаго времени, а зимой

въ стеклянномъ сѣтѣ, лежy на днe звинeтe безъ ру-чу, і zachowują sіe jak najspokojnіeј. W zimo- wеј porze zachowują sіe podobnіe na mróz, jak w letnіeј na pogodę.— Podobnіeј spravuje sіe żabka drzewna, trzymana w naczynіu dla przepowiadania pogody.— Piskórcze zaś mają być w tym względie jeszcze pewnіeјszemi przepowiadaczami, jak pijawki і żabka drzewna. Na pogodę żaby і t. p. płazy, szczeęólnіe te, co mają pod brzuchem czerwonaе plamki, (*bufo igneus*), przyjemnіe skrzeczają w wodzіe, w mіeјscach odległych od mіeјszkań ludzkіch.— Odzywane sіe w nocy chórem żab w stawach, zapowіada także pogodę.

Н. Зуваженія птаства.

Указаніе сѣе вeчeрнe дзкіхъ гeсi і ннeгo птаства ў пoрчe вoсeннeј, запавіда блізкe ціeплo, а ў іeсіeннeј зімнo, звышчa зeжeлі ў пoрчe піeрвшeј лoт гeсi јeст вoсoкi, а ў другіeј ннзкi.— Збiрaннe сіe малыхъ пташатъ ў грoмaды на кoнцe лaтa, луб ў іeсіeнi, јeст звыкляe знaкeм блізкeгo зімнa.— На пoдeгe skowronki вoсoкo сіe вzbі- јaю і wesoлo спіeвaю, јaскoлкі тaкжe лaтaю ў гoрчe.— Wысокі лoт крукa з rana і глoснe јeгo krakanіe ў чaсie нeпogodнyм запавіда чaс піeкнy.— Чeстe pianіe kogutów пoдeчас слoтy, wрoжy рычлy пoдeгe, пoдeчас мрoзу oдwілż, а пoдeчас oдwілży mróz.— Na pоdę dzierlatka, czyli śmiecіuszek, trzyma sіe cіcho і spokojnіe trznadel і pоśwіerka.— Głoс sowy пoдeчас deszczu zwіastuje bліzka pоdę.— Kury gdy zawczasu sіadają na noc, to oznacza pоdę.

И. Зуваженія звierzatъ и ludzi.

Шчeкaннe мoцнe і чeстe псoвъ ў нoцy, wрoжy pospoлчeіe oдmіaнe пoвтрэра.— Кіды нeтoпeрчe вeчeрнe пoкaзуюць сіe пo захoдзіe слoнca і ў віeкшeј лічбe ннзъ звычaјннe, а до тeгo лaтaю длугo ў нoц, мoжнa з тeгo спoдзівач сіe погоды і cіeплa на дзіeн настeпнy. Іeжeлі глaсчeчaчe кoтa ў cіeмнoсці, кoнцe јeгo влoсoв oказуюць сіe шwіeт- nemi і кіды дaјe сіe слышeчe, пoдeчас тeгo глaска- nіa, нeјaкіe трзeщeчeннe пoд рeкa, јeст тo знaк су- szy, а ў зіміe мрoзу.— Uстaјaчe darcіe ў cчoн-

мороза. Ломъ въ костяхъ у лицъ страдающихъ ревматизмомъ, а также у раненныхъ, есть несомнѣнный признакъ скорого ненастья. Если кро-ты роются близко къ поверхности земли, такъ что ихъ можно ловить, то это также признакъ ненастья.

ПРИЗНАКИ СЛЯКОТИ, ДОЖДЯ И СНѢГА.

A. По наблюденіямъ надъ солнцемъ и другими небесными тѣлами.

Блесковатый блескъ, показывающійся вокругъ солнца, луны и звѣздъ есть признакъ дождя. Если зимою показывается близъ туманнаго солнца другія подобныя ему свѣтила, называемыя двойными солнцами, то это предвѣстіе снѣга и мороза. Если солнце въ туманѣ и какъбы погружено въ воду, также если восходитъ красное съ яркими лучами и еще сверху его находится густая туча, то по всему этому слѣдуетъ ожидать дождя. Висзашные дожди никогда не бываютъ продолжительны, но если небо хмурится долго, а солнце, луна и звѣзды потемняются по немногу, то дождь будетъ идти по крайней мѣрѣ шесть часовъ. Если солнце садится за тучу, также если при восходѣ блеститъ ярко, какъ говорится въ народѣ, рано встаетъ и сильно грѣетъ, то это предвѣстіе дождя.

Цвѣтныи ободокъ вокругъ луны, или же пасмурный блескъ вокругъ ея диска, есть почти несомнѣнный признакъ ненастья.— Если рога луны послѣ новолунія въ туманѣ, или дискъ около полнолунія блѣдень, то это означаетъ дождь на нѣсколько дней.

Если звѣзды свѣтятъ тускло, въ небольшомъ числѣ и представляются большими по причинѣ окружающаго ихъ какъбы сіянія, и если нельзя замѣтить ихъ сверканія, то вскорѣ надобно ожидать дождя.

B. По наблюденіямъ надъ тучами и другими воздушными явленіями.

1) *Ненастье.* а) по наблюденіямъ надъ тучами. Собирающіяся тучи вообще означаютъ дождь, а въ тѣхъ несомнѣнно, чѣмъ медленнѣе и продолжительнѣе бываетъ это скопленіе. Если аллювіи съ другими показываются небольшія облачка, потому собираются въ большія массы, и по полудню, въ жаръ, начинаютъ, но еще увеличиваются, тогда

кач и осѣбъ сирпяcych reumatyzm, lub majacych zle zagojone rany, jest niemylną oznaką mającej nastąpić pogody.— Gdy krety tuż pod powierzchnią ziemi ryją tak, że je łowić można, to oznacza także pogodę.

ZNAKI SŁOTY, DESZCZU, ŚNIEGU.

A. Zważania słońca i innych ciał niebieskich.

Jasność biaława okazująca się na około słońca, księżycy i gwiazd, jest znakiem deszczu. Kiedy w porze zimowej, okazują się w bliskości zamglonego słońca, inne podobne do niego światła, nazwane podwójnymi słońcami, jest to przepowiednia sniegu i mrozu. Jeżeli słońce jest zasępienie i jakby zamurzone w wodzie, nadto jeżeli wschodzi czerwone z jaskrawymi promieniami, jeżeli się po nad niem znajduje gęsta chmura, należy się z tego wszystkiego spodziewać deszczu. Nagłe deszcze, nigdy długo nie trwają, lecz gdy niebo zachmurza się powoli, słońce zaś, księżyc lub gwiazdy zaciemniają się nieznacznie, deszcz padać będzie najniżej przez sześć godzin.— Kiedy słońce zachodzi za chmurę, również jeśli słońce wschodząc od razu jaskrawo wyblyska, jak lud mówi wczesnie wstaje i mocno grzeje, jest to zapowiednią deszczu.

Obwód kolorowa około księżycy, albo przy najmniej jasność posepna około jego tarczy, jest prawie niemylnym znakiem wkrótce mającej nastąpić słoty.— Jeżeli rogi księżycy po powiu są przyćmione, albo tarcza około pełni blada, to także oznajmuje deszcz, który może potrwać dni kilka.

Kiedy gwiazdy są blade, nieliczne, i wydają się wielkimi z przyczyny otaczającej je mby jasności, i kiedy niemożna dostrzedz ich migania, należy się z tego spodziewać wkrótce deszczu.

B. Zważania chmur i innych zjawisk w powietrzu.

1) *Słota.* а) Z chmur. Tworzenie się chmur jest w ogólności znakiem deszczu i to tѣm pewniejszszm, im się odbywa powolnѣj i przez dłuższy czas. Kiedy podczas letniej pory od rana powstają małe chmury, potem zbierają się w massy większe, a po południu się nie rozchodzą, lecz się jeszcze bardziej wzmagają, wtedy zwykle deszcz następuje.— Chmu-

obyknovenno nastupaetъ дождь. Тучи, громоздящіяся однѣ надъ другими въ видѣ утесовъ, означаютъ дождь. Малыя бѣлыя тучки, пробѣгающія черезъ солнце и принимающія отъ него цвѣтъ красный, ярко-желтый, зеленый и т. д., предвѣщаютъ дождь. Красныя облака на подобіе рыбьей чешуи, предвѣщаютъ на слѣдующій день ясную погоду, но заставляютъ опасаться ненастья на другой или на третій день. Когда небо покрыто тонкимъ слоемъ туманныхъ испареній, а посреди его кажутся плывають густыя облака, тогда можно ожидать дождя. Тучи, похожія на растрепанную шерсть, составляютъ признакъ дождя, долженствующаго наступить черезъ два или черезъ три дня, или уже идущаго гдѣ нибудь въ отдаленіи.

б) По туману. Если туманъ утромъ поднимается вверхъ, то это признакъ скорого дождя.

в) По дождю. Если дождь пойдетъ черезъ часъ или черезъ два по восхожденіи солнца, а тѣмъ болѣе позже, то онъ будетъ продолжаться до вечера. Если во время дождя вода несется надъ землею въ видѣ мятели и выскакиваютъ на водѣ пузыри, то, судя по этому признаку, дождь будетъ продолжительный и обильный. Если послѣ небольшого дождя близъ земли замѣчается туманъ похожій на дымъ, то по этому можно ожидать дождя.

г) По росѣ и бѣлому морозу. Отсутствіе росы утромъ при чистомъ небѣ, или появляющіяся тучки предвѣщаютъ вѣтеръ, а то и другое дождь. Самая обильная роса, сопровождаемая вѣтромъ, не обещаетъ ясной погоды, но предсказываетъ дождь. Бѣлый морозъ на травѣ, образовавшійся отъ окрѣпшей росы, предвѣщаетъ дождь на другой или на третій день.

д) По вѣтру. Если послѣ вѣтра показывается бѣлый морозъ, а послѣ него туманъ, то за тѣмъ наступаетъ несносная слякоть. Вѣтеръ, дующій въ пасмурное время, предвѣщаетъ скорый дождь. Вѣтры западные, югозападные и южные, дующіе съ тѣхъ сторонъ, гдѣ очень близко обширныя моря, а потому и климатъ очень теплый, бываютъ припикнуты особенною сыростью, а затѣмъ очень влажны. Но при этихъ вѣтрахъ, воздухъ не помрачается внезапно, но сначала бываетъ даже такъ прозраченъ, что отдаленныя горы, лѣса и другіе предметы бываютъ видимы гораздо яснѣе и какъ бы вблизи. Такая прозрачность и какъ бы

ry gromadzące się jedne nad drugimi w kształcie urwistych skał, są oznaką deszczu.— Małe białe chmurki, przesuwane się przez słońce i nabierające od niego koloru czerwonego, jaskrawo-żółtego, zielonego i t. d., są znakiem blizkiego deszczu.— Chmury ułożone pięknie na niebie naksztakt karpich łuszek, chociaż wróżą pogodę na dzień następny, jednak każą obawiać się słoty na dzień drugi lub trzeci.— Kiedy niebo okryte jest cienką warstwą wyziewów mglistych, a wpośród niej zdają się pływać grubsze obłoki, można się z tego spodziewać deszczu.— Chmury podobne do rozwlekłej wełny, są znakiem deszczu, mającego nastąpić za dwa lub trzy dni, albo już padającego wokolicach odległych.

b) Z mgły. Wznoszenie się z rana mgły jest znakiem blizkiego deszczu.

c) Z deszczu. Jeżeli deszcz zacznie padać w godzinę lub dwie po wschodzie słońca, a tѣm bardziej później, słota będzie trwała aż do wieczora.— Jeżeli podczas deszczu tworzy się niejaka kurzawa z wody nad ziemią i wyskakują bąble na wodzie, jest to znakiem, że deszcz jeszcze padać będzie długo i obficie.— Jeżeli po małym deszczu daje się widzieć blisko ziemi mgła podobna do dymu, można się z tego spodziewać deszczu.

d) Z rosy i białego mrozu. Brak rosy z rana przy wypogodzonem niebie, lub zbieranie się chmur rokuje wiatr, jedno zaś i drugie jest przepowiednią deszczu. Rosa choćby była najobfitsza, gdy po niej następuje wiatr, nie obiecuje pogody, ale owszem zapowiada deszcz.— Biały mróz na trawie, który jest skrzepłą rosą, zapowiada deszcz na drugi lub trzeci dzień.

e) Z wiatru. Jeżeli po wietrze pokazuje się mróz biały, a po nim mgła, nastąpi potem bardzo przykra słota. Wiatr wiejący w czasie pochmurnym, jest przepowiednią blizkiego deszczu.— Wiatry zachodnie, południowo-zachodnie i południowe, jako pochodzące ze stron, gdzie są najblizsze i najrozleglejsze morza, a przytѣm klimat najcieplejszy, bywają najbardziej obciążone wilgocią, a zatѣm i najślotniejsze. Przy tych atoli wiatrach, powietrze nie zachmurza się nagle, a z początku bywa nawet tak przezrocyste, że odległe góry, lasy i inne przedmioty, daleko wyraźniej i jakoby w zbliżeniu widzieć się dają. Takowe wyraźne przedstawianie

приближение отдаленных предметов, есть почти несомненное предвѣстие слякоти.

е) По радугѣ. Радуга, показывающаяся въ яркихъ цвѣтахъ, а тѣмъ болѣе двойная радуга, означаетъ, что дождь будетъ продолжаться еще долго.

ж) По небу. Если прекрасная небесная лазурь принимаетъ зеленоватый цвѣтъ, то затѣмъ слѣдуетъ пасмурное время, а наконецъ и дождь.

з) По холоду. Послѣ осеннихъ холодовъ, обыкновенно наступаетъ слякоть.

2. Снѣгъ и крупа. Бѣлыя тучи зимою означаютъ снѣгъ, особенно если притомъ морозъ уменьшается. Если зимою и весной тучи имѣютъ бѣловато-голубой цвѣтъ и растягиваются на далекое пространство, то надобно ожидать мелкаго града или крупы.

В. По наблюденіямъ надъ барометромъ и надъ другими метеорологическими инструментами.

Если во время ясной погоды ртуть въ барометрѣ понижается, то можно навѣрное сказать, что будетъ дождь. Дождь будетъ тѣмъ продолжительнѣе, чѣмъ постепеннѣе шло пониженіе ртуть, и тѣмъ короче, чѣмъ пониженіе было поспѣшнѣе. Пониженіе барометра во время мороза есть признакъ снѣга, а въ сухое зимнее время, оттепели.

Если во время хорошей погоды, ртуть будетъ понижаться въ продолженіи двухъ или трехъ дней, то надобно опасаться продолжительнаго дожда. Возвышеніе стрѣлки въ гигрометрѣ, закрытіе гигроскопическихъ фигурокъ и тому подобныя признаки, обнаруживаемыя инструментами этого рода, даютъ намъ знать, что сырость въ воздухѣ усиливается и можетъ наступить ненастье.

Г. По наблюденіямъ надъ разными неодушевленными предметами.

Если дымъ, выходящій изъ трубъ, разстилается по землѣ, то навѣрное будетъ дождь. Когда изъ хлѣвовъ и конюшенъ ощущается необыкновенный и сильный запахъ, то нѣкоторые считаютъ это признакомъ дожда. Равнымъ образомъ всякій пріятный или непріятный запахъ, издаваемый разными предметами сильнѣе обыкновен-

сіе и неіако зближаніе одлеглыхъ предметовъ, jest prawie niezawodną przepowiednią słyoty.

f) Z tęczy. Tęcza ukazująca się w żywych kolorach, a tѣmъ bardziej tęcza podwójna, jest znakiem, że deszcz potrwa jeszcze długo.

g) Z nieba. Jeżeli piękny błękit nieba przybiera kolor zielonawy, następuje potѣmъ czas pochmurny a w końcu i deszcz.

h) Z zimna. Po zimnach jesiennych, następuje zwykle czas słyotny.

2) Śnieg i krupki. Białe chmury w zimie są znakiem śniegu, zwłaszcza gdy przytѣmъ mróz zwalnia. — Jeżeli w zimie i na wiosnę, chmury są białawo-błękitne i rozciągają się daleko, spodziewać się trzeba, że będzie padał drobny grad, czyli krupki.

C. Z uważania barometru i innych narzędzi meteorologicznych.

Gdy podczas pogody, żywe srebro w barometrze opada, można być prawie pewnym deszczu. Deszcz ten tѣmъ dłużej potrwa, im spadanie żywego srebra było powolniejsze, a tѣmъ krócej im było śpieszniejsze. — Zniżanie się barometru w czasie mrozu, jest znakiem śniegu, a w czasie suchym zimowym, odwilży.

Jeżeli podczas ciągłej pogody, żywe srebro spadać będzie przez dwa lub trzy dni, obawiaj się z pewnością długiego deszczu. Podnoszenie się wskazówki na hygrometrze, wsuwanie się figurek hygroskopowych do ukrycia, i t. p. znaki, okazywane za pomocą tego rodzaju narzędzi, ostrzegają nas, że wilgoć powietrza się wzmacnia, a zatѣmъ że może nastąpić słyota.

D. Z uważania różnych rzeczy martwych.

Kiedy dym wychodzący z kominów opada na ziemię, można z tego prawie z pewnością spodziewać się słyoty. — Kiedy z obór i stajni daje się czuć niezwykłą i mocną woń, poezytują to niektórzy ludzie za znak deszczu. — Podobnież wszelka przykra lub przyjemna woń, którą wydają z siebie różne rzeczy mocniѣj niż zwyczajnie, ma być niejaką wróż-

naго, считается въ некоторымъ предвѣщаніемъ ненастья. Если соль, мраморъ, желѣзо или стекло сырѣютъ, а дерево разбухаетъ и веревки, но которыхъ развѣшено бѣлье, укорачиваются и натягиваются, то это признакъ дожда или уменьшенія мороза.

Когда лампа или свѣча горятъ яркимъ пламенемъ, а на свѣтильнѣ образуется грибокъ изъ копоти, можно навѣрное ожидать дожда; равнымъ образомъ и тогда, когда сажа въ трубѣ или въ сосудахъ, стоящихъ возлѣ огня, сильно таетъ. — Если растянута на доскѣ бумага или обои на стѣнахъ коробятся, то это можетъ также служить предвѣщаніемъ приближенія сыраго времени и даже слякоти.

Если въ прудахъ вода дѣлается мутною отъ безпокойства живущихъ въ ней творений; если лѣса, горы и другіе отдаленные предметы, представляются лѣтомъ въ темно-голубомъ свѣтѣ и очень близко, то можно заключать, что наступитъ пасмурная погода, а потѣмъ и дождь; тѣже признаки являющіеся зимой, означаютъ оттепель и уменьшеніе мороза. Опаданіе штукатурки и побѣлки съ потолкавъ, скрытіе ставней, появленіе ржавчины на желѣзныхъ вещахъ, предвѣщаетъ дождь. Равнымъ образомъ, если эхо расходитя вдалѣ, колокольный звонъ разносится громко и лѣшь шумитъ глухо, то это предвѣстие непогоды.

Д. По наблюденіямъ надъ растеніями.

Колокольчикъ, растущій возлѣ плетней и въ поляхъ (*convulvulus sepium arvensis*), куриная слѣпота (*anagalis*), дождевой ноготокъ (*calendula pluvialis*), довеснѣ (*carlina acaulis*), и многія растенія, похожія на дикую цикорію (*leontodon*), передъ дождемъ обыкновенно свертываютъ свои цвѣтки и потому могутъ служить несомнительными предвѣстниками ненастья. Куриная слѣпота, имѣющая красивые красные или голубые цвѣточки и листки снизу съ черными крапинками, въ этомъ отношеніи имѣетъ особенную важность, такъ что во Франціи называютъ ее барометромъ бѣднаго. При наблюденіяхъ надъ растеніями не должно забывать, что нѣкоторыя изъ нихъ въ хорошую погоду открываются и закрываются аккуратно въ извѣстные часы, какъ напримѣръ выше упомянутая дикая цикорія, у которой цвѣтокъ утромъ открывается, а по полудни закрывается. Это растеніе встрѣчается очень часто возлѣ дорогъ въ маѣ и

въ сłyоты. — Jeżeli sól, marmur, żelazo lub szkło staje się wilgotne, i jeżeli drzewo pęcznieje a sznury od chust skracają się i wyprężają, jest to znakiem deszczu lub zelżenia mrozu.

Kiedy płomień lampy lub świecy jest niezwykle jasny, a na kńocie formuje się grzybek z sady, można z tego spodziewać się pewnego deszczu, równie jak wtenczas, kiedy sadze w kominie lub w naczyńiachъ stojącychъ przy ogniu tлją się mocno. — Rozwalnianie się wyciągniętego papieru na desce, lub obić na ścianie, służyć także może za przepowiednię zблиżającego się czasu wilgotnego, a nawet i słyoty.

Kiedy w stawachъ woda się maci zъ przyczyny niespokojności żyjącychъ w niej stworzeń; kiedy lasy, góry i inne odległe przedmioty ukazują się podczas lata w ciemno: niebieskiej barwie, i w dzień do nas zблиzeniu, można z tego wnosić, że czas nastąpi pochmurny, a potѣmъ i dżdżysty; takżeż znaki okazujące się w porze zimowej, oznajmniają odwilż i zelżenie się mrozu. — Opadanie tynku i побіаły zъ sufityw, skrzywienie mocne okiennic, rdzawienie rzeczy żelaznychъ, wszystko to zapowiada deszcz. — Również gdy echo dalej się rozlega, dzwony w oddaleniu będące gdy lepiej słyseć się dają, gdy las głucho szumi, jest to zapowiednią niepogody.

E. Z uważania roślin.

Powój płotowy i polny (*convulvulus sepium arvensis*) kurzyślęp czyli kurzyśląd (*anagalis*), ногietekъ deszczowy (*calendula pluvialis*), dziewięci-sił (*carlina acaulis*) i wiele roślin podobnychъ do podróżnika (*leontodon*), zamykają regularnie przedъ deszczem swe kwiaty i dla tego mogą służyć za niemylną przepowiednię słyoty. Kurzyślęp mający piękne czerwone lub niebieskie kwiatki a listki pod spodemъ czarno kropkowane ma być w tymъ względzie takъ ważną rośliną, że we Francyi nazywają go barometromъ ubogiego (*barometre du pauvre homme*). — W uważaniu roślin, trzeba na to pamiętać, że niektóre i zamykają regularnie w pewnychъ godzinachъ dnia, jakъ n. p. wspomniany wyżej podróżnik, który otwarty ma kwiat z rana a zamknięty po południu. Jest to roślina bardzo pospolita, przy drogachъ w porze majowej i czerwcowej, ma kwiatъ żółty i wydaje kulistą puchowatą główkę, opada-

июнь, имѣть цвѣтъ желтый и круглую пушистую головку, разлетающуюся при первомъ дуновении. Неразвернувшийся цвѣтокъ его передъ полуднемъ есть признакъ дождя.

Е. По наблюденіямъ надъ пауками и насъкомыли.

Если пауки, имѣющие обычай ткать большіе круги, показываются только въ маломъ числѣ и не много работаютъ, то это признакъ непостоянной погоды. А когда вовсе не показываются, или не работаютъ, или выпускаютъ только короткія нити, то можно ожидать дождя.

Пауки, растягивающіе по угламъ избы тента, предвѣщаютъ ненастье, если только изъ за-сады выставляютъ заднюю часть тѣла.

На ненастье также пауки спускаются по паутинѣ съ потолка и лезутъ по стѣнамъ; муравьи поспѣшно бѣгутъ къ муравейникамъ, а пчелы летятъ въ ульи, комары пищатъ болѣе обыкновеннаго и бываютъ назойливы, дождевыя насъкомыи похожія на комаровъ роями толкутъ въ воздухъ въ лѣтніе вечера, блохи бываютъ въле.

Ж. По наблюденіямъ на червляхъ, рыбахъ и пресмыкающихся.

На дождь и во время дождя, пиявцы остаются тихо, безъ движенія, у горлышка сосуда. Зимой также бываютъ спокойны на оттепель и снѣгъ, какъ лѣтомъ на дождь. Древесная лягушка и пискарь, содержимые въ сосудѣ, для предвѣщанія воздушныхъ перемѣнъ, держатся также вверху сосуда, какъ пиявцы передъ ненастьемъ. На непогоду также лягушки несносно кричатъ и издаютъ глухіе звуки въ лужахъ, древесныя лягушки громко квакаютъ въ кустахъ, рыбки выскакиваютъ надъ водой для ловли комаровъ, а земляные черви или дождевики, также какъ лягушки, во множествѣ выползаютъ изъ своихъ подземныхъ норъ и ползаютъ по тропинкамъ, улитки также выползаютъ изъ раковинъ.

З. По наблюденіямъ надъ птицами.

На ненастье хохлатый жаворонокъ распѣваетъ свои длинныя трели высоко въ воздухъ; оведка и подорожникъ часто отзываются при

яса за легкимъ дмучниениемъ на нѣ. Квѣтъ же замкнутъ передъ полуднемъ jest знакомъ deszczu.

Г. Z uważania pajaków i owadów.

Kiedy pająki, które mają zwyczaj snuć wielkie koła, pokazują się tylko w małej liczbie i niewiele pracują, jest to znakiem pogody niestałej. A kiedy weale nie dają się widzieć, albo kiedy niepracują, lub rozciągają tylko krótkie nitki, można się z tego spodziewać deszczu.

Pająki które mają w kątach izby siatki przepowiadają słotę, jeżeli tylko mięszą połowę swego ciała ukazują z kryjówek.

Na słotę także pająki spuszczają się po pajęczynie z sufitów i łażą po ścianach; mrówki zdużają z pośpiechem do szrówisk, również jak pszczoły do ulów, komary brzęczą więcej jak zwykle i są naprzykrzone, owady deszczowe podobne do komarów, odbywają obróty rojami w powietrzu, podczas letnich wieczorów, pełty więcej są uprzykrzają.

Г. Z uważania robaków, ryb i płazów.

Na deszcz i w czasie deszczu, pijawki utrzymują się spokojnie u góry naczyń. W zimowej porze zachowują się podobnie na odwilż i śnieg, jak w letniej na deszcz. — Żabka drzewna i piskorze trzymane w naczyniu, dla przepowiadania zmian powietrza, utrzymują się także w górze jak pijawki gdy ma słota nastąpić. — Na słotę także żaby i ropuchy nieznośnie skrzeczą i posępne wydają głosy w kałużach; żabki drzewne kreczą głośno na krzewach; rybki wyskakują nad wodę, dla chwytania komarów, a glisty ziemne czyli dżdżowniki, również jak ropuchy, wyłazą obficie ze swoich podziemnych kryjówek i widzieć się dają po ścieżkach; — toż samo i ślimaki wyłazą ze skorup.

Н. Z uważania ptastwa.

Na słotę dzierlatka rozwodzi swoje prze- wlekle tręle wysoko w powietrzu; poświerka i trznadel odzywają się często przy drogach; skowro-

дорогахъ; жаворонокъ поетъ рано, сидя на глыбѣ земли или на камнѣ; зябликъ отзывается въ огородахъ; воробьи щебечутъ очень рано; вороны и галки летаютъ стадами, нигдѣ не задерживаясь; сойки и сороки собираются и щебечутъ; вороны каркаютъ болѣе обыкновеннаго; цапли и соколы летаютъ низко; домашнія птицы, какъ то: куры и индейки роются въ землѣ и ощипываются; гуся, утки и лебеди бѣгутъ къ водѣ, перегоняютъ на ней друга друга и громко кричатъ; индейскія куры, равно какъ павлины, издаютъ пронзительные крики; куры и голуби не удаляются отъ своихъ жилищъ; маленькія птички перестаютъ искать корму и прячутся въ своихъ ульищахъ; ласточки летаютъ надъ самой водой или землей, гоняясь около проходящихъ за наѣткою. На дождь также голуби возвращаются поздно въ голубятникъ, а другія птицы щебечутъ и какъ бы созываютъ друга друга. Куры передъ ненастьемъ долѣе обыкновенно ходятъ по двору и поздно садятся.

И. По наблюденіямъ надъ людьми и животными.

Замѣчаютъ, что страдающіе ревматизмомъ и худо залеченными ранами, чувствуютъ боль передъ ненастьемъ и другими внезапными неприятными перемѣнами воздуха.

Передъ продолжительною непогодой лошади сильно ржутъ и скачутъ; волы раздуваютъ ноздри, потомъ ложатся и лижутъ, кошки умываются, собаки сонны и невеселы, любятъ грѣться возлѣ огня, ѣдятъ траву, царапаютъ землю и иногда въ желудкѣ ихъ слышно бурчаніе; свиньи безпокойны, валяются въ грязи и чешутся на дождь; кроты больше взрываютъ землю. Если скотъ и овцы передъ вечеромъ съ жадностью хватаютъ траву на пастбищѣ, то несомнѣнно скоро будетъ дождь.

ПРИЗНАКИ ВѢТРА,

БУРИ, ГРАДА, ПРОЛИВНАГО ДОЖДА, ГРОМА, МОЛНИИ И БЕЗВѢТРІА.

А. По наблюденіямъ надъ солнцемъ и другими небесными тѣлами.

Если солнце восходитъ тускло и потомъ дѣлается краснымъ, если предетавляется болѣе обыкновеннаго и безъ яркихъ лучей, такъ что можно смотрѣть на него свободно, если при во-

nek śpiewa rano siedząc na bryłce roli lub na kamieniu; zięlba odzywa się wcześniej w ogrodach; wróble świergoczą bardzo rano; wrony i kawki latają gromadnie, nie zatrzymując się nigdzie; sojki i sroki gromadzą się i wrzeszczą; wrony kraczą więcej jak zwyczajnie; czaple i sokoły latają низко; ptastwo swojskie, jako to: kury i indyki, trzepoczą się w piasku i skubią; gęsi, kaczki i łabędzie pośpieszają na wodę, uganiają się na niej i wydają mocne krzyki; kury indyjskie czyli perłowe, również jak pawie, nadzwyczajnie krzyczą; kury i gołębie nie oddalają się od swego mieszkania; ptaszki małe zaniedbują żeru i uciekają do swoich kryjówek; jaskółki latają po nad samą wodą lub ziemią, uganiając się około przechodzących osób za muszkami. Na deszcz także gołębie wracają późno do gołębnika, a inne ptastwo świergocze i niby zwołuje się nawzajem. — Kury dłużej na noc przed słotą żerują i późno siadają.

И. Z uważania ludzi i zwierząt.

Uważają, że osoby cierpiące reumatyzm, albo mające źle zagojone rany, doznają dotkliwych bólów, ile razy ma nastąpić słota lub inna nagła nieprzyjemna zmiana powietrza.

Na słotę konie rżą gwałtownie i wyskakują; woły otwierają nozdrza, potem kładą się i liżą; koty umywają się; psy są ociężałe i senne lubią grzać się przy ogniu, jedzą trawę, drapią ziemię i czasem jakieś burczenie daje się słyszeć w ich brzuchu; świnie są niespokojne, walają się w błocie i skrobia. — Na deszcz, krety kopią większe kretowiska. — Kiedy bydło i owce przed wieczorem cheiwiiej zajadają trawę na pastwisku niż zwykle, można z tego być pewnym blizkiego deszczu.

ZNAKI WIATRU,

BURZY, GRADU, NAWAŁNICY, GRZMOTÓW, PIORUNÓW, CISZY.

А. Z uważania słońca i innych ciał niebieskich.

Ile razy słońce wschodzi blade a potem staje czerwone, ile razy wydaje się bardzo wielkie i bez rażących promieni, tak, że można patrzeć na nie swobodnie; ile razy o wschodzie i zachodzie,

курочки обнаруживают беспокойство и кричат, если вороны играют над водой или взлетают в воздух, то все это означает наступление вѣтра съ ненастьемъ и бурей. А если напротивъ зимородокъ удаляется отъ береговъ и выплываетъ на широкую воду, хотя еще дуетъ вѣтеръ, если воробьи часто повторяютъ свое щебетанье, то это означаетъ близкій конецъ бурного времени. Если морскія птицы слетаются на берегахъ, то это предвѣщаетъ бурю.

Если хищныя птицы, какъ то: коршунъ, ястребы и тѣмъ подобныя собираются въ значительномъ числѣ и рѣютъ высоко въ воздухъ, то это несомнѣнный признакъ сильной и необычайной бури.

На бурю также дрозды поютъ громче обыкновеннаго.

Ж. По наблюденіямъ надъ животными и людьми.

Передъ бурей рогатый скотъ и овцы собираются въ одну кучу и оборачиваютъ головы въ противоположную сторону отъ вѣтра. Передъ вихремъ свиньи сильно хрюкаютъ, поднимаютъ рыло, бѣгаютъ и визжатъ. Какъ скоро скотъ дѣлается спокойнымъ и начинаетъ въ разныя стороны бѣгать, подскакивая и лягая ногами, то можно ожидать внезапной перемены погоды. Если въ бурное время кроты появляются на поверхности земли, то это означаетъ, что скорѣе буря утихнетъ.

Передъ дождемъ, а преимущественно передъ грозой коровы вдругъ не даютъ молока около сутокъ; послѣ бури молоко снова возвращается, но при этомъ случается электрическое дѣйствіе не на всѣхъ коровахъ обнаруживается одинаково. Въ моемъ стадѣ есть одна, которую можно назвать настоящимъ барометромъ; она раньше всѣхъ и аккуратно передъ каждымъ дождемъ и бурей теряетъ молоко, тогда какъ у другихъ это бываетъ гораздо позже.

О ЛУНѢ.

Среднее разстояніе луны отъ земли, определенное Ла-Кюплемъ и Лаландомъ составляетъ 52,000 географическихъ миль. Диаметръ ея имѣетъ 469 миль, слѣдовательно въ 49 разъ меньше земли, и въ 50 миліоновъ разъ меньше солнца. Луна обращается около земли, за которою слѣдуетъ въ ея годовомъ движеніи около солнца. Время обращенія луны составляетъ 27 дней, 7 ча-

нось и кричеза; gdy kruki igrają nad wodami lub wzlatują w powietrze: jest to wszystko znakiem mającego nastąpić ślotnego wiatru i burzy.— Gdy przeciwnie zimordek opuszcza brzegi i udaje się na przestrzenie wód, chociaż wiatr jeszcze wieje; gdy wróble powtarzają często swoje świergotanie, oznacza to blizki koniec trwającego wichru. Zlatywanie się morskich ptaków, na brzegi lądu, zapowiada burzę.

Jeżeli ptastwo drapieżne, jako to: kancie, kobuzy i tym podobne, zgromadzają się w znacznej liczbie i krążą wysoko w powietrzu, jest to niezawodnym znakiem burzy gwałtownej i nadzwyczajnej.

Na burzę także drozdy śpiewają głośnieję niż zwykle.

G. Z uważania zwierząt i ludzi.

Przed burzą bydło rogате i owce skupiają się razem i obracają się głowami w stronę przeciwną względem wiatru.— Kiedy wichur ma się wszcząć, świnie mocno rzechoczą, podnoszą ryje, biegają i kwiczą.— Nie razы bydło jest niespokojne i biegnie i ówdzie, wyskakując i wierzgając nogami, można się z tego spodziewać gwałtownej zmiany powietrza.— Kiedy w czasie wichru, krety pokazują się na powierzchni ziemi, jest to znakiem, że wkrótce nastąpi cisza.

Przed deszczem a mianowicie burzą z grzmotami krowy raptownie zarywają z mlékem blisko na 24 godzin; po przejściu burzy znów mléko powraca. Lecz tu działanie elektryczne nie na wszystkich sztukach jednakowo się objawia. U mnie z całej obory jest jedna, którą prawdziwym barometrem nazwać można, i ta najwcześniej i zupełnie przed każdym deszczem lub burzą z mlékem zarwie, gdy inne daleko później to okazują.

О КСИЕЗУСУ.

Srednia odległość księżyca od ziemi, oznaczona przez La Cuill'a i Laland'a, wynosi 52,000. mil geog. Srednica jego ma 469 mil, jest więc 49 razy mniejszy od ziemi, a 50 miljonów razy mniejszy od słońca. Księżyc krąży około ziemi, za którą postępuje w jej rocznym biegu około słońca. Czas biegu księżyca wynosi 27 dni, 7 godzin i 43 minut; kończy obrót około siebie w równym czasie z obiegiem

совъ и 43 минуты; обращеніе вокругъ самой себя совершается въ одинаковое время съ поступательнымъ обращеніемъ. Скорость движенія ея составляетъ 8 миль въ минуту, т. е. 29-ю часть скорости земли, которая дѣлаетъ 240 географическихъ миль въ минуту.

Измѣненія въ лунномъ свѣтѣ доказываютъ, что луна есть тѣло твердое и занимаетъ свой свѣтъ отъ солнца.

Двадцатилѣтнія наблюденія Шиллера надъ вліяніемъ луны на атмосферу доказали только то, что большая часть дождей приходится между первую четвертью и полнолуніемъ, а наименьшая между послѣднюю четвертью и новолуніемъ. Съ древнѣйшихъ временъ приписывали большую важность вліянію луны на царство растительное. Плиній, Катонъ, Колумба, Варронъ и Аристотель упоминаютъ объ этомъ. Нынѣ даже ученые мужи допускаютъ это. Во Франціи дѣльнымъ уставомъ возбранено срубать деревья до минованія полнолунія. Хозяева и наблюдательныя хозяйки не позволяютъ сѣять и садить нѣкоторыя растенія особенно на новолуніи, равно какъ ставить на зиму огородныя растенія, сажать птицъ и т. п. Не лзя этого отвергать, но слѣдовало бы точнѣе повѣрить и доказать фактами.

Метеорологія занимаетъ нынѣ многихъ ученыхъ и хозяевъ. Наблюденія, дѣлаемыя по сему предмету, представляютъ намъ нѣкогда вѣрные и точные признаки воздушныхъ переменъ, которые для науки, а тѣмъ болѣе для сельскаго хозяйства принесутъ неоцѣненную пользу.

Мы представили здѣсь все, сдѣланное до нынѣ у насъ въ этомъ отношеніи и замѣченное какъ народомъ, такъ и учеными.

Въ теоретическомъ описаніи тѣла, силъ и явленій атмосферическихъ, мы слѣдовали творенію Фуассака. Относительно наблюденій и предвѣщаній пользовались особенно трудами почтеннаго натуралиста, проф. Адалберта Ястржембовскаго, съ присовокупленіемъ какъ собственныхъ замѣчаній, такъ и другихъ хозяевъ. Желательно, чтобы этотъ незначительный трудъ нашъ возбудилъ охоту въ другихъ болѣе образованныхъ людяхъ къ наблюденіямъ, въ столь важномъ и интересномъ для хозяйства предметѣ.

Ө. Снарскій.

postępowym. Prędkość jego postępową wynosi 8 mil na minutę t. j. 29-tą część prędkości ziemi, która robi 240 mil geogr. na minutę.

Zmiany światła księżyca dowodzą, że on jest ciałem stałym i że światło swoje bierze od słońca.

Doświadczenia 20-letnie Schüllera nad wpływem księżyca na atmosferę pokazały tylko to, że największa liczba deszczów przypada między pierwszą kwadrą a pełnią, najmniejsza między ostatnią kwadrą a nowiem. Od czasów najdawniejszych przywiązywano wielką wagę do wpływu księżyca na królestwo roślinne. Pliniusz, Katon, Columba, Varron, Arystoteles o tém wspominają. Obecnie przez ludzi nauki to jest nawet przyjmowane. We Francyi przepisy lesne zabraniają ścinania drzew nim minie księżyc pełny. Rolnicy i gospodynie ściśle przestrzegają siania i sadzenia niektórych roślin mianowicie na nowiu, jak równie kwaszenia warzywa, sadzenia ptastwa i t. p. Niemożna tego odrzucać, lecz należałoby ściślej sprawdzić i faktami dowieść.

Meteorologija dziś zajmuje wielu uczonych i gospodarzy. Postrzeżenia czynione w tym przedmiocie dadzą nam kiedyś pewne stałe oznaki zmian atmosfery, co dla nauki, a tém bardziej dla rolnictwa nieocenione zapewni korzyści.

My tu spisaliśmy to, co dotąd u nas pod tym względem zrobiono i co obserwowane było tak przez lud, jak i mężów nauki.

W określeniu teoretycznym ciała, sił i zjawisk atmosferycznych, trzymaliśmy się dzieła Foissac'a (przekład J. Baranowskiego). Co się tyczy postrzeżeń a raczej przepowiedni, tu korzystaliśmy głównie z pracy szanownego naszego naturalisty prof. Wojciecha Jastrzębowskiego, z dodaniem swoich, tak własnych, jak i innych gospodarzy rolników. Oby ta mała praca nasza zachęciła innych, więcej obeznanych z nauką, do czynienia postrzeżeń w tak ważnym i tyle rolnictwo obchodzącym przedmiocie!

T. Snarski.

Таб. II.

Таб. разстояній до всѣхъ губернскихъ городовъ Россіи (изъ Почтоваго Дорож. 1852 г.)

Tablica odległości od wszystkich miast gubernialnych Rosyji (z Drożnika Pocztowego).

Название мѣстъ. Nazwisko miejsc.	отъ				Название мѣстъ. Nazwisko miejsc.	отъ			
	Вильны. od Wil.	Ковна. od Kow.	Гродна. od Grod.	Минска. od Miń.		Вильны. od Wil.	Ковна. od Kow.	Гродна. od Grod.	Минска. od Miń.
Архангельскъ Archangelsk.....	1792	1781½	1993	1907½	Новочеркасскъ Nowoczerkask.....	1647	1785½	1723	1459
Астрахань Astrachan.....	2268½	2407	2370½	2081	Орелъ Orzeł.....	892	1031	1012	704½
Вильно Wilno.....	—	139	201	188	Пенза Penza.....	1606	1745	1726	1418
Витебскъ Witeb.....	465	471	584½	277	Пермь Perm.....	2253	2392	2373	2065½
Владимиръ Włodzimierz.....	1061	1200	1181	873	Петрозаводскъ Petrozawodzk.....	1141	1131	1342	1322
Вологда Wołogda.....	1270	1260	1443	1135	Полтава Połtawa.....	1003½	1142	1079½	816
Воронежъ Woroneż.....	1248	1387	1350	1060½	Псковъ Pskow.....	450	440	651½	631
Вятка Wiatka.....	1863	2002	1983	1675½	Ревель Rewel.....	704	694	905	892
Гродно Grodno.....	201	340	—	307½	Рига Ruga.....	335	325	536	523
Дербентъ Derbent.....	2719	2858	2795	2531	Рязань Razań.....	1069	1208	1189	881
Екатеринодаръ Ekaterynodar.....	1860½	1999	1936½	1673	Самара Samara.....	1882	2020½	2001½	1694
Екатеринославъ Ekaterynoslaw.....	1136½	1275	1212½	949	Саратовъ Saratow.....	1805	1943½	1924½	1617
Житомиръ Zytomierz.....	775	913½	689½	587	Симбирскъ Symbirsk.....	1671	1810	1791	1483½
Иркутскъ Irkuck.....	6028	6166½	6147½	5840	Симферополь Simeferopol.....	1616	1754½	1692	1428
Казань Kazań.....	1676	1815	1796	1488½	Смоленскъ Smoleńsk.....	500	639	620	312
Калуга Kaługa.....	834	972½	953½	646	Ставрополь Stawropol.....	1947	2086	2023	1759½
Каменецъ - Подольскъ Kamieniec-Podolski.....	849	988	728	737	Тамбовъ Tambow.....	1338	1476½	1457½	1150
Кипиневъ Kiszyniew.....	1140	1278½	1019	1027	Тверь Twer.....	889	1027½	1008½	701
Кіевъ Kijów.....	795½	934	836	608	Тифлисъ Tiflis.....	2481	2620	2557	2293½
Ковно Kowno.....	139	—	340	326½	Тобольскъ Tobolsk.....	3181	3320	3301	2993½
Кострома Kostroma.....	1235	1374	1355	1047	Томскъ Tomsk.....	4472	4611	4592	4284½
Красноярскъ Krasnojarsk.....	5027	5165½	5146½	4839	Тула Tuła.....	947	1086	1067	759½
Курскъ Kursk.....	1017	1156	1093	829½	Уфа Ufa.....	2202	2341	2322	2014½
Кутайскъ Kutais.....	2660	2798½	2736	2472	Харьковъ Charków.....	1097	1236	1173	909½
Минскъ Mińsk.....	188	326½	307½	—	Херсонъ Cherson.....	1338	1477	1414	1150½
Митава Mitawa.....	296	286	497½	484	Черниговъ Czerni.....	630	782½	720	456
Могилевъ Mohilew.....	458½	597	578	271	Шемаха Szemacha.....	2837	3025	2962	2698½
Нижній-Новгородъ Niższy-Nowogród.....	1280	1419	1400	1092	Эриванъ Erywan.....	2731	2870	2807	2543½
Новгородъ Nowogród.....	642	631½	843	770½	Якутскъ Jakuck.....	8742	8881	8862	8854½
					Ярославль Jarosławł.....	1136½	1275	1256	949
					Кяхта Kiachta.....	6754			
					Петропавловскій портъ. Piotropawłowski port.....	13214			

Таб. III. Таб. географичес. положенія и некоторыхъ примѣчательнѣйшихъ мѣстъ Запад. Россіи и разстояній оныхъ отъ столичныхъ и губернскихъ городовъ съ указаніемъ числа жителей. Tablica położenia geograficznego niektórychъ miejsc godniejszych uwagi Rosyji Zachodniej i odległości ich od miast stołecznych i gubernialnych z wykazem liczby mieszkańców.

Название городовъ и мѣстечекъ. Nazwisko miast i miasteczek.	Число жителей. Liczba mieszkańców.	Сѣверная широта. Szerokość północna.	Восточ. долгота отъ Ферро. Długość wschodnia od Ferro.	Времени на часахъ противъ Вилена. Czasy na zegarku względnie do Wileń.	Разстоянія. Odległości.						
					отъ Губер. города od Gubern. miast.	отъ С. Петербурга od St. Petersburg.	отъ Москвы od Moskwy.	отъ Варшавы od Warszawy.	отъ Вильны od Wileń.		
ВИЛЕН: ГУБ: WILEŃ: GUB:					больш. +	в	е	р	с	т	м.
Вильно. Wilno.....	51230	54°41'	42°58'	0' 0"	—	—	—	—	—	—	—
Вилейка. Wilejka.....	3582	54 30	44 35	+ 6'28"	141	803	789	645			
Дисна. Dzisna.....	5208	55 34	45 53	+ 11 40	311	634	731	815			
Друя. Druja.....	2235	55 47	45 8	+ 8 40		632	782				
Лида. Lida.....	4245	53 53	42 58	0 0	89	798	897	420½			
Ошмяны. Oszmiana.....	4103	54 25	43 36	+ 2 32	52	761	839	555½			
Свенцяны. Świeciany.....	5960	55 8	43 49	+ 3 24	76	786	966	580			
Троки. Troki.....	6725	54 38	42 36	— 1 28	26	736	961	530			
Радошковичи. Radoszkowicze.....	1580	53 9	44 54	+ 7 44	153	856	738	667½			
Глубокое з. ш. м. Głębokie z. sz. m.....	2530	55 8	45 21	+ 9 32	248	693	889	762			
Долгиново м. Dołhinowo m.....	1757				249	761	832	763			
Жижморы м. Żyżmory m.....		54 48	42 6	— 3 28	63	845	932	249			
Молодечно м. Mołodeczno m.....	575				121	823	769	625			
Подбродзе м. Podbrodzie m.....	613	54 57	42 54	— 0 16	45	897	1071	625			
Сморгонь м. Smorgonie m.....	592	54 29	44 4	+ 4 24	84	793	807	559			
Щучинъ м. Szczuczyn m.....		55 36	42 24	— 2 16	138	847	946	598			
Воложинъ сол. Wołożyn wios.....	1530	54 6	44 11	+ 4 52	108	818	891	652			
Меречъ м. Merecz m.....	2161	54 10	41 51	— 4 28	83	793	968	368			
Стравеники. Strawieniki.....	825	54 46	42 9	— 3 16							
КОВЕН: ГУБ: KOWIEN: GUB:											
Ковно. Kowno.....	15207	54°54'	41°34'	— 5'46"		699	1029	375			
Вилькомиръ. Wiłkomierz.....	4482	55 15	42 26	— 2 18	64	635	965	439			
Новоалександровскъ. Nowoaleksandr.....	1400	55 53	43 36	+ 2 32	171	529	874	546			
Россиены. Roszenie.....	6234	50 23	40 45	— 9 2	105	805	1134	480			
Тельши Telsze.....	3784	55 59	39 55	— 12 22	269	758	1179	644			
Шавли. Szawle.....	5344	55 56	40 59	— 8 6	204	683	1104	579			
Поневѣжъ. Poniewież.....		55 44	42 1	— 3 48							
Видзы з. ш. Widze z. sz.....	2402	55 24	44 17	+ 5 16	206	570	854				
Шадовъ з. ш. Szadów z. sz.....	3415	55 54	41 25	— 6 12	170	717	1070				
Юрбургъ з. ш. Jurborg z. sz.....	728	55 7	40 26	— 10 18	84	783	1113	459			
Кейданы м. Kiejdany m.....	3728	55 17	41 39	— 5 16	42	704	1012				
Средники м. Sredniki m.....		55 5	41 2	— 7 54	43	742	1071				
Таурогенъ м. Taurogi m.....	2434	55 27	43 28	+ 2 0	126	779	1155	501			
Уцяна м. Uciana m.....		55 30	43 16	+ 1 12	116	575	921	491			
Яшишки м. Janiszki m.....		56 15	41 17	— 6 44	243	644	1143				
ГРОДНЕН: ГУБ: GROD: GUB:											
Гродно. Grodno.....	17257	53°41'	41°30'	— 5'52"		911	1010	308			
Брестъ-Литовскъ. Brześć Litewski.....	18058	52 5	41 19	— 6 36	198	1080	1002	185½			

Название городовъ и мѣстечекъ. Nazwisko miast i miasteczek.	Число жителей. Liczba mieszkańców.	Сѣверная широта. Szerokość północna.	Восточ. долгота отъ Ферро. Długość wschodnia od Ferro.	Времени на часахъ противъ Виленск. Czasy na zegarku względnie do Wileń.	Расстоянія. Odległości.				
					отъ Губер. города od Gubern. miast.	отъ С. Петербург. od St. Peters.	отъ Москвы. od Moskwy.	отъ Варшавы. od Warszawy.	
Бѣльскъ. Bielsk.....	2595	52° 6'	40° 51'	боль. + 8' 28"	в	е	р	ст	ы.
Бѣлостокъ. Białystok.....	15827	53 8	40 55	— 8 42	114	1025	1124	148½	
Волковыскъ. Wołkowysk.....	3416	53 10	42 8	— 3 20	75	979	1084	188½	
Кобринъ. Kobryn.....	6057	52 13	42 1	— 3 48	241	1036	974	382	
Пружаны. Pruzany.....	4636	52 33	42 7	— 3 24	285	1027	949	228½	
Слонимъ. Słonim.....	8708	53 5	42 58	0 0	157	897	892	294	
Соколка. Sokółka.....	3008	53 26	41 13	— 7 0	37	948	1047	368½	
Гоніондзъ з. ш. Goniądz z. sz.....	2567	53 29	40 24	— 10 16	94			271	
Дрогичинъ з. ш. Drohiczyn z. sz.....	981				168	179	1178	282½	
Клещи. Kleszcze.....	1218	52 35	40 59	— 7 56	137	1048	1063	251	
Брянскъ м. Brańsk m.....	932	52 45	40 30	— 9 52	148				
Домброва м. Dombrowa m.....	1244	53 39	41 1	— 7 48	41				
Друскеники м. Druskieniki m.....					45				
Заблудовъ м. Zabłudów m.....	2391	53 1	41 0	— 7 52	89				
Зельва м. Zelwa m.....	1245	53 9	42 29	— 2 56	97				
Кнышинъ м. Knyszyn m.....	2268	53 19	40 35	— 9 32	76				
Кузница м. Kuźnica m.....	1090	53 31	41 18	— 6 40	36	933	1032	344	
Наревъ м. Narwa m.....	1855	52 55	41 11	— 7 38	101				
Одельскъ м. Odelsk m.....	1485	53 24	41 25	— 6 12	37				
Свислочь м. Świsłoczek m.....	2167	53 3	41 47	— 4 44	122	804	663		
Семятичи м. Siemiatycze m.....	4542	52 26	40 31	— 9 48	157				
Супрасль м. Supraśl m.....	2004	53 13	41 0	— 7 52	87				
Суражъ м. Suraz m.....	1258	52 57	40 36	— 9 28	104				
Суховоля м. Suchowola m.....	1979	53 35	40 44	— 8 56	74				
Трѣцяны м. Trzciany m.....	1243				113				
Хороща м. Choroszcza m.....	1885	53 9	40 39	— 9 16	85				
Цѣхановецъ м. Ciechanowiec m.....	2979	52 41	40 10	— 11 12	171				
Яновъ м. Janów m.....	1808	53 27	40 53	— 8 20	334	1119	1000		
МИНСК. ГУБ. MIN. GUB.									
Минскъ. Mińsk.....	23602	53° 54'	45° 14'	+ 9' 4"		890	702	525½	
Борисовъ. Borysów.....	5003	54 15	46 10	+ 12 48	75	786	628	600	
Игумень. Ihumeń.....	1810	53 36			66	956	719	591	
Мозырь. Mozyr.....	4507	52 3	46 56	+ 16 28	360	987	713	763	
Новогрудокъ. Nowogródek.....	5364	53 36	43 29	+ 2 4	143	851	845	496½	
Пинскъ. Pińsk.....	8716	52 7	43 46	+ 3 12	253	1075	955	356	
Рѣчица. Rzeczyca.....	4415				332	959	686	735	
Бобрыйскъ кр. Bobrujsk for.....	10222				162	844	623	564	
Докшицы з. ш. Dokszycze z. sz.....	1966	54 54	45 25	+ 9 48	162	728	865	687½	
Несвижъ з. ш. Nieświż z. sz.....	4230	53 13	44 21	+ 5 32	103	925	806	422	
Кайдановъ. Kajdanów.....					41	931	743	566½	
Лоевъ м. Łojów m.....	1240				390	1017	743	792½	
Смиловичи м. Śmiłowicze m.....	435	53 45	45 40	+ 10 42	38	928	741	563½	
Глуцкъ м. Głusk m.....	1650	52 54	46 21	+ 13 32	138	941	746		

СПИСОКЪ ЯРМАРОКЪ

въ западныхъ губерніяхъ Имперіи.

Бердичевъ (Волинской губерніи на рѣкѣ Гнилопять); въ немъ находится костель Кармелитовъ, основанный около 1626 г. *Ярмарки:* 13 янв., 16 марта, 12 іюня, 15 августа и 1 ноября.

Бѣлополе (Волинской губерніи): на основаніи Королевской привилегіи 1781 г. въ немъ введено четырнадцать ярмарокъ, именно: 1 января, 30 января, 17 марта, 7 апрѣля, 9 мая, 13 іюня, 29 іюня, 1 августа, 8 сентября, 1 октября, 2 ноября, 7 ноября и 6 декабря.

Бѣшенковичи (Витебской губерніи на рѣкѣ Двинѣ); здѣсь находится костель, основанный въ 1650 г. Ярмарка бываетъ въ день святыхъ апостоловъ Петра и Павла.

Биржа (Ковельской губерніи на рѣкѣ Опочнѣ), здѣсь находится приходскій католическій костель, и двѣ церкви протестантскаго и лютеранскаго исповѣданій. *Ярмарки:* 6 января, 26 іюля и 29 сентября.

Большая Бржостъ-вица (Гродненской губерніи); въ ней католическій каменный костель и церковь. Кромѣ менѣ важныхъ, тутъ бываетъ большая ярмарка, въ особенности на продажу лошадей, 9 мая.

Хусловичи: ярмарка 24 іюля.

Черной Острозъ (Подольской губерніи на рѣкѣ Бугѣ): ярмарки: 8 мая, въ день Св. Троицы, 1 октября и 28 декабря.

Долгиновъ (Виленской губерніи на рѣкѣ Вилѣ); въ немъ находится костель, основанный въ 1704 г. Ярмарка бываетъ на Вознесеніе Господне.

Друя (Виленской губ. на рѣкахъ Двинѣ и Друйкѣ); въ ней находятся костель основанный въ 1646 году и двѣ церкви. *Ярмарка* 6 января.

Гродно (губернскій городъ на рѣкѣ Нѣманѣ), имѣетъ нѣсколько костеловъ и церквей, изъ коихъ древнѣйшіе суть: костель, основанный Витольдомъ около 1490 г. и церковь, основанная на урочищѣ, называемомъ *Коложа*, незапамятной древности. *Ярмарка* съ 26 іюня до 26 іюля. Жителей считается 17,267.

Гомель (Могилевской губерніи на рѣкѣ Сожѣ); *ярмарка* 1 января.

SPIS JARMARKOW,

w zachodnich gubernijach Cesarstwa.

Berdyczów (Gub. Wołyńska nad rzeką Gniłopiata), ma kościół Karmelitów fundowany około 1626. *Jarmarki:* 13 stycznia, 16 marca, 12 czerwca, 15 sierpnia i 1 listopada.

Białopole (gub. Wołyńska); ma na mocy przywileju królewskiego w 1781 zaprowadzonych czternaście *jarmarków*, mianowicie: 1 stycznia, 30 stycznia, 17 marca, 7 kwietnia, 9 maja, 13 czerwca, 29 czerwca, 1 sierpnia, 8 września, 1 października, 2 listopada, 7 listop. i 6 grudnia.

Bieszenkowicze (gub. Witebska nad Dźwiną), mają kościół fundowany w 1650. *Jarmark:* w dzień SS. Apostołów Piotra i Pawła.

Birże (gub. Kowieńska, nad rzeką Opoczna), mają kościół parafijalny, oraz dwa kościoły protestanckie kalwiński i luteranski. *Jarmarki:* 6 stycznia, 26 lipca i 29 września.

Brzostowica wielka (gub. Grodzieńska), kościół katolicki murowany i cerkiew. Oprócz pomniejszych ma jeden walny *jarmark* szczególnie na koniec na S. Mikołaja 9 maja.

Chusłowicze, *jarmark* 24 lipca.

Czarny-Ostrów (gub. Podolska nad Bohem); *jarmarki:* 8 maja, w dzień SSS. Trójcy, 1 października i 28 grudnia.

Dołhinów (gub. Wileńska nad Wiliją), ma kościół fundowany w 1704. *Jarmark* na Wniebowstąpienie Pańskie.

Druja (gub. Wileńska nad Dźwiną i Друйką), ma kościół fundowany w r. 1646, i parę cerkwi. *Jarmark* 6 stycznia.

Grodno, miasto gubernijalne nad Niemnem, ma kilka kościołów i cerkwi, z których najstarszymi są: kościół fundowany przez Witolda około 1490 i cerkiew, fundowana w miejscu nazwanem *Kołoza*, dziwniej starożytności. *Jarmark* od 26 czerwca do 26 lipca. Liczy mieszkańców 17,267.

Homel (gub. Mohylewska nad Sożą); *jarmark* 1 stycznia.

Янишки (Ковенской губернии); здесь находится костель, основанный в 1526 г. **Ярмарки:** 2 февраля, на Средопостье и в день Тела Господня.

Янушполь (Волынской губернии на рѣкѣ Тетеревѣ); **ярмарки:** 11 января, 9 мая и 27 июля.

Езiorосы (см. Новоалександровскъ).

Илукшта (Ковенской губернии); **ярмарки:** 6 января и 2 декабря.

Калинооска (Подольской губернии); ярмарка чрезъ каждыя двѣ недѣли.

Калушъ (Подольской губернии, на рѣкахъ Сивкѣ и Черзвѣ). **Ярмарки:** 6 января, 4 марта и 16 мая.

Коростышевъ (Подольской губернии на рѣкѣ Тетеревѣ); **ярмарки:** 6 января, в Сыропустную недѣлю, в Средопостье, 8 мая, 29 июня, 20 июля и 8 сентября.

Козинъ (Подольской губернии); **ярмарки:** 2 февраля, 25 марта, 23 апрѣля, 29 июня, 1 августа, 8 ноября, 4 декабря.

Кульчины (Волынской губернии); **ярмарки:** в 9-мину недѣлю, в день Вознесенія Господня, каждая продолжается по 7 дней; другая, какъ то: в день 40 мучениковъ, Св. Петра и Св. Пантелеимона по 3 дня.

Кузьминъ (Подольской губернии на рѣкѣ Смотричѣ); **ярмарки:** 6 января, 20 февраля, в Средопостье, 23 апрѣля, 9 мая, 24 июня, 1 августа, 1 октября, 28 октября, 8 ноября, 6 декабря.

Линковъ (Ковенской губернии); ярмарка в воскресенье, слѣдующее послѣ празднованія Шкаплярной Божией Матери.

Любаръ (Волынской губернии на рѣкѣ Случѣ), имѣетъ костель, основанный в 1634 г. **Ярмарки:** 23 апрѣля и 24 июля.

Любавичи: 6 января и 29 июля.

Лужки (Виленской губ.); здесь находится костель, основанный в 1741 г.; **ярмарки:** 25 января и 8 сентября.

Микаровъ (Подольской губ.); **ярмарки:** 1 января, 8 января, 9 марта, 25 марта, 6 апрѣля, 25 апрѣля, 8 мая, 25 мая, 6 июня, 29 июня, 1 августа, 8 сентября, 29 октября, 1 ноября, 24 ноября и кромѣ того съезды.

Минскъ Литовскій (губернскій городъ на рѣкѣ Свислочь); в немъ находятся два кафедральные собора: православный и католическій, нѣсколько костеловъ, изъ которыхъ основаніе

Janiszki (gub. Kowieńska) mają kościół fundowany w r. 1526. **Jarmarki:** 2 lutego, na Srodoposcię i na Boże Ciało.

Januszpol (gub. Wołyńska nad rzeką Teterowem); **jarmarki:** 11 stycznia, 9 maja i 27 lipca.

Jeziorosy (ob. Nowo-Aleksandrowsk).

Ilukszta (gub. Kowieńska); **jarmarki** 6 stycznia i 2 grudnia.

Kalinówka (gub. Podolska); jarmark co dwa tygodnie.

Kałusz (gub. Podolska, przy rzekach Siwka i Czerzwia); **jarmarki:** 6 stycznia, 4 marca i 16 maja.

Korostyszew (gub. Podolska nad Teterowem); **jarmarki:** 6 stycznia, w niedzielę Syrna, w Srodoposcię, 8 maja, 29 czerwca, 20 lipca i 8 września.

Kozin (gub. Podolska); **jarmarki:** 2 lutego, 25 marca, 23 kwietnia, 29 czerwca, 1 sierpnia, 8 listopada i 4 grudnia.

Kulczyny (gub. Wołyńska); **jarmarki:** w niedzielę przewodnią, w dzień Wniebowstąpienia Pańskiego, po tygodniu; inne, jak w d. 40 męczenników, S. Piotra i S. Pantaleona, po 3 dni.

Kuźmin (gub. Wołyńska nad Smotryczem); **jarmarki:** d. 6 stycznia, 20 lutego, we Srodoposcię, 23 kwietnia, 9 maja, 24 czerwca, 1 sierpnia, 1 października, 28 października, 8 listopada i 6 grudnia.

Linkow (gub. Kowieńska); **jarmark** w niedzielę po Szkaplernej.

Lubar (gub. Wołyńska nad Słuczą), ma kościół fundowany w 1634. **Jarmarki:** 23 kwietnia i 24 czerwca.

Lubawicze, jarmark 6 stycznia i 29 lipca.

Łużki (gub. Wileńska), ma kościół fundowany w 1741. **Jarmarki:** 25 stycznia i 8 września.

Makarów (gub. Podolska); **jarmarki:** 1 stycznia, 8 stycznia, 9 marca, 25 marca, 6 kwietnia, 25 kwietnia, 8 maja, 25 maja, 6 czerwca, 29 czerwca, 1 sierpnia, 8 września, 29 października, 1 listopada, 24 listopada; a nadto Zborne.

Minsk lit. (miasto gubernijalne nad rzeką Świsłoczą), ma katedrę biskupią rzymsko-katolicką i prawosławną, kilka kościołów, z których fundacya farnego ma datować od 1386. **Jarmark** główny od

приходского относятся къ 1386 г. Главная ярмарка продолжается отъ 23 мая в продолженіи четырехъ слѣдующихъ недѣль, и другая меньшій. Жителей в Минскѣ считается до 23,602.

Миръ (Минской губ. на рѣкѣ Ушѣ), имѣетъ костель, основанный в 1604 г. и православную церковь. **Ярмарки** съ 9 мая в 4 слѣдующіе за тѣмъ понедѣльника, съ 6 декабря также в 4 понедѣльника.

Мирополь (Подольской губ. на рѣкѣ Случѣ); имѣетъ ярмарки: 1 января, 27 января, 10 марта, 25 апрѣля, 8 мая, 25 мая, 29 июня, 27 июля, 29 августа, 1 октября, 20 октября и 6 декабря.

Несвижъ (Минской губ. на рѣкѣ Ушѣ), имѣетъ 5 костеловъ и старый замокъ. **Ярмарка** съ 17 по 29 сентября.

Новоалександровскъ (Ковенской губер.), имѣетъ костель, основанный в 1530 г. **Ярмарки:** в воскресенье послѣ Богоявленія и 15 августа.

Новогрудокъ (Минской губ. на рѣкѣ Брецианкѣ), имѣетъ костелы, основанные в XV столѣтіи. **Ярмарка** съ 19 марта продолжается двѣ недѣли, и меньшій.

Островно (Витебской губер. на Двинѣ), имѣетъ костель, основанный около половины XVI столѣтія. **Ярмарка** в день Вознесенія.

Освей (Витебской губ. при озерѣ), имѣетъ костель и богадѣльню, основанныя в 1759 г. **Ярмарки:** в послѣднюю пятницу передъ петровымъ днемъ и 24 июля.

Ошмяна (уездный городъ Виленск. губер.); главная ярмарка в день Св. Михаила.

Паричи (Минской губ.); ярмарка съ 14 октября в продолженіи 8-ми дней.

Паволоча (Волынской губ. на рѣкѣ Раствавицѣ), имѣетъ в годъ 21 ярмарку: на Новый Годъ, 25 января, на первой и на пятой недѣлѣ великаго поста, на 9-мю недѣлѣ, 25 апрѣля, 8 мая, в день ССС. Троицы, на третьей недѣлѣ послѣ Сошеств. Св. Духа, 24 июня, 20 и 24 июля, 6 и 29 августа, 14 сентября, 1 и 26 октября, 8 ноября, 9 и 26 декабря.

Плуняны (Ковенской губ.); **ярмарки:** в понедѣльникъ первой недѣли великаго поста и 24 июня.

Посволь (Ковенской губ. на рѣкѣ Лавеунѣ) имѣ-

етъ 23 мая przez cztery następne tygodnie, inne pomniejsze. Ludności Mińsk liczy 23,602.

Mir (w gub. Mińskiej nad rzeką Uszą) ma kościół fundowany w r. 1604 i cerkiew po-bazylijańską. **Jarmarki:** od 9 maja przez cztery następne poniedziałki, od 6 grudnia także przez cztery poniedziałki.

Miropol (gub. Podolska nad Słuczą) ma jarmarki: 1 stycznia, 27 stycznia, 10 marca, 25 kwietnia, 8 maja, 25 maja, 29 czerwca, 27 lipca, 29 sierpnia, 1 października, 20 października i 6 grudnia.

Nieswiż (gub. Mińskiej nad rzeką Uszą), ma 5 kościołów, stary mieszkalny zamek. **Jarmark** od 17 do 29 września.

Nowo-Aleksandrowsk (gub. Kowieńska, ma kościół fundowany w 1530. **Jarmarki:** w niedzielę po 3-ich Królach i 15 sierpnia.

Nowogródek (gub. Mińska, nad rzeką Brecianką), ma kościoły fundowane w XV w. **Jarmark** od 19 marca przez dwa następne tygodnie, i pomniejsze.

Ostrówno (gub. Witebskiej nad Dźwiną), ma kościół fundowany około połowy XVI wieku. **Jarmark** na Wniebowzięcie.

Oświej (gub. Witebskiej nad jeziorem), ma kościół i szpital fundowane 1759. **Jarmarki:** w ostatni piątek przed S. Piotrem, i 24 lipca.

Oszmiana (gub. Wileńska) miasto powiatowe, ma jeden główniejszy jarmark na S. Michał.

Parycze (gub. Mińska); jarmark od 14 października przez dni 8.

Pawołocza (gub. Wołyńska nad Rastawiczą); ma 21 jarmarków do roku: na Nowy Rok, 25 stycznia, w pierwszą i piątą niedzielę postu, w niedzielę przewodnią, 25 kwietnia, 8 maja, w dzień SSS. Trojcy, w trzy tyg. po Zesłaniu Ducha św., 24 czerwca, 20 i 24 lipca, 6 i 29 sierpnia, 14 września, 1 i 26 października, 8 listopada, 9 i 26 grudnia.

Płungiany (gub. Kowieńska); **jarmarki:** w poniedziałek zapustny ii 24 czerwca.

Poswol (gub. Kowieńska, nad rzeką Ławeuną), ma

еть костель основанный въ 1498 г. *Ярмарка* 24 июня.

Поюрже, лежащая въ Ковенской губер., въ Росиенскомъ уездѣ, въ Звинговскомъ приходѣ, имѣеть недѣльные ярмарки: 1-я 19 июня, 2-я 15 сентября, 3-я 28 декабря.

Пулины (Волынской губ.); ярмарки: 10 марта, 29 мая и 26 сентября, сверхъ того 1 числа каждаго мѣсяца.

Радошковичи (Виленской губ.); здѣсь находится костель основанный въ 1467 г. Ярмарка въ день Св. Троицы.

Роговъ (Ковенской губ. на р. Невяжѣ), имѣеть костель, основанный въ 1680 г. Ярмарка въ воскресенье, послѣ Успенія Божіей Матери.

Роголо. Ярмарки: на Вознесеніе, на Тѣло Господне и 29 сентября.

Саланты (Ковенской губ. на рѣкѣ Салантѣ); костель основанъ въ 1630 г. Ярмарки: 4 января, 4 марта, 24 июля, 16 августа, 2 октября.

Славута (Волынской губ. на рѣкѣ Корчикѣ), имѣеть костель Ярмарки: 30 января, 23 апрѣля, 24 июня, 24 августа, 1 ноября, 21 ноября.

Сморгоны (Виленской губ.); костель основанъ въ 1626 г.; ярмарка на Средопостье.

Старый Константиновъ (Волынской губ. на Случѣ), имѣеть два костела, изъ коихъ одинъ основанъ въ 1613 г. Ярмарки: 1 января, въ заговѣнье, 17 марта, 25 марта, 6 апрѣля, 18 мая, 12 июня, 20 июля, 18 августа, 8 сентября, 1 октября, 26 октября, 30 ноября.

Столпцы, торговое мѣстечко (Минской губ. на р. Неманѣ), имѣеть костель, основанный въ 1623 г.; нѣсколько небольшихъ ярмарокъ, изъ коихъ важнѣйшая 4 марта.

Судилковъ (Волынской губ.), имѣеть костель; незначительныхъ ярмарокъ 12.

Свенцны (Виленской губ.), имѣеть костель основанный Витольдомъ и возобновленный въ 1638 г. Ярмарки: съ 1 по 6 января, съ 1 по 7 сентября.

Свислочь (Гродненской губ. на Свислочи и Березинѣ); костель основанъ въ 1786 г. Ярмарка въ августѣ, по закрытіи Зельвянской.

Шаты (Виленской губерніи), костель основанъ въ 1499 г. Ярмарка въ день Св. Троицы.

Щучинъ литовскій (Виленской губерніи), имѣеть древній помарскій костель и другой, основанный въ 1742 г. Ярмарки 22 июля и 28 октября.

kościół fundowany w 1498. *Jarmark* 24 czerwca.

Pojurze (położone w Kowieńskiej gubernii, w powiecie Rosińskim, w parafii Zwingowskiej), ma naznaczone tygodniowe jarmarki: 1-szy 19 czerwca, 2-gi 15 września, 3-ci 28 grudnia.

Puliny (gub. Wołyńska); jarmarki: 10 marca, 29 maja i 26 września; oprócz tego na dniu 1 każdego miesiąca.

Radoszkowicze (gub. Wileńskiej), mają kościół fundowany 1467. *Jarmark* w dzień SSS. Trójcy.

Rogoto. Jarmarki: na Wniebowstąpienie, na Boże Ciało i 29 września.

Rogów (gub. Kowieńska nad Niewiażą), ma kościół założony w 1680. *Jarmark* w niedzielę po Wniebowzięciu N. P. M.

Sałaty (gub. Kowieńska, nad rzeką Sałantą), kościół fundowany 1630. Jarmarki: 6 stycznia, 4 marca, 24 lipca, 16 sierpnia, 2 października.

Sławuta (gub. Wołyńska nad rzeką Korezyk); ma kościół katolicki. Jarmarki: 30 stycznia, 23 kwietnia, 24 czerwca, 24 sierpnia, 1 listop., 21 listop.

Smorgonie (gub. Mińska), mają kościół katolicki fundowany w 1626. *Jarmark* na Środopocie.

Stary Konstantynów (gub. Wołyńska, nad Słuczą), ma parę kościołów, z których jeden fundowany w 1613. Jarmarki: 1 stycznia, w zapusty, 17 marca, 25 marca, 6 kwietnia, 18 maja, 12 czerwca, 20 lipca, 15 sierpnia, 8 września, 1 października, 26 października, 30 listopada.

Stolpce miasteczko handlowe w (gub. Mińskiej, nad Niemnem), mają kościół katolicki fundowany 1623. Kilka mniej znaczących jarmarków, z których najgłówniejszy d. 4 marca.

Sudytków (gub. Wołyńska), ma kościół katolicki Jarmarków mało znaczących dwanaście.

Święciany (gub. Wileńska), mają kościół fundowany przez Witolda, a odnowiony 1638. Jarmarki: od 1 do 6 stycznia, od 1 do 7 września.

Swisłocz (gub. Grodzieńska nad Swisłoczą i Berезyną), kościół fundowany w 1786. Jarmarki w sierpniu, zaraz po Zelvjańskim.

Szaty (gub. Wileńska); kościół założony w 1499. *Jarmark* w dzień SSS. Trójcy.

Szczuczyn litewski (gub. Wileńska), ma dawny kościół po-pijarski i inny założony w 1742. *Jarmarki* 22 lipca i 28 października.

Шкловъ (Могилевской губ. на Днѣпрѣ), имѣеть костель основанный въ 1619 г. Ярмарки: въ первую недѣлю великаго поста и на Тѣло Господне.

Шидловъ (Ковенской губ.); костель основанъ въ 1457 г. Ярмарка на Рождество Пресвятой Богородицы.

Уцiana (Ковенской губ. на рѣкѣ Уцянкѣ), костель основанъ Витольдомъ. Ярмарки: 2 февраля, на Вознесеніе, въ день Тѣла Господня, 2 октября; каждая ярмарка продолжается недѣлю.

Видзы (Ковенской губ.); имѣеть костель основанный въ 1481 г. Ярмарки: въ воскресенье послѣ Богоявленія, въ Средопостье и 16 июля.

Вильно, губернский городъ; жителей считается нынѣ до 51,230. Главная ярмарка съ 23 апрѣля по 15 мая; другія, меньшія ярмарки утверждены обычаемъ, какъ то: 4 марта на деревянную посуду, 23 апрѣля на сѣмена и огородныя растения, 24 июля ярмарка, называемая *Роса* и т. п.

Вилкомиръ (Ковенской губ. на рѣкѣ Свентой) имѣеть костель, одинъ изъ древнѣйшихъ въ Литвѣ, основанный Ягелломъ въ 1387 г. Ярмарка въ день С. Петра и Павла.

Ворне или *Мядники*, резиденція жмудскаго епархіальнаго епископа и управления (Ковенской губ. на рѣкѣ Вырвѣ и четырехъ озерахъ); ярмарка въ воскресенье послѣ св. Петра.

Вишневъ (Виленской губер.); костель основанъ въ 1496 г. Ярмарокъ небольшихъ бываетъ здѣсь 12. а) 1-го января б) 9-го мая въ день Св. Николая; в) въ первое Воскресенье послѣ октавы Тѣла Господня, г) 14-го Августа въ день Успенія Пресвятыя Богородицы; д) 15-го Сентября въ день Посвященія Приходскаго Костела, и е) 28-го Октября въ день Св. Фаддея.

Высоколитовскъ (Гродненской губ.), имѣеть костель. Ярмарка съ 25 июля въ продолженіи двухъ недѣль.

Зельва (Гродненской губ. на рѣкѣ Зельвѣ), имѣеть древній костель. Знаменитая ярмарка, съ 25 июля продолжается двѣ недѣли.

Szklów ((gub. Mohylewska nad Dnieprem), ma kościół ffundowany 1619 r. *Jarmarki*: w niedzielę Wstępną i na Boże Ciało.

Szydłów (gub. Kowieńska), kościół założony w 1457. *Jarmark* na Narodzenie P. Maryi.

Uciana (gub. Kowieńska nad rzeką Uciana), kościół fundowany przez Witolda. *Jarmarki*: 2 lutego, na Wniebowstąpienie, na Boże Ciało, d. 2 października; każdy jarmark trwa po tygodniu.

Widze (gub. Kowieńska), mają kościół fundowany w r. 1481. *Jarmarki*: w niedzielę po 3-ich Królach, na Środopocie i 16 lipca.

Wilno, miasto stołeczne prowincyi, liczy obecnie 51,230 ludności. *Jarmark* główny od 23 kwietnia do 15 maja; inne poświęcone tradycją są jarmarki pomniejszych, jako to: d. 4 marca na naczynia drewniane, 23 kwietnia na nasiona i wyrostki ogrodowe, 24 czerwca jarmark zwany *Kosa* i t. d.

Witkomierz (gub. Kowieńska, nad rzeką Świętą), ma kościół jeden z najpiérwszych w Litwie, bo fundowany przez Jagiełłę w 1387. *Jarmark* w dzień S. Piotra i Pawła.

Wornie czyli *Miedniki*, stolica dyecezyi żmudzkiej (gub. Kowieńska nad rzeczką Wyrwitą i czterema jeziorami); jarmark w niedzielę po S. Piotrze.

Wiszniew (gub. Wileńska); kościół fundowany w 1496. Jarmarków pomniejszych odbywa się tutaj 12. a) 1 stycznia b) 9 Maja w dzień Świętego Mikołaja; c) w piérwszą niedzielę po oktawie Bożego Ciała; d) 15 Sierp. w dzień Wniebowzięcia N. P.; e) 14 Września w dzień Poświęcenia Kościoła Parafialnego; i f) 28 Paźdz. w dzień S-go Tadeusza.

Wysokie litewskie (gub. Grodzieńska); ma kościół katolicki. *Jarmark* od 25 lipca przez dwa tygodnie.

Zelwa (gub. Grodzieńska nad rzeką Zelwą), posiada dawny kościół. *Jarmark* znakomity, od d. 25 lipca trwa przez dwa tygodnie.

**НАИВЫЙШИЯ ЯРМАРКИ ЗА ГРАНИЦАМИ
ЛИТОВСКАГО КРАЯ.**

Броды (въ Галиціи); ярмарка: 1-я въ день Божоявленія, 2-я въ день св. Луки 18 октября.
Харьковъ (губернскій городъ); ярмарки: 1-я на Божоявленіе, 2-я на Успеніе Божіей Матери, каждая продолжается по 4 недѣли.
Эльблонгъ (въ Восточной Пруссіи): 1-я 22 июля, 2-я въ день св. Мартина.
Данцигъ (тамъ же): 1-я въ день св. Доминика, 2-я въ день св. Мартина.
Кенигсбергъ (тамъ же): въ понедѣльникъ передъ днемъ св. Іоанна.
Лейпцигъ (въ Германіи): 1-я на Новый годъ, 2-я 24 апрѣля, 3-я въ день св. Михаила.
Познань (въ В. Г. Познанскомъ): 1 въ первую недѣлю Великаго поста, 2 въ день св. Іоанна, 3 въ день св. Михаила, 4 въ день св. Луціи.
Варшава: 1 во второй понедѣльникъ послѣ Св. Филипа и Іакова, 2 въ понедѣльникъ послѣ Всѣхъ Святыхъ, каждая продолжается по 3 недѣли; сверхъ того, ярмарка шерстью съ 3 (15) іюня продолжается 3 дня.

**JARMARKI ZNAKOMITSZE PO ZA OBRĘBAMI
TYCH PROWINCYJ.**

Brody (w Galicyi): jarmark 1 na Trzy króle, 2 w dzień S. Łukasza 18 października.
Charkow (w Rosyji): 1 na 3 króle, 2 na Wniebowzięcie N. P. Maryi, każdy po cztery tygodnie.
Elbląg (w Prusiech wschodnich) 1 dnia 22 lipca, 2 na S. Marcin.
Gdańsk (w Prusiech wschodnich): 1 na S. Dominik, 2 na S. Marcin.
Krolewiec (w Prusiech wschodnich): w poniedziałek przed S. Janem.
Lipsk (w Niemczech): 1 Na Nowy Rok, 2 d. 24 kwietnia, 3 na S. Michał.
Poznań (w W. Ks. Poznańskiem): 1 w niedzielę wstępują, 2 na S. Jan, 3 na S. Michał, 4 na S. Łucyę.
Warszawa: 1 w drugi poniedziałek po SS. Filipie i Jakobie, 2 w poniedziałek po Wszystkich SS. każdy po trzy tygodnie; nadto, jarmark na wełnę od d. 3 (15) czerwca przez dni trzy.

В Ъ Д О М О С Т Ь

о времени приѣма корреспонденціи и полученіи почтъ въ Виленской Губернской Почтовой Канцеляріи.

Дни.	Приѣмъ корреспонденціи.	Полученіе почтъ.
Воскресеніе.	На тракты С. Петербургскій, въ Динабургъ, Лепель, Дризу, Рѣжицу, Исковъ, Островъ, Люцинъ, Александровскъ и во весь городъ по сему тракту лежащіе, всякаго рода корреспонденція; а въ Царство Польское, Юрбургъ, Россіены, Таурогенъ и за границу приѣмъ кромѣ посылочной корреспонденціи.	Со всѣхъ трактовъ въ 10 часовъ утра, кромѣ Риги, Митавы, Тельшъ, Шавель и Поневѣжа.
Понедѣльникъ.	Приѣмъ въ тѣже города какъ и въ воскресенье, только на тракты С. Петербургскій кромѣ посылокъ, а въ Царство Польское и далѣе всякаго рода корреспонденціи.	Изъ С. Петербургскаго тракта, Царства Польскаго, за границы, Риги, Митавы, Тельшъ, Шавель и Поневѣжа въ 10 часовъ утра.
Вторникъ.	На тракты: Гродненскій, Рижскій, Митавскій, въ Тельши, Шавли, Поневѣжъ, Свенцлы, Троки, Диспу, и Вилейку всякаго рода корреспонденціи; на Московскій, въ Минскъ, Черниговъ, Смоленскъ, Житомиръ, Кавказскій и Сибирскій Край, на С. Петербургскій, въ Царство Польское, Юрбургъ, Россіены, Таурогенъ и за границу, кромѣ посылочной корреспонденціи.	Изъ С. Петербургскаго тракта, Царства Польскаго и за границы въ 10 часовъ утра; а Московская тяжелая въ 10 часовъ вечера.
Среда.	Такъ какъ въ воскресенье.	Со всѣхъ трактовъ, кромѣ Риги, Митавы, Тельшъ, Шавель, и Поневѣжа, въ 10 часовъ утра.
Четвергъ.	На тракты С. Петербургскій, въ Ковно, Царство Польское, Юрбургъ, Россіены, Таурогенъ и за границу приѣмъ кромѣ посылочной корреспонденціи; а на Московскій, въ Минскъ, Кіевъ, Черниговъ, Смоленскъ, Москву, Житомиръ, Сибирскій и Кавказскій Край только посылочная корреспонденція.	Изъ С. Петербургскаго тракта, Царства Польскаго и за границы, Тельшъ, Шавель, Поневѣжа, Риги и Митавы въ 10 часовъ утра.
Пятница.	На тракты С. Петербургскій и Московскій кромѣ посылочной корреспонденціи; а въ Ковно, Царство Польское, Юрбургъ, Россіены, Таурогенъ и за границу всякаго рода корреспонденціи.	Тоже, кромѣ Риги, Митавы, Тельшъ и Поневѣжа.
Суббота.	На тракты кромѣ Московскаго какъ во вторникъ; Московскій какъ въ Четвергъ.	Тоже.

Примѣчаніе. Во все дни приѣмъ отъ 2 до 7 часовъ пополудни. Опущенные въ ящикъ письма съ марками и въ штемпельныхъ конвертахъ до 8 часовъ утра, будутъ отправлены тогоже самаго дня, а позже 8-ми часовъ останутся на слѣдующій день.

W I A D O M O Ś Ć

o czasie przyjmowania korespondencji i odbieraniu poczty w Poctowym Gubernijalnym Kantorze Wileńskim.

Dni.	Przyjmowanie korespondencji.	Odbieranie poczty.
Niedziela.	Na trakt Petersburski, do Dynaburga, Siebieża, Lepła, Drysy, Rzeżycy, Pskowa, Ostrowa, Lucyna, Aleksandrowska i do wszystkich miast na tym trakcie leżących wszelkiego rodzaju korespondencya; do Królestwa zaś Polskiego, Jurborga, Rosień, Tauróg i za granicę przyjmuje się oprócz posyłek.	Ze wszystkich traktów, prócz Rygi, Mitawy, Telsz, Szawel i Poniewieża, o godzinie 10 z rana.
Poniedziałek.	Przyjmuje się do tychże miast co w niedzielę, lecz na trakt Petersburski oprócz posyłek, a do Królestwa Polskiego i dalej wszelkiego rodzaju korespondencya.	Z Petersburskiego traktu, Królestwa Polskiego, zagranicy, Rygi, Mitawy, Telsz, Szawel i Poniewieża o godzinie 10 z rana.
Wtorek.	Na trakty Grodzieński, Ryzki, Mitawski, do Telsz, Szawel, Poniewieża, Święcian, Trok, Dżisny i Wilejki wszelkiego rodzaju korespondencya; na Moskiewski zaś, do Mińska, Czernihowa, Smoleńska, Żytomierza, Kaukazkiego i Sybirskiego kraju, oraz na Petersburski, do Królestwa Polskiego, Jurborga, Rosień, Tauróg i za granicę, oprócz posyłkowej korespondencyi.	Z Petersburskiego traktu, Królestwa Polskiego i zagranicy o godzinie 10 z rana, a Moskiewska ciężka o godzinie 10 wieczorem.
Środa.	Jak w niedzielę.	Ze wszystkich traktów, prócz Rygi, Mitawy, Telsz, Szawel i Poniewieża o godzinie 10 z rana.
Czwartek.	Na trakt Petersburski, do Królestwa Polskiego, Jurborga, Rosień, Tauróg i za granicę przyjmuje się oprócz posyłkowej korespondencyi; na Moskiewski zaś, do Mińska, Kijowa, Czernihowa, Smoleńska, Moskwy, Żytomierza, oraz do kraju Sybirskiego i Kaukazkiego tylko posyłkowa korespondencya.	Z Petersburga, Królestwa Polskiego, Telsz, Szawel, Poniewieża, Rygi, Mitawy, z zagranicy o godzinie 10 z rana.
Piątek.	Na trakty Petersburski i Moskiewski lekka korespondencya, a do Kowna, Królestwa Polskiego, Jurborga, Rosień, Tauróg i za granicę wszelkiego rodzaju korespondencya.	Podobnie, prócz Rygi, Mitawy, Telsz i Poniewieża.
Sobota.	Na trakty jak we wtorek, prócz Moskiewskiego; na Moskiewski zaś przyjmuje się jak we czwartek.	Podobnie.

U w a g a : We wszystkich dniach przyjmowanie odbywa się od 2-giej do 7-mej godziny po południu. Listy wrzucone do skrzynki z markami lub w sztemplowanych kopertach do godziny 8 z rana, odprawiane będą tegoż dnia, a wrzucone po godzinie 8 zastaną na dzień następny.